S C

By N
tarie

Hier e

Voor

Verhael van de eerste

SCHIP-VAERT

Der

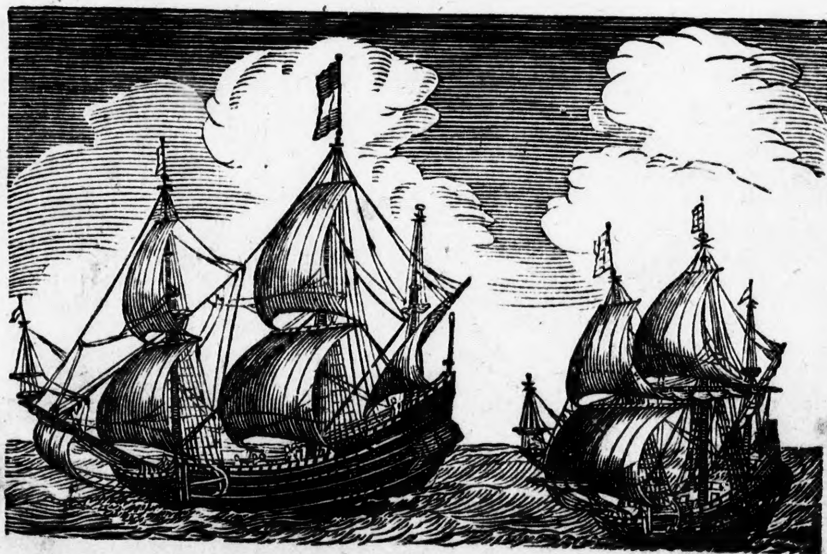
Hollandische ende Zeeusche Schepen,

Door 't

WAY-GAT,

By Noorden Noorwegen, Moscovien ende Tartarien om, na de Coninckrijcken Cathay ende China. Met drie Schepen, uyt Texel gezeylt in den Iare 1594.

Hier achter is by-gevoeght de beschrijvinghe van de Landen Siberia, Samoyeda, ende Tingoesa. **Seer vreemt en vermaackelijck om lesen.**

T'AMSTERDAM,

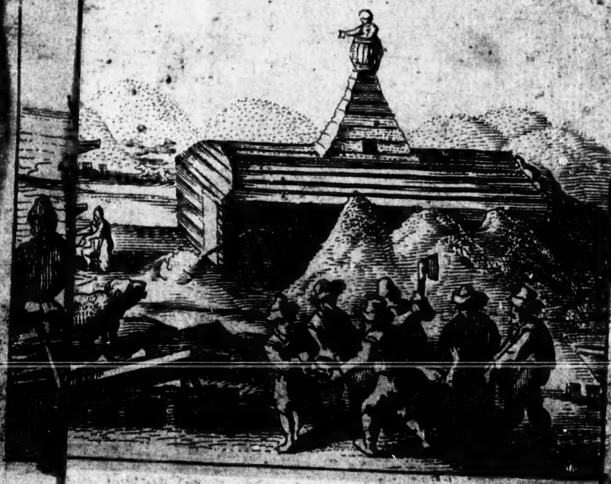
Voor *Ioost Hartgers*, **Boeck-verkooper in de Gasthuys-steegh/ in de Boeck-winckel/ bezijden het Stadt-huys.** 1648.

VEM BARENSEN na CINA Fol.1

ieten Een beer op Nouasembla Foly. 29

Pag: 1

t der
orwe-
rijcken

Neder-
Pouche-
Zeelant/
deringe
el / ende
ghebozen
van der
Amster-
sen / om
e nae de
e China,
artarien
ntsz van
edzeven
isschers
ee sche-

nde den
n welck
ij p
e weret
5. min.
t Nova
seylens
n haeck
naer en
dt ende
one ha-
selden-
e Loms
ore me-
dat het
hebbe
r een ep
essens/

Willoughby.
Nova Sembla.
Langhe-nes.
Capo ba-ro.
Loms baep.

VOYAGEN GEDAEN na NOUA SEMBLA Doort WA

Strijdt met de walrußen Foly. 3.

De Kruis hoeck I

2 Matroosen vechten tegen een beer Fol. 12

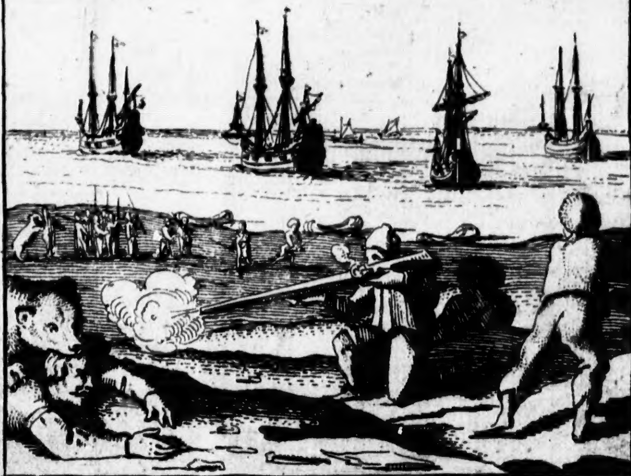
Striden Tegen 3 be

EMBLA Doort WAEYGADT door WILLEM BARENSEN na CINA Fol. 1

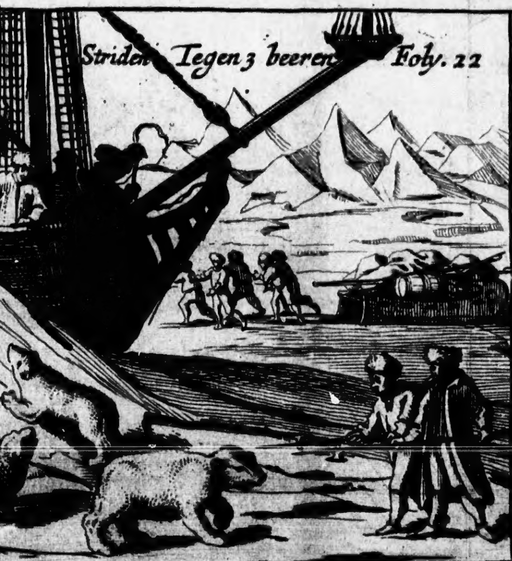
De Kruis hoeck Foly. 4.

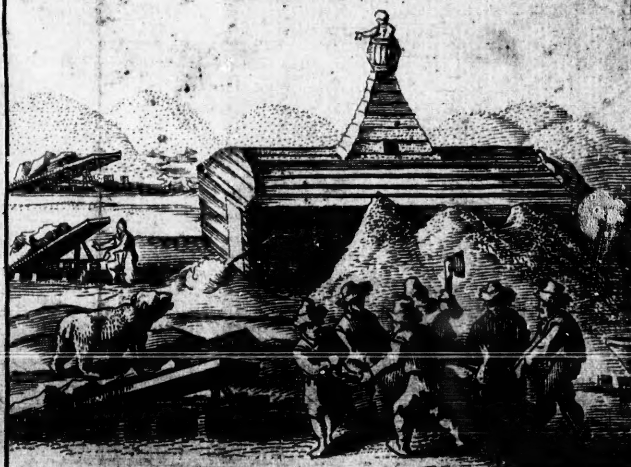
2 Matroosen van een beer verscheurt Foly. 8.

Striden Tegen 3 beeren Foly. 22

Schieten Een beer op Nouasembla Foly. 29

Ko

H

ge

va

om. O
der Sch
man in d
Jacht/o
pen quan
Dese s
23. dito
Eylandt
de Willem
tusschen
Vools ho
Sembla.
by een lag
na 't oost
vonden ge
de westho
Loms b
ken 6. 7. 8
der een ba
Baey van
ighte von
wonder is
naer nesten

Kort verhael van d'eerste Schip-vaerdt der Hollantsche ende Zeeusche Schepen by Noorden Noorwegen, Moscovien ende Tartarien om, nae de Coninghrijcken van Cathay ende China.

Getogen uyt het Iournael van Gerrit de Veer.

N den Jare 1594. zijnder in de Vereenighde Nederlanden / ten versoecke van eenen Balthazar Moucheron koopman wonende tot Middelburch in Zeelant / ende sijn Compagnie / met consent ende bevorderinge van de Edel. Mog. Heeren Staten Generael / ende van sijn Excellentie Maurits van Nassou / ghebozen Princen van Orangien / &c. Als Admirael van der Zee / drye Schepen toeghemaeckt / een tot Amsterdam / een in Zeelandt / ende een tot Enckhuysen / om op te doen de gheleghentheydt ende streckinge nae de landen ende Coninghrijcken van Cathay ende China, by Noorden Noorweghen, Moscovien ende Tartarien om. Op 't Schip van Amsterdam is Stuerman gheweest Willem Barentsz van der Schellingh / borger der selver Stadt / een seer kloeck / vermaert / ende bedreven man in de konst van de Zee-vaerdt / by hem hebbende een Schellingher Visschers Jacht / om hem in sijn voorghenomen reyse (by aldien hy van d'andere twee schepen quame te scheyden) geselschap te houden.

Dese schepen sijn op den 5. Junij des jaers voorsz. uyt Texel gezeylt / ende den 23. dito met goeden voorspoet ghekomen tot Kilduyn in Moscovien. / van welck Eylandt wy elders een korte beschrijvinghe sullen stellen / Op den 4. Junij zeylde Willem Barentsz. 's nachts de Sonne doen hy op 't laeghste was / te weten tusschen het N. N.O. ende O. ten N. ende vont hem selven op 73. grad. 25. min. Pools hooghte. Dit geschiede ontrent 5. oft 6. mijlen van 't lant genaemt Nova Sembla. Daer na wenden sy 't oostwaert over / ende quamen na 5. mijlen zeylens by een lage uytstekende hoeck / die sy noemden Langenes: Recht aen desen hoeck na 't oosten was een groote bay / alwaer sy met het boot aen lant voeren / maer en vonden geen volck. Tusschen Capo Baxo, dat 4. mijlen van Langenes leydt ende de westhoeck van Loms bay, waren twee inwijcken.

Loms bay is een groote wyde Bay / ende heeft aen de westzijde een schoone haven 6. 7. 8. vadem diep / Daer voerense / met de Jacht aen landt / ende stelden er een baken van een oude mast die sy daer vonde. Dese Baey noemdense Loms baey van wegen eenerley aert van vogelen also genoemt / diese daer in groote menighte vonden / wesende groot van lichaem / maer so kleyn van vleughels / dat het wonder is / hoe die kleyne vleugels dat zware lichaem dragen konnen. Sy hebbē haer nesten op steyle bergē / om vande beesten beschermt te zijn / broedē maer een ey teffens /

Kilduyn.

Nova Sembla.

Langhenes.

Capo baxo.

Loms baey.

teffens/ende sijn voor de menschen so weynigh bevreest/dat al grijpt men der eenige op haer nest/so en vliegen nochtans de andere daer omtrent niet wegh.

Admiraliteydts Eylant.

Van Loms baey seyldense na het Admiraliteyts Eylant. 't welck aen de oost-zijde niet schoon maer verre vlack is/ eñ daerom een groot stuck weegs moet geschout zijn / te meer om dat het seer oneffen is / so dat men met den eenen worp sal 10. vadem hebben / met den anderen worp maer 6. ende stracx daerna weder 10. 11. 12.

Swartē hoeck. Willems Eylant. Walrusschen.

Den 6. Julij / als de Son noorden was / quamense met schoon weder neffens de Swarten hoeck, leggenden op 75. graden/ 20. minuten/ende ontrent 8. mijlen van daer/aen Willems Eylant, op 75. grad. 55. min. Op dit Eylant vondense seer veel drijf-hout/ende veel Walrusschen, wesende wonbaerlijcke stercke zeemonsters/veel grooter als een Os/eñ huyden hebbende seer als de zee-robbē/met heel kort hayr/ haer muyl is der leeuwen muyl gelijck/sy houden 't dickmaels op't ijs/eñ mē kanse seer qualijck dooden / ten zy dat mense slae inde slagh van 't hooft / hebben vier voeten/maer geen ooren/ brengen maer een oft twee jongen voort/ eñ als de Visschers haer op een schos ijs betrappen met haer jongē/ so werpense deselve jongē voor haer in't water/nemense in haer armen/eñ dompelen daer mede op eñ neder/ ende alsse haer aende schuyten willen wreken/oft te were stellen/ so werpense haer jongen weder wegh/ eñ komen met gewelt nae de schuyten toe. Sy hebben twee groote tandē aen weder zijde vande muyl uytstekende/langh omtrent een half elle/ dese werden so waert geacht als yvoor oft oliphants tanden/sonderling in Moscovien/Tartarien/eñ elders daerse bekent zijn/ want zijn so wit/hart/ eñ effen als yvoor/ de hayrkens van haere baerden zyn kleyne horenkens / bykans even als d'ysere verckens hebben/ daer zijnder anno 1612. so tot Amsterdam/ als elders in Hollant/ twee te sien geweest/ een out/dat al doot was/ ende een jongh/dat noch leefde/ d'Engelsche noemense Zeepaerden, de Franssen Vaches de mer, de Russen die de beste kennisse daer van hebben/ Morsen.

Berenfort. Wonderlijcke kracht van een Beer.

Den 9. Julij liepense in Berenfort onder Willems Eylant op de reede / eñ vonden aldaer een witte Beer/die sy/flucx in't boot vallende/door sijn lijf schoten/maer de beer dies niet tegenstaende bewees een wonderbaerlicke kracht/diergelijcke misschien noyt gehoort en is/ want hy sprangh noch op/ ende zwom in't water/ dies 't volck dat in't boot was hem na roeyden / ende een strick om den hals wierpen/ meenende hem also levendigh in't schip / ende voort tot een monster in Hollant te brengen/maer warē in't eynde noch blijde datse van hem ontslagen waren/ eñ lieten haer wel genoegen met het vel. Want hy maeckte so eysselijck een geluyt/ ende toonde sodanigen kracht/ dat het qualijck om seggen / ende noch min voor den onervarenen om geloven ware. Sy lieten hem nae veel moeyte wat rusten / ende gaven hem wat meer bots met het touw dat hy om den hals hadde/slepende hem so van langer hant na/om hem mat te maken/ende Willem Barentsz palmde hem altemet wat aen/maer de beer zwom aen't boot/ ende sloegh sijn poten daer achter in/komende voorts so geweldig aē/dat hy met sijn halve lijf al in't boot was/ waer door 't volck so verbaest wert/dat sy vluchten van achteren 't boot naer voren / meynende anders niet dan dat sy alle lyveloos waeren / doch werden noch door een sonderlinge avonture verlost/mits de strick die de beer om den hals hadde aen't vingerlingh van het roer vast rocht/so dat hy niet voort en mocht. Doen hy nu also in onmacht lagh/verstoute sich een van 't volck/ende stack hem met een halve lancie dat hy van 't boot neder te water viel / roeyende soo te met voort nae 't schip ende hem naslepende/ tot dat hy heel krachteloos zijnde/ voort wert doot-geslagen/ gevilt/ ende sijn vel t' Amsterdam gebracht.

Den

Den 10. Junij, sijn sy gekomen aen 't Eylant met de Cruycen, also genoemt van
twee groote Cruycen die daer op stonden/ende leggende ontrent twee groote mij- Cruys-
len van't vaste lant/ heel onvruchtbaer / ende seer klippigh / streckende oost ende landt.
west ontrent een half mijl langh / met een rif op elck eynde. Ontrent 8. mijlen
van daer leydt den Hoeck van Nassouwen op 76. graden/ zijnde een langhe ende
vlacke Hoeck/die men vry schouwen moet/want daer was droogte van 7. vadem C. Nas-
seer verre van't lant. Van desen hoeck seyldense o. ten z. ende o. z. o. vijf mijlen/ende souw.
doen docht haer dat se landt saghen in 't n. o. ten o. van haer / daer sy nae toe
seylden/meynende 't was een ander lant dat noortwaert van Nova Sembla lagh/
maer 't began soo stijf te wayen/ datse stracx alle de zeylen in nemen moesten/ en-
de de zee gingh soo hol/ dat zy 16. uren langh dreven sonder zeyl / 's anderdaegs
wert door een groote zee water haer roey-jacht in de grondt ghesmeten / alsoo
dat sy 't verlozen/ ende noch langh sonder zeyl dreven/ tot dat sy met de z. w. Son
dicht aen 't lant van Nova Sembla quamen. Den 13. Junij ontmoeten sy groote
menigte van ijs/so veel als men uyt de mars oversien mocht/ eñ den 14. dito zeyl-
den sy tot de hoogte van 77⅓. graden / ende quamen doen weder aen een effen velt
ijs/soo groot datmen 't niet oversien konde. Den 19. 's morghens quamen sy
weder dicht by 't lant van Nova Sembla ontrent de voorsz. Capo de Nassou, ende
den 26. aen de Capo de Trooft. Den 29. dito vonden sy haer op 77. graden/ende
doen lag de allernoordelijckste hoeck van Nova Sembla, genaemt Yshoeck, recht Capo de
oost van haer. Daer vondense eenighe steentjens die glinsterden als goudt/ende Trooft.
noemdense daerom Goutsteentjens. Den 31. Julij laveerden sy tusschen 't landt Yshoeck.
ende ijs henen met lieflijck stil weder/ende quamen aen de Eylanden van Orangien, Goudt-
omtrent een van de welcke sy wel vonden by de 200. Walrusschen/ die haer lagen steen.
en bakerden op het sant in de Son. 't Schips volck / meynende dat dit ghedierte Eylan-
sich te lande niet weren konde / gingen tegen haer vechten/ om de tanden te krij- den van
ghen/ maer sloegen alle haer bijlen / kortelassen/ ende spiessen daer op in stucken/ Orangie.
sonder een daer van doodt te slaen/ dan dat sy'er eenen een tandt uyt sloeghen/ Schips-
die sy mede namen. Siende dan datse met vechten niet op haer winnen konden/ lup ende
soo beslotense 't scheep te varen om grof geschut te halen/maer het bestont so seer Walrus-
te wayen/ ende 't ijs aen groote stucken te scheuren / dat sy 't naelaten moesten. schen strijdt.
Op deselve tijdt vondense oock een groote witte Beer slapende / ende schoten
hem in sijn huyt/ maer hy liep noch wegh / ende begaf hem in 't water/ doch het Beer
volck roeyde hem met de jacht nae/ sloeghen hem voort doodt/ ende sleepten hem doodt ge-
op 't ijs/ daer sy hem aen een halve lancie vast maeckten/ ende meynden te komen slagen.
halen/ dan mitsdien het hoe langher hoe harder begon te wayen / ende het ijs te
scheuren/ soo is daer mede niet van gevallen.

Na dat nu Willem Barentsz/ met sodanig avontuer als verhaelt is/tot de Ey-
landen van Orangien gekomen was/ ende nae allen gedaen arbeyt vernam/dat sy
daer qualijck mochten deurkomen om de begonnen reyse te volvoeren/ofte 't lant
voorder op te doen/ ende 't volck oock bestondt verdrietigh te worden/ soo werdt
het voor goedt aenghesien datse wederom souden keeren/ om alsoo by de ander
Schepen te komen die na de Weygats ofte Straet de Nassou, haer cours genomen
hadden/ ende te vernemen wat openinge die aldaer gevonden hadden.

Soo hebbense dan den eersten Augusti haer cours weder te rugge ghewent/ en
de sijn voorby den Yshoeck, Capo de Trooft, Capo de Nassou, ende andere hoecken
meer/ op den 8. dito ghekomen aen een laegh kleyn eylandeken legghende op een
half mijl aen 't landt/ 't welck sy noemden het Swarte Eylandt, om dat het bo- Swarte
ven Eylant.

den zwart was. Daer peylde Willem Barentsz de hoogte des pools op 71¾ graden/ en daer was een grooten inwijck/ 'twelcke Willem Barentsz giste de plaets te wesen daer Olivier Bennel te vooren geweest hadde/ ghenaemt Constintsarch. [Constintsarch.] Drie mijlen van 't Swarte Eylandt vondense noch een andere slechte hoeck/ daer een cruys op stondt/ ende noemden hem daerom de Cruyshoeck. [Cruyshoeck.] Van daer seylden se by de wal langs 4. mijlen/ ende quamen doen aen een andere slechte hoeck/ daer achter een grooten inwijck was/ die noemden sy den vijfden hoeck/ ofte S. Laurens hoeck. [S. Laurens hoeck.] Drie mijlen voorder leydt de Schanshoeck, met een lage zwarte klip dicht aen 't landt/ daer een cruys op staet. [Schanshoeck.] Hier voerense met het boot aen lant/ende vernamen datter volck geweest was/ die om haren 't wille ghevlucht waren/ Want sy vonden aldaer ses sacken met rogghen meel begraven/ ende een steenhoop by 't cruys. Een gotelinx schoot van daer stondt noch een cruys met drie huysen van hout gemaeckt op de Noortsche maniere. Sy vonden daer oock in de Huysen veel tonnen-duygen/ waer uyt sy vermoeden datter eenigen Salmvangh moeste zijn/ Daer stonden oock vijf of ses doot-kisten by de graven boven der aerden/ ende waren met steenen ghevult. Dit was een schoone haven voor alle winden/ ende sy noemdense de Meelhaven, om des meels wille datse daer vonden. [Meelhaven.] Tusschen de Meelhaven ende de Schanshoeck leyt de Baeye van S. Laurens, die seer schoon is voor n. o. ende n. w. windt. [S. Laurens Baey.] Hier maten sy de hooghte van de Son op 70¼. graden. Den 12. Augusti quamen sy by twee Eylandekens/ daer van het uyterste een mijl van 't landt lagh/ dese noemdese S. Clare. [Eylandē S. Clare.] Den 15. dito z. w. Son heeft Willem Barentsz ghemeten des Pools hooghte op 69. graden 15. min. ende doen gingense noch 2. mijlen oost aen/ende vervielen op de Eylanden van Matfloe ende Delgoy, [Matfloe ende Delgoy.] alwaer sy 's morghens quaemen by de compagnie van d'ander schepen van Zelant ende Enckhuysen/ die des selven daeghs uyt de Weygats ghekomen waeren/ ende meynden dat Willem Barentsz rondtom Nova Sembla geseylt hadde/ ende alsoo weder ghekeert was door de Weygats. By malkanderē komende dedense teykens van blijschap met eerschotē eñ anders/ vertellende elck anderē waer sy al geweest warē/ eñ wat elck beseylt eñ opgedaē hadde.

Dit ghedaen zijnde/ hebbense haer courts wederom naer huys ghewendt/ ende Willem Barentsz met sijn Jacht quaemen op den 16. Septembris voor Amsterdam/ mede brengende een Walrusch van wonderbaerlijcke gestalte/ die sy op een schots ys gevangen ende gedoot hadden.

Kort verhael van de tweede Schip-vaert by de Hollandtsche ende Zeeusche Schepen, gedaen Anno 1595. achter Noorwegen, Moscovien ende Tartarien om, naer Cathay ende China.

Getrocken uyt het Iournael des voorsz. Gerrits de Veer.

Nae dat nu de voornoemde drie schepen op den Herfst wederom 't huys ghekomen waeren/ soo wasser goede hoope dat men door de Weygats de voornoemde reyse soude mogen doen/ ende dat meest door 't verhalen van 't Zeeusche ende 't Enchuyser schip/ daer Jan Huygen van Linschoten Commis op geweest was/ die de sake vry wat breedt voor-gestelt hadde/ So datter by de Ed. Mog. Heeren de Generale Staten ende sijn Princelicke Excellentie besloten werdt tegen 't

gen 't voorjaer wederom eenigh[e] [sch]epen toe te maken / om niet alleenlick / als te voren / de vaert op te doen ende te [be]sieden / maer oock eenige waren ende koopmanschappen derwaerts te senden / daer in de kooplupden mochten schepen soodanigh goet als 't haer beliefde / met eenige Commisen om 't selve te verhandelen ter plaetse daer sy aen-komen souden / ende dit alles vracht- ende licent-vry.

Petrus Plancius, een vermaert Cosmographus ofte Werelt-schryver / is mede een principael beleyder ende bevorderaer van dese Schip-vaerdt gheweest / die de principale ordre van de coursen geordineert heeft gehadt / als oock de streckinge van de landen van Tartarien, Cathay, ende China, maer wat van de selve te oordeelen sy / is noch onbekent / also de drie tochten daer om gedaen tot geenen ghewenschten eynde gekomen / noch de coursen by hem ghestelt volkomentlick achter-volght zijn / ende dat door eenighe voor-gevallen inconvenienten / die door de kortheyt des tijts niet en konden verbetert worden.

Daer zijn dan in den voorsz. Jare 1595. van weghen de Generale Staten der Vereenighder Nederlanden ende zijn Excellentie seven schepen toe-gemaeckt om te seylen door de Weygats of Straet van Nassouwen, na de Coninghrycken van Cathay ende China, twee tot Amsterdam / twee in Zeelant / twee tot Enchuysen / ende een tot Rotterdam / de sesse met allerley koopmanschap ende ghelt geladen / met Commisen daer by om de koopmanschap te drijven / ende het sevende een Jacht / die bevel hadde / als de andere Schepen om de Caep de Tabin (ghehouden zijnde voor den uytersten hoeck van Tartarien) zijn souden / of immers soo verre / dat sy zuydelick mochten aengaen / ende geen quaedt of verlet meer en hadden te vreesen van 't ijs / alsdan wederom te keeren / ende de tijdinghe daer van te brenghen.

Op 't groot Schip van Amsterdam was Schipper ende Stuerman de voornoemde Willem Barentsz, tot Commis hebbende Jacob van Heemskerck, de selve die omtrent twaelf jaren daer nae / namentlick anno 1607. in dien gheweldighen Scheeps-strijt binnen de Baye ende onder 't geschut des Casteels van Gribraltar, den gemeynen Vaderlande ende hem selven een onsterflijcken naem heeft verworven. Met dit selve Schip voer oock Gerrit de Veer, uyt wiens Journalen wy desen / ende den na-volgenden derden tocht kortelick hebben getrocken.

Den tweeden Julij zijn sy uyt Texel ghezeylt in 't rijsen van der Sonne / ende kregen den 14. dito 't lant van Noorweghen in 't gesicht. Den 22. nae den noene [Z].z.w. Son sagen sy een groote Walvisch recht voor de boegh leggen slapen / die door 't ghedruysch van 't aen-seylende Schip ende 't geroep van 't volck wacker wert / en also ontzwommen is / anders hadden sy hem op 't lijf moeten seylẽ. Den [.] Augusti / onse Vice-Admirael / een weynigh voor uyt wesende / stiet op een klip : doch door moy weder geraecktẽ daer lichtlijcken van / wy sulcx vernemende hebben 't voorts gewent. Den 6. dito / quamen wy ende den Vice-Admirael tegens den anderen te stoten / maeckende malkanderen seer reddeloos. Den 7. dito ontmoetede haer een Enchuyser schip komende uyt de witte zee / Den 14. dito wert de hooghte des Pools bevonden 70. graden 47. minuten / ende den 18. saghen sy twee Eylanden / die d'Enchuysers den naem gaven van sijn Excellentie ende van sijn broeder Graef Henrick, saghen oock wester Son ten selven daghe de Weygats o.n.o. van haer leggen omtrent 5. mijlen. Van de 70. graden tot aen de Weygats seylden sy meest al door ghebroken ijs / ende 't rechte gat tusschen de Beeldt of Afgoden-hoeck ende der Samoieden lant was daer so vol af / dat het niet wel mogelick was te passeren / daerom sy op de reede geloopen zijn in de Baey die sy noemden de Traenbaey, om dat sy daer veel traen vonden. Dit is een goede Baey voor den

Afgoden hoeck.

Traen baey.

den ÿſgangh / meeſt voor alle winden beſchut/ ende men magh ſoo verre daer in zeylen als men wil/ 5.4.eñ 3.vadem goede ſteeck-gront/doch by de ooſt-wal is't diepſte water.

Den 21. Auguſti trocken ſy op't landt van de Weygats met 54. perſoonen/ om te vernemen nae de gheleghentheydt aldaer. Omtrent 2. mijlen te landewaert in-komende/ hebben ſy ghevonden verſcheyden ſleden met vellewerck/ traen/ende dierghelijcke waer/ oock voetſtappen van menſchen ende rheeden / daer door ſy vermoeden datter menſchen omtrent moeſten woonen/oft immers komen hanteren. Dit mocht men te meer beſporen aen de menigte van beelden/die men aldaer op den Beelt-hoeck (alſoo van haer ghenaemt) ſeer veel vant. Wyders te landewaerts inkomende/hebben ſy alle middelen aen-gewent om eenighe huyſen ende menſchen te vinden/ waer door ſy onderweſen mochten worden vande geleghentheydt der zee-vaert daer omtrent/maer en hebben noch volck noch huys konnen vinden/ daerom zy tot naerder onder-rechtinghe met ſommighe van haer volck noch verder 3. o. aen-trocken nae den oever vander zee / Aldus treckende hebben ſy een ghemaeckte wegh ghevonden in't mos oft moras / ontrent ter halver knye diep/ want alſoo diep tredende vonden zy harden gront/ op't allerondiepſte was het over de ſchoenen diep. Aen den oever ghekomen zijnde hebben ſy haer verblijt/overmits haer docht dat ſy openinge ſagen/ende ſoo weynigh ÿs/dat ſy daer wel meynden door te komen. Dit hebben ſy s' avonts weder t'ſcheep komende voor een nieuwe tijding aen boort gebracht/De Schipper hadde mede een roey-jacht uyt-gheſonden om te ſien of de Tartariſche zee open was / maer ſy mochten inde zee niet komen om des ÿs wille/dan voerẽ aen de Cruys-hoeck, lietẽ de Jacht daer leggen/ ende liepen over lant na de Twiſt-hoeck, daer ſaghenſe dat het ÿs van de Tartariſche zee aen de kuſten van Ruſlandt ende Weygats in den hoeck vol geſtouwt was.

Cruys-hoeck. Twiſt-hoeck.

Den 23. dito hebben zy een Lodgie van Pitzore gevonden/die van baſt te ſamen genaeyt was/ ende hadde noordewaert op geweeſt/om aldaer eenige Walruſch-tanden/ traen/ende ganſen te bekomen/ dieſe in hadden tot ladinge vande ſchepen die uyt Ruſlant komen ſouden deur de Weygats, ſeggende/doen wy haer verſprakẽ/ dat de ſelve ſchepen ſouden komen om te zeylen inde Tartariſche zee voorby de riviere Oby tot een plaetſe in Tartarien genaemt Ugolita, om aldaer te verwinterẽ/ gelijckſe alle jaers gewoon waren te doen. Seyden voorder/ het ſoude noch 9. of 10. weken aenloopen/eer't gat ſoude toe-vrieſẽ/ maer toe weſende/datmen dan over ÿs mocht loopen tot in Tartarien, over de zee/die ſy noemdẽ Marmare. Den 25. Auguſti zijn de Hollanders wederom na de Lodgie gegaen ende hebben vriendelick met de Ruſſen geſproken/daer ſy oock vrientſchap aen vernamen/want gavẽ haer ſtracx in't aenkomẽ acht vette ganſẽ/die ſy ſeer veel in't ruym van haer Lodgie hadden leggen/De onſe verſochten/ſy wilden een of twee met haer aen't ſchip varen/ waer op ſy terſtont ſeer blijdelick met gevarẽ zijn tot ſeven toe/In't ſchip komende verwonderden ſy haer ſeer vande groothe ydt eñ goede toeruſtinge des ſelven/ende na dat ſy't van vooren tot achteren wel beſien hadden/hebben de onſe haer t'eeten voor geſet vleyſch/ boter/ eñ kaes/ doch ſy hebben't geweygert/ ſeggende dat het dien dach hare vaſteldag was/maer ſiende ten laetſtẽ pekelharing/ hebben daer alle te ſamen van gegetẽ/met hooft met ſtaert met al/ van boven afbijtende. Gegeten hebbende/ſijnſe met noch een back met haring vereert geworden/daer van ſy de onſe ſeer bedanckten/niet wetende wat vrientſchap ſy haer daer voor bewijſen ſouden/ eñ werden voorts met de Jacht inde Traenbaey gebracht.

Den

Den 31. Augusti voer Willem Barentsz aen de suyt-zijde van de Weygats aen 't
vaste lant / alwaer sy eenighe wilde menschen / ghenaemt Samojeden ghevonden Samojeden.
hebben / doch niet al te wilt / want sy zijnde 20. in getale / met de onse / die neghen
waeren / spraeck ghehouden hebben omtrent een mijl weeghs te landewaert in.
't Was heel mistigh weer / soo dat sy moghelick van geen volck en vermoeden / en-
de de onse sagense in twee hoopen vijf ende vijf te samen ghepartuert / ende waren
seer dicht by haer eer syse gewaer werden. De Tolck vande onse is voor uyt ge-
gaen om met haer te spreken / als sy dat saghen hebbense mede een man voor uyt
ghesonden / die by onsen man komende een pijl uyt sijn koker trock / hem dreygen-
de te schieten / waer deur de Tolck / sonder geweer zijnde bevreest wert / ende riep
in Russcher sprake / schiet niet / wy zijn vrienden / d'Ander dit hoorende / heeft sijn
pijl ende boogh ter aerde geworpen / daer mede te kennen gevende dat hy wel be-
geerde met onse Tolck sprake te houden / de welcke andermael seggende / wy zijn
vrienden / heeft de Wilde gheantwoort / zijt dan welkoom / ende groeteden voorts
malkanderen / beyde haer hoofden neder buygende ter aerden / na der Russen ma- hare wijse van
niere. Doen heeft hem de Tolck ghevraeght nae de ghelegentheyt van den lan- groeten.
de ende der zee oostwaert door de Weygats, waer van sy hem goet beschept ghe-
daen hebben / seggende / als men een hoeck gepasseert soude zijn omtrent vijf dagh
reysens / wijsende na 't n. o. datter dan een groote zee is / z. o. op / ende dat sy 't sel-
ve seer wel wisten / overmits een van haer daer geweest hadde van wegen haeren
Coningh met een partije volcx / daer hy overste van geweest was.

De ghedaente haerer kleederen is ghelijck men by ons de wilde Menschen af- kleedinge.
maelt / maer zijn evenwel niet wilt / want gebruycken goet verstant. Sy zijn ge-
kleet met vellen van Rheeden vanden hoofde tot de voeten / uytgesondert de voor-
naemste / die 't hooft bedecken met eenigh ghecoleurt laecken ghevoedert met pel-
terie / De andere dragen alle mutsen van Rheens-vellen / het ruygh buyten / dicht
aen 't hooft ghevoeght / ende wel passende. Sy dragen langh hayr in een vlecht
ghevlochten hanghende buyten hare kleederen op den rugge / sijn meest kort van gedaente
statuere / met breede platte aensichten / kleyne ooghen / korte beenen / haer knijen
staen uytewaerts / ende zijn seer rasch in 't loopen ende springen. Den vreemden
Natien betrouwen sy weynigh / Dat bleeck daer aen / dat als de onse / (die haer
nochtans alle eere ende vrientschap bewesen hadden) den eersten Septembris an-
dermael aen lant quamen / ende een boogh van haer eyschten om die te besien / dat
sy 't weygerden / ende een teycken deden niet daer toe te willen verstaen. De gee-
ne die sy haeren Coningh noemden hadde schiltwacht uytstaende / lettende op
'tgene datter omme-gingh / ende gekocht of verkocht wert. Een van de onse ge-
naeckte hem wat naerder / ende bewees hem vrientschap na de wijse by haer ge-
bruyckelick / hem ghevende een biscuyt / 't welck hy met grooter eerbiedinge aen-
nam / ende terstont op at / maer in 't eten / als oock voor ende naer / nam hy scherp
regard op al datter omgingh. Haer sleden stonden altijdt veerdigh met een oft
twee rheeden ingespannen / die alsoo rasch konnen loopen met een man oft twee Rheeden.
daer op dat het geen van onse paerden daer by herden moghen. Een vande onse
schoot met een musket 'tzeewaert in / daer van sy so seer verschrickten / datse liepen
ende sprongen als uytsinnige menschen / doch besadigheden sy haer weder / siende
dat het uyt geen quaetwilligheyt oft argheyt geschiede. De onse deden haer seg-
gen door haren Tolck / sy gebruyckten die bussen in plaetse van boghen / ende om
haer voorts te doen sien wat kracht men daer mede doen konde / so heeft een van
de onse een platte steen van een halve palm groot een stuck weegs van hem op eẽ

bergh.

berg gestelt/ende sy wel siende dat sulcx yet te beduydẽ hadde/sijn in't ronde gaen staen wel 50. oft 60. in getale/so wat af wijckende. Ook heeft hy die de bus hadde/nae de steen geschoten/ ende die soo gheraeckt/ dat hy in stucken viel/ hier over waren sy noch meer verwondert als te voren. Daer na namen wy ons afscheyt van malkanderen met grooter eerbiedinge aen weder zijde/ende in 't Jacht sijnde lichten wy andermael onse mutsen/ende deden de trompetten blasen tot haer eere/ gelijck sy mede na hare wijse ons alle eerbiedinge eñ vrientschap bewesen/ gaende voorts nae haer sleden.

Nae dat sy van ons gescheyden ende soo wat te landewaerts ingereyst waren/ isser een van haer op strant komẽ rijden/ om te halẽ een beelt uyt den rouwen gesneden/ dat de onse van't strant mede ghenomen hadden / ende in't Jacht gelevt/ Als hy nu in de Jacht was ghekomen / heeft hy dit beelt ghesien/ ende de onse een teycken ghegheven/sy hadden groot quaet daer aen gedaen dat sy dat beelt genomen hadden/ De onse dit merckende hebben hem't beelt wederom ghegheven/ eñ hy steldet daer op een berg dicht aen den oever/sant daer een slede om/ ende liet het alsoo haelen. Nae 't gheene de onse bemercken konden / soo hieldense sulcke
Afgoden beeldẽ voor haer Goden/want op den hoeck vande Weygats, die de onse de Beelthoeck noemden/ vonden sy ettelicke honderden sulcker ghesneden beelden / heel rouw/ boven wat ront/ ende in't midden een heuvelken gelaten in plaets van een neus/ boven de neuse twee sneden in plaetse van ooghen / ende onder de neus een snede in plaets van de mont. Sy vonden oock voor de beelden/ veel assche ende beenen van Rheeden / daer uyt te gissen is dat de inwoonders aldaer hare offerhanden gedaen hebben.

Den derden Septembris hebben sy 's morghens zeyl gemaeckt/omtrent twee uren voor 't rijsen van der Son / ende quamen metter Sonnen opgangh omtrent een mijl beoosten de Twist-hoeck, zeylende op ten noorden / tot de zuyder Son/ omtrent ses mijlen/ maer doen moesten sy 't door de veelheydt des ijs ende d'onghestadigheydt de[illegible]nts/ als mede door de dicke mist/dickmaels wenden/ ende
Staten Eylant. vervielen eyndelick v[illegible] oost-zijde van het Staten Eylandt, omtrent een musket schoot van't lant. Op dit Eylant gingen sy altemet Hasen schieten/ die daer seer veel waren ; eñ den 6. Septembris des morgens sijnder eenige Boots-gesellen
Noordtsche Diamanten. aen't vaste lant ghegaen om ghesteenten te soecken / sijnde een maniere van Diamanten/ die op't Staten Eylant mede seer veele waren. In't soecken van de steentjens ist gheschiet / sooder twee maets by [illegible]alkanderen laghen / datter een witte
Een beer verniel twee menschẽ. mag[illegible]re Beer is listelick aengekomen / ende greep d'een van dese twee in de neck/ hy niet wetende wat het was/riep/wie grijpt my daer van achteren? Sijn maet/ die by hem in de kuyl lagh/ lichte sijn hooft op om te sien wie't wesen mocht/ende siende dat het een Beer was/ riep och maet 't is een Beer / staende mits dien wel wacker op / ende loopende al sijn best wegh. De Beer beet den eenen terstondt 't hooft in stucken/ ende soogh het bloedt daer uyt. 't Ander volck dat mede aen landt quam/ liep flucx derwaert wel 20. sterck / om de man te verlossen/ oft ten minsten den Beer het doode lichaem t'ontjagen/maer als sy haer roers ende spiesen gevelt hebbende nae den beer toe quamen/ die noch stont ende at van het doode lichaem/ soo is hy seer wreet ende onbeschreumt tot haer in-geloopen/ eñ heeft noch een man uyt haer wegh ghерuckt ende verscheurt/ waer door de andere al te samen de vlucht ghenomen hebben. Die van 't schip ende Jacht siende dat haer volck gevlucht quam nae den oever/ sijn met aller haest inde schuyten gevallen/ ende nae den oever gheroept om haer volck t'ontsetten. Aen lant komende

hebben

hebben sy dat deerlick schouspel van haer volck ghesien / ende spraken derhalven
malkanderen een moet aen / datse gelijcker hant tegen den Beer souden aen trec-
ken met roers/ cortelassen ende halve lancien / sonder dat yemant wijcken soude/
Doch dit en konden sy alle so niet verstaen / want sommighe seyden/ onse maets
zijn doch al doot/ wy sullen den beer wel krijgen al en stellen wy ons in soo open-
baren perijckel niet/ mochten wy onse maets noch haer levē redden/ soo mochten
wy ons haesten/ maer nu is 't met gheen haest te doen / dan wy moeten hem ghe-
wis nemen/ ende dat tot onse meeste versekerheydt/ want wy hebben met een
wreet fel ende verslindende beest te schaffen. Doen zijnder drie van de maets wat
bet voort aen-getreden/ de beer evenwel voort-varende zijn aes te verslinden/ en-
de op alle hare menighte/ hoewel sy wel 30. sterck waren/ niet achtende. Dese drie — *Wort bevochten.*
waren Cornelis Jacobsz schipper van Willem Barentsz, Willem Gijsen stuerman
van de Jacht/ ende Hans van Uffelen, schrijver van Willem Barentsz: Als nu de
schipper ende stuerman driemael gheschoten ende niet uytgherecht hadden / is de
schrijver noch wat bet voor uyt ghetreden / ende den beer binnen schoots siende/
heeft met zijn roer daer op aen-gelept/ ende hem door 't hooft by de oogen in-ge-
treft / maer de beer bleef noch al de man by de neck houdende / ende beurde zijn
hooft noch op met man met al/ doch begonst wat te suysebollen/ Daer over heb-
ben de schrijver ende een Schotsman hem op de huyt gheslaghen met haere cor-
telassen / soo datse in stucken sprongen/ sonder dat hy zijn aes noch verlaten wil-
de/ in 't eynde is Willem Gijsen toe-geloopen/ ende heeft den Beer met sijn roer o-
ver de snuyt geslagen dat hy doen eerst ter aerden viel/ ende Willem sprangh hem — *ende omgebracht.*
op 't lijf/ ende sneet hem de stroot af. Daer nae hebben sy de doode lichamen den
7. Septembris op het Staten Eylant begraven/ den Beer gevilt/ ende 't vel t' Am-
sterdam gebracht.

Den 9. Septembris zijn sy van 't Staten Eylandt t' zeyl ghegaen / maer het ijs
quam so veel ende geweldig in/ dat sy niet door en mochten/ ende 's avonts moe-
sten weder keeren daer sy 's morgens waren af-gevaren/ zeylende den Admirael
ende 't Jacht van Rotterdam op de klippen/ doch sonder groote schade daer afra-
kende. Den 11. dito zeylden sy weder inde Tartarische zee/ maer gheraeckten
ander werf in veel ijs/ alsoo dat sy wederom na de Weygats zeylden/ ende setteden
't by de Cruys-hoeck. Den 14. begost het weer te beteren/ de wint liep ten n. w.
eñ de stroom quam stijf uyt de Tartarische zee loopen/ Des selven daegs voeren
sy aen d'ander zijde van de Weygats nae 't vaste lant/ om 't Canael te diepen/ ende
voeren heel inde bocht achter het Eylant met de steert, daer sy een kleyn huysken
van hout vonden/ ende een groot afwateringe. 's Morgens wonden sy 't ancker
aen boort eñ de steng om hoog/ meenende ander-mael te versoecken om hare rey-
se te vervorderen/ maer d'Admirael van ander meeninge zijnde is blijven leggen.
Den 15. 's morgens quam het ijs wederom het oost-eynt van de Weygats indrij-
ven/ so dat sy stracx gedwongen waren hare anckers te lichten/ eñ zijn des selven
daeghs 't west-eynde van de Weygats weder uyt-ghezeylt met de heele vlote nae
huys toe. Den 30. dito quamen sy in 't Eylant Wardthuys, daer wy elders bree-
der van schrijven sullen / ende lagen daer tot den 10. Octobris / op welcken dagh
sy wederom 't zeyl gingen/ ende zijn den 18. Novembris daer aen in de Maes ge-
komen/ na dat sy uyt-geweest hadden vier maenden ende sesthien dagen.

Kort verhael van de derde, ende aller-wonderbaerlijckxste, seldtsaemste, jae te vooren noyt dier-ghelijcke ghehoorde Seylagie, by den voornoemden Willem Barentsz, achter Noorweghen, Moscovien ende Tartarien om, naer Cathay ende China gedaen, uyt de name ende van wegen des Eerbaren Raets der vermaerder Stadt Amderstam, in den jare 1596.

Mede ghetoghen uyt het Iournael des voornoemden Gerrits de Veer.

NA dat nu/ so hier voren verhaelt is/ de seven schepen van de Noorder reyse wederom 't huys gekomen waren/ ende [dat] niet met sodanigen vreught als men wel gehoopt hadde/ so is by de Ed. Mog. Heeren Staten Generael op alles goet ondersoeck gedaen/ ende de sake in beraet genomen/ of men noch ten derden male van 's lants wegen eenige toerustinghe soude doen/ om de selve voor-genomen reyse/ indien 't doenlick ware/ tot een goet ende gewenscht eynde te brengen/ Doch is na lange ende rijpe deliberatie 't selve by de voor-gemelde Heeren afgestemt. Dan so daer noch eenige waren/ 't zy steden of kooplieden/ die sulcx breeder souden willen versoecken tot haren koste/ dien wilden sy/ by aldien de reyse wel volbracht wierde/ en het blijcken konde dat men de passagie beseylen mocht/ geerne een goede vereeringhe van 's lants wegen doen/ noemende tot dien eynde een merckelicke somme gelts. Over sulcx zijnder echter by den Eerbarē Raet der wijt vermaerde koop-stadt Amstelredam in 't beginsel des jaers 1596. twee schepen toegerust/ daer van het scheeps-volck op tweederley conditie aengenomen zijn geworden/ te weten/ wat sy hebben souden sose onverrechter sake wederom quamē/ ende daer-en-tegens watse hebben souden/ indien sy de reyse volbrachten/ haer in sulcken gevalle/ belovende/ om haer moedigh te maken/ een merckelicke goede belooninge/ ende so veel ongehoude persoonen daer toe nemende als sy eenighsins mochten/ om te min door den treck tot wijf ende kinderen in 't werck te vertsagen/ of van de reyse afgetogen te worden. Op dese conditie zijn de twee schepen in 't beginsel van Meye des voorsz. jaers seyl-rede gheweest/ op 't een was als Schipper ende Commis van de Koopmanschappen de voornoemde Jacob van Heemskerck Heyndericksz, ende Willem Barentsz als Opper-Stuerman/ Op 't ander Jan Cornelisz Rijp, als schipper ende Commis vande koopmanschappen by den koop-luyden daer inne ghescheept. Den 18. Mey seylden sy voor de tweede mael uyt het Vlie/ ende den 22. kregen sy de Schotsche Eylanden van Hithlant ende Fayerhil in 't ghesichte. Den 30. waeren sy op de hooghte van 69. graden 24. min. ende en hadden den eersten Junij geen nacht.

Wonderlijck Hemel-teycken.

Den 2. dito/ omtrent 3.3.0. Son sagen sy een seer wonderlick Hemel-teycken/ aen elcke zyde vande sonne scheen noch een Son/ en daer liepen twee regenbogen door alle drie de Sonnen henen/ en daer-en-boven noch twee regenbogen/ de eene wijt rondtomme de Sonnen/ de andere dwars door het groote rondt/ dit groote rondt stont de onderste kant verheven boven den horizon 28. graden/ Des middaeghs als de Son op sijn hooghste was/ bevant men door 't meten des Astrolabiums/ dat sy waren op de hooghte van 71. graden.

't Schip van Jan Cornelisz hielt de loef van Willem Barentsz, ende quam niet tot hem

hem af/ maer dese gingh den anderen een streeck in't gemoet/ n.o. aen/ want hem
docht hy was al te westelick/ so 't oock namaels bleeck. Als sy nu des avonts by
malkanderen quamen seyde hem Willem Barentsz dat sy noch het oostelick moeste
aengaen/ om dat sy te verre westwaert waren/ maer Jan Cornelisz Stuerman gaf
tot antwoorde / dat sy niet en begeerden in den Inham van de Weygats te wesen.
Haer cours was n. o. ten n. ende waren wel 60. mijlen t'zeewaert van't Landt/
daerom had men doen meynde Willem, veel eer behoort o.n.o. aen te gaen/ als n.n.
o. vermits sy sulcken stuck om de west waren/ jae men hadde veel eer behoort oost
aen te gaen/ ten minsten een deel mijlen/ tot dat men weder te recht gebracht had=
de dat door de quade winden verloren was. Doch en wilde dies niet tegenstaen=
de Jan Cornelisz anders niet dan n.n.o. aengaen/ meynende als sy oostelicker aen=
gaen souden/ dat sy dan in de Weygats souden komen/ dies hem Willem een streeck
te gemoet gingh/ ende zeylden n.o. ten n. aen/ daer sy anders n.o. ja noch oostelic=
ker souden aen gegaen hebben.

Gheschil tusschen de Stuerluyde van de twee schepen.

Den 5. Junij sagen sy 't eerste ijs/ dat haer seer wonder gaf/ ende meynden in't
eerste dat het witte zwanen waren/ so dat een van haer wandelende op 't verdeck
onversiens begon te roepen met luyder stemme / datter witte zwanen zwommen/
Die onder waren sulcx hoorende sprongen flucx op / ende sagen dat het ijs was/
't welck vande grooten hoop af quam drijven/ ende mits dien het tegen den avont
was/ wel zwanen gheleeck. Des middernaehts zeylden sy daer door/ ende doen
was de Son wel ontrent een graed boven den horizon in 't Noorden. Den 7. di=
to bevonden sy des Pools hooghte 74. graden/ ende zeylden al langhs het ijs he=
nen / als of sy tusschen twee landen ghezeylt hadden: Het water was soo groen
als gras/ ende sy vermoeden datse by Groenlant waren/ komende lanckx om meer
en noch dicker ijs. Den 9. vonden sy een Eylant leggende op de hooghte van 74.
grad. 30. min. ende was na haer gissinge ontrent vijf mijlen groot. Den 11. aen
landt varende vonden sy daer seer veel Meeuwen eyeren/ ende waren in groot pe=
rijckel van haer lijf/ want sy gingen een steyle snee-berg op/ eñ in't afgaen scheen
het schier dat sy alle den hals souden gebroken hebben/ so steyl was't/ maer sy set=
ten haer neder/ ende gleden also daer af/ 't welck vreesselick was om sien/ als ge=
noeghsaem geschapen zijnde armen ende beenen te sullen breken/ om dattet aen de
voet vanden berg seer veel klippen waren/ doch sy quamen door Gods hulpe noch
onbeschadigt neder. Willem Barentsz, die terwijlen inde schuyt was/ ende dit aen=
sagh/ was noch meer verschrickt als sy selve. Den 12. dito sagen sy 's morgens
een witte beer/ ende roeyden met de schuyt naer hem toe/ meenende hem een strick
om den hals te werpen/ maer by hem komende/ vonden hem soo gheweldigh/ dat
sy 't niet en dorsten bestaen / hadden derhalven meer gheweer ende volck/ ende Jan
Cornelisz maets quamen haer mede te hulpe / Daer bestreden sy t'samen den beer
wel vier glasen langh/ ende hieuwen hem ten laetsten met een bijl 't hooft in stuc=
ken/ so dat de doot daer nae volghde: Daer nae brachten sy hem in Jan Cornelisz
schip/ eñ vilden hem/ zijn huyt was 12 voeten lang/ aten oock van zijn vleesch/ doch
bequam haer niet wel. Dit Eylandt noemden sy 't Beren-Eylant. Den 13. dito
zeylden sy van het Eylant af / ende den 14. teghens den avont sagen sy een groot
ding in zee drijven/ meynende dat het een schip was/ maer daer by komende was
het een doode Walvisch/ daer groote menighte van Meeuwen op saten/ ende gaf
van hem een groote stanck.

Beren-Eylant.

Beer by de Schipluy doot geslagen.

Den 17. eñ 18. Junij sagen sy weder geweldig ijs/ eñ seylden daer langs henẽ/
tot dat sy aen den hoeck quamen/ die zuyt van haer af lagh: Sy laveerden een tijt

lang om daer boven te komen/maer konden niet bedrijven. Den 19. sagen sy weder lant/ ende namen der Sonnen hoogte / bevindende dat sy waren op 80. grad. 11. minuten. Dit lant was seer groot / en sy seylden daer by henen westelick aen tot de 79½. grad. daer sy een goede reede vonden/ doch konden niet naerder het lant komen/ vermits de wint n.o. was/ recht van't lant af / en de Baye streckte recht noorden en zuyden in zee. Den 21. dito wierpen sy 't ancker in de gront op 18. vadem voor't lant/ en voeren te same met Jan Cornelisz volck aen de west-zijde van't lant/ om ballast te halen/ waer met sy aen boort komende / weder een witte Beer sagen/die na haer schip toe quam zwemmen. Hier door stonde sy van hare arbeyt af/viele gesamender hant te boot/ en roepden hem na/maer hy zwom/wel een myl t'zeewaert in/ Sy volgde hem met drie schuyte achter aen/ en sloege meest al haer geweer op sijn huyt in stucken: Hy daer-en-tegen sloeg sijn klauwen eens voor aen de steven van d'een schuyt/'t welck indien het so wel in't midden geweest hadde/ hy soude misschien de schuyt om geruckt hebben/ so geweldigh sijnse met [illegible] klauwen; Eyndelick hebben de drie schuyten met volck hem vermeestert/doot geslagen/t'scheep gebracht ende gevilt/ sijn huyt was 13. voet langh.

Lant gelegen op 80. grad.

Noch een beer doot geslagen.

Daer nae roepden sy met haer schuyt wel een myl te landewaert in/ daer was een goede haven/ 16. 12. ende 10. vadem diep/ ende al voort roepende bevonden sy dat aen de oost-zijde twee Eylanden waren/ die haer oost in zee streckten. Aen de west-zijde wasser mede een geweldigen Inham/ ende leeck wel mede een Eylandt te wesen. Doen roepden sy voort aen't Eylant dat inde midden lagh/ende vonden daer veel eyeren van Rotgansen / die sy op 't nest saghen sitten/ ende verjaeghden/ smijtende een van de selve met een steen doot/die sy kookte met omtrent 60. eyers daer toe. Dit waren oprechte Rotgansen alsser in Hollant op Wieringe in grooter menighte alle jaers over-komen ende gevangen worden/ die men tot noch toe niet geweten en heeft waer sy haer eyeren legge ende uyt broeden: Daerom sommige schippers haer niet ontsien hebben te schrijve/datse in Schot-lant aen boomen wassen/ en dat de vruchten der selve boomen die in't water vallen gansekuyckens zijn/ ende straex beginnen te zwemmen/ maer die op't lant vallen/ bersten in stucken/ ende komen te niet. Dit blijckt nu contrarie/ende is niet te verwonderen dat niemant tot noch toe geweten heeft/waer dese vogels haer eyeren leggen/nadien noyt Mensche/ dat men weet/ op de 80. graden geweest heeft/ ende dit landt noyt bekent is gheweest / veel min dat de Rotgansen daer op haer jonghen broeden.

Rotgansen/ ende waer sy haer eyeren uytbroeden.

Hier staet noch te bemercken/ hoe-wel dit lant ('t welck wy achten Groenlant te zijn) op 80. graden ende noch hooger is leggende / datter evenwel loover ende gras op wast/ oock gras etende dieren op zijn/als Rheeden en andere/daer nochtans op Nova Sembla, dat wel vier grad. stijf verder van de Noortpool leyt/ noch loover noch gras en wast/ ende niet dan vleysch-etende dieren / als Beeren ende Vossen op zijn.

INWERP.

,, Dit lant/ dat de schrijver deses Journaels vermeynt Groenlant te zijn/ is het
,, aller-noordelijcxste lant dat tot noch toe oyt in kennisse is gekomen/ ende leydt
,, tusschen Groenlant (dat onder de kroon van Noorwegen behoort) en Nava Sem-
,, bla (dat den Muscovijt toe-komt) recht tegen over ten noorden van Finmarcken,
,, ofte (soo 't in't gemeen genoemt wert) Noortlant in Noorwegen, streckende (na
,, so veele als van de onse tot noch bevonden is) van de 76. tot boven de 80. graed/

Naerder beschrijvinge van 't lant op 80. grad.

ende

ende volgens dien/60. Duytsche mijlen langh zijnde. Het geschil tusschen Wil- ,,
lem Barentsz ende Jan Corne'isz, hier voren geroert/ is eygentlick de oorsaeck ge- ,,
weest van deses landts vindinghe/ 't welck aen de west-kust by haer ontdeckt ,,
zijnde/ wederom anno 1608. van Henrick Hutson voor d'Engelschen is beseylt ,,
geworden/ die (soo J. Hondius in zijn groote Planisphærische werelt-kaert seyt) ,,
in n. w. van dit lant op de hooghte van 81. en 82. graden een vaste ijs-kust ge- ,,
vonden heeft. Sedert dien tijdt hebben sy alle somers eenige schepen derwaert ,,
gesonden/ om Walrusch-tanden/ ende Walvisch-kuwens/ ofte Walvisch-been ,,
(soo men dat noemt) te halen/ ende traen te branden/ welcke visscherye de Rus- ,,
sche Compagnie van Londen alleē heeft gehad/ tot dat anno 1612. die van Hol- ,,
lant Biscayen/ eñ Vranckrijck mede begonnen hebben hare schepen derwaerts ,,
te senden. De kennisse die wy tot noch toe van dit Nieuwe Landt/ by de onse ,,
...itsberghen/ by de Engelsche Grenlant genaemt/ hebben konnen bekomen/ ,,
... wy hier nae in een caertjen afbeelden/ waer in wy ten meesten deele noch ,,
...gen de teeckeninge van John Daniel tot Londen geschreven anno 1612. 't Is ,,
...egen (soo voren geseyt is) tusschen de 76. ende 80. grad. n. n. w. van 't Beeren ,,
...lant (dat boven Noorweghen leydt) in een streecke die by d'oude niet sonder ,,
...en voor onbewoonlijck is ghehouden gheweest om haer groote koude/ daer ,,
...landt meer van mede deelt als eenigh ander/ ende al ist datter geen landt ter ,,
werelt gevonden wort/ daer minder nacht ofte duysternis aen den Hemel komt/ ,,
want behalven dat de Sonne des somers nae den langen dach van hondert se- ,,
... eñ twintigh mael xxiiij uren (die inde Baye der Engelschen is) des nachts ,, Dagh vā 127. etmalen.
... noorden so weynigh onder den horizon daelt/ dat het licht in 't geheele So- ,,
...ersche half-jaer gheensins en kan van den Hemel wegh gaen/ ende behalven ,,
...tter in 't Wintersche half-jaer twee volle maenden zijn dat de Sonne in 't ,,
...en daghen maeckt van twaelf/ elf/ tien/ ende soo voort tot een uren langh/ ,,
... komt hy noch/ selfs als hy op sijn aller laeghste in 't zuyen is/ te weten ,,
...t hartjen van de langhe nacht aldaer op 12½. graden nae aen den horizon/ ,,
... dat daer ter plaetsen/ te weten op 80. graden/ noch alle etmalen 't licht des ,,
...gheraets aen den Hemel ghesien wordt/ want (ghelijck Ptolemeus ende an- ,,
...e segghen) wy sien den dageraet als de Sonne noch 18. graden beneden den ,,
...izon is.] Soo en is 't nochtans in geenighe landen/ van alle die benoorden ,,
...inie equinoctiael sijn geleghen/ minder oft korter tijt Somer/ noch oock met ,,
...nder warmte. Want den 13. Junij des voorleden Jaers 1613. lagh 't ijs ,,
...h soo dicht aen de kust ende in de monden van de havens/ datter de Schepen ,,
... in en konden/ en de snee (die daer op veel plaetsen altoos blijft leggen) was ,,
...ch soo weynigh gedoyt/ dat de Rheen gheen voetsel wisten te krijghen/ ende ,,
...o mager waren als stocken. d'Oorsake van dese over-lange winter ende kou- ,,
...e is dat de Sonne aldaer ten hooghsten maer en klimt tot de 33. grad. 40. min. ,,
...oven den horizon/ ende sijn stralen derhalven aldaer soo scheef by 't velt henen ,,
...ieten/ dat sy de gront zwaerlick konnen tot warmte brenghen/ daerom oock ,,
... nevel ende damp/ die uyt het aerdtrijck rijst/ niet en kan vande warmte wech- ,,
...edreven worden/ maer blijft op 't ghebergthe ende op de Zee drijven/ dat het ,,
...cheeps-volck al-te-met qualick een Schips-langhte van haer konnen sien. ,,
...r door is het oock dat dit lant ('twelck noch maer en is bekendt aen de Zee- ,,
...ten/ daer men niet en siet dan hooge besneeude bergen met sommige pleynen) ,,
...t en is bewassen met geboomte/ noch struycken/ oft eenighe vruchten/ ende ,,
...n sieter anders gheen groente dan kort dicht mosch/ dat uyt den gelen siet/ ,, Gewas van dit Landt.

ende

„ ende daer onder veel blauwe bloemtjens / doch segghen de schipluy dat sy daer
Zijn gedierten. „ oock groen gras ghesien hebben. 't Ghedierte dat men daer ghesien heeft zijn
„ witte Beeren (grooter dan Ossen) ende Herten oft Rheen/ Dese Rheen weyden
„ op 't mosch daer voor af gheseydt is / ende waren/ in min dan een maent tijdts
„ dat onse schepen daer op de kust lagen/ soo vet geworden/ dat het een lust was
„ daer af te eten / hebben ruyghe hoornen / ende zijn wat kleynder dan onse Her-
„ ten/ waren de menschen soo ongewoon/ ende soo weynigh schou daer voor/ dat
„ het ghebeurt is / dat seecker man een Rhee met een musket loot getreft hebben-
„ de/ het gequetste beest selfs tegen de man aen liep/ soo dat hy om verre viel. Sy
„ hebbender voorts witte/ grijse / ende oock eenighe zwarte Vossen ghesien/ ende
Eenhoornen. „ d'Engelsche hebbender seeckere hoornen ghevonden/ welcke de kenners seggen
„ dat oprechte eenhoornen zijn / daer van dat oock de voor-leden Somer een is o-
„ ver-ghebracht by de onse/ maer van wat ghedierte sy komen en kan men als
Walvisschen/ ende hoe sy ghevangen worden. „ noch niet weten. In de monden van de havens komen groote Walvisschen
„ van verscheyden soorten / die veel al 80. ende meer voeten langh zijn / ende soo
„ vet / dat het speck daer af komende meest al versoden kan worden tot traen.
„ Daer zijnder die gheen vinnen en hebben op de rugge/ maer binnens s' monts
„ hebbense groote lange baerden/ dat zijn blijmen die de grootste een vaem langh
„ zijn/ ende sommighe noch langher/ sodanige wordender uyt een backhuys 600.
„ ghehaelt/ ende hanghen haer kams ghewijse boven uyt de mondt ter plaetse
„ daer andere visschen haer tanden hebben / doch alleenlick boven/ de voorste en
„ de achterste zijn seer kleyn/ soo datter maer 400. voor koopmans goedt ghetelt
„ worden/ ende dit is voor dees tijdt een van de profitelickste waren die op dese
„ kust te halen zijn. Ter zijden achter 't hooft hebben sy groote vinnen / daer sy
„ achter gheschooten worden met de harpoenen / om dat sy daer de quetsuer best
„ ghevoelen. Als sy de wonde voelen / ende 't bloedt haer in 't hooft loopt/ soo
„ blasen sy 't water ende bloedt tot de neusgaten uyt/ die sy boven op 't hooft heb-
„ ben/ soo hoogh als de toppen van de masten. Als de visch nu zijn tocht gedaen
„ heeft nae de gront/ ende hem selven moede ghemaeckt / soo palmen de saloupen
„ aen/ ende schieten hem met schichten in 't dal dat hy op 't hooft heeft/ want an-
„ ders konnen sy hem qualick dooden. Sy hebben een dicke zwarte huyt daer
„ een vliesken over heen loopt so glat ende zwart als satijn. Haer aes is een soor-
„ te van viskens kleynder als garnaet / die sy met open kele al zwemmende van-
„ ghen/ ende 't backhuys toesluytende inzwelghen. Behalven dese zwarte Wal-
„ visschen zijnder oock witte/ doch en worden niet voor goedt ghehouden. Men
Gevogelte. „ vindter oock Swaertvisschen ende Schelvis/ maer weynigh. Watervoghels
„ zijnder seer veel ende sonderlingh Meeuwen/ die by menighte op de krengen van
„ de Walvisschen gaen sitten / tweederley duyckers / Papegayen oft Lommen
„ hier voren beschreven/ Gansen/ Eynden/ die daer seer groote eyeren leggen/ en-
Walrussen. „ de wonder veel Rotgansen. Wat innewaerts vindtmen de Walrussen / die wy
„ wel mochten Zee-Oliphanten noemen / om dat sy in groote van lichaem ende
„ tanden den Oliphant schier ghelijck zijn. Hare huyt/ al is 't dat hy uyter maten
„ dick is/ ja so seer dat men t'Amsterdam een ghesien heeft van 400. pondt zwaer/
„ is nochtans weynigh weerdt / om dat hy te blarigh is. Sy hebben seer veel
„ speck om Traen af te branden. Wanneer sy haers ghelijcke sien doodtghe-
„ slaghen leggen / soo komen sy op de doode by sulcken menighte dat sy die doot
„ broepen ende verderven. [illegible] mijlen innewaerts op 't versche afwater leggen
„ de zee-honden seer van [illegible] aert met de onse. Ende dit is de innerste kenniss

di

die wy van dit landt ende sijn ghedierten tot noch toe bekomen hebben.

Den 23. Junij voerder een deel van haer volck aen lant / om te sien hoe veel de naelde van 't compas wraechte. Terwylen quam daer een witte beer na 't schip swemmen / ende soude daer in gheklommen hebben hadden sy gheen gheroep ghemaeckt / sy schoten nae hem met een roer / waer door hy weder af zwom van 't schip nae 't Eylandt daer d' andere maets op waren / 't welck sy t' schepe siende na 't lant toe-seylden / ende seer bestonden te roepen / so dat d' andere meynden sy hadden 't schip op een klip gheseyldt / ende daer over seer banghe waeren / gelyck ooch de Beer door 't geroep soo verschrickte dat hy wederom van 't landt af zwom / daer in sy op 't schip seer verblyt waeren / overmidts de maets die aen landt waeren gheen gheweer en hadden. Aengaende de wrakinghe van 't compas / wert bevonden dat het scheelde 16. graden. Den 24. dito roepden sy een groot stuck innewaerts aen / ende te lande ghegaen zijnde / vonden aldaer twee Walrusse tanden / wegende t' samen ses pondt / met noch eenige kleyne. Den 25. seylden sy langhs het lant henen op de 79. graden / daer vonden sy een gheweldighen Inham / ende seylden daer wel 10. mijlen in / dan moestender wederom uyt keeren vermits contrarie wint. Den 28. raeckten sy boven den hoeck die aen de west-zijde lagh / daer de vogels in soo groote menighte waeren / datse plotselick teghen de seylen aen vloghen. Den 29. moesten sy van 't landt af wycken om des ijs wille / ende seylden tot op de 76. graden 50. minuyten. Den eersten Julij kregen sy wederom 't Beeren Eylandt in 't gesichte / ende doen quam Ian Cornelisz met zijn Officiers haer aen boordt / alwaer sy van contrarie meyninghe zijnde / eyndelick t' samen verdroeghen dat elck sijn cuurs soude volghen / ende Ian Cornelisz soude / volghens sijn begeerte / wederom seylen op 80. graden / vermits hy den in-beelde aen de oost-zijde van dat landt lichtelick door te sullen raken / ghelijck hy oock vadelick noorden aen is ghegaen: Daer-en-tegen Willem Barentsz zuydt aen / van wegen 't ijs. Den 11. dito gisten sy haer te wesen recht z. ende n. van Candinoes, dat is de ooster-hoeck van de Witte zee / die z. van haer lagh / ende gingen z. ende z. ten o. aen op de hooghte van 72. graden. Den 13. bevonden des Pools hooghte 73. graden / ende vermoeden dat sy waeren by Sir Huygh Willougbijs landt.

Den 17. Julij waren sy op de hooghte van 74. graden. 40. min. ende omtrent der Son sagen sy 't lant van Nova Sembla omtrent Lomsbaey. Den 18 raeckten sy boven den hoeck van des Admiraliteyts Eylant, ende den 19. aen 't Cruys Eylant, daer sy 't den 20. onder geset hebben / want konden niet verder / overmits het ijs. Sy roepden doen met haer achten aen lant / ende gingen na 't eene Cruys toe / daer sy haer wat rusteden / om voort nae 't ander Cruys te gaen / (dit Eylandt heeft van dese twee Cruyssen sijn naem gekregen.) Doen sy nu op de wegh waren / werdense twee Beeren siende by 't ander Cruys / dies sy verschrickten / alsoo sy ontsch geen gheweer by haer hebbende. De beeren rechten sich steyl op 't Cruys / om 't volck wel te besien / want sy ruycken veel nauwer dan sy sien / ende quamen voort daer op aen. De Scheeps-luy niet weynigh bevreest zijnde / ginghen terugge nae de schuyt toe / altemet deerlijck om siende of de Beeren oock volghden / ende sochten t' ontloopen / maer de Schipper wederhieltse / segghende / die eerst begint te loopen dien sal ick met dese boots-haeck in sijn huydt steecken / want 't is beter dat wy by malkanderen blijven / ende proeven of wy haer met ons roepen vervaert moghen maecken: Soo ginghen sy dan al soetjens ende ghestadigh na de schuyt toe / ende ontquamen / wel blijde zijnde dat sy 't vertellen mochten

ten ende den kattendans so ontsprongen waren. Den 21. Julij wert des Pools hooghte bevonden te zijn 76. graden 15. minuten / ende de afwijckinghe van de naelde 26. graden stijf.

Den 6. Augusti quamen sy boven den hoeck van Nassouw, ende den 7. by de hoeck van den Troost, daer sy lange tijdt naer verlanght hadden. 's Avonds kreghen sy mistigh weder / soo dat sy het schip aen een schos ijs moesten vast maeken / die 36 vadem onder 't water vast lagh / ende wel 16. vadem daer boven / soo dat zy 52. vadem dick was. (Een ijs-schol 54. vadem dick.) Den 9. dito noch leggende aen dit groote stuck ijs / so de Schipper boven ging wandelen / hoorde hy een beest snuyven / ende buyten boord siende / lagh daer een groote Beer aen 't schip / daer over de Schipper luyde began te roepen / soo dat de maets boven quamen / ende saghen den Beer aen de schuyt leggen om met sijn klauwen daer in te klimmen / maer sy maeckten een groot gheroep / daer door hy verschrickte / ende zwom een stuck wegh / dan keerde terstondt wederom achter een groote schos ijs daer sy aen vast laghen / ende trat stoutelick nae haer toe / om voor by 't schip op te klimmen / maer de maets hadden boven op 't schip het schuyten-seyl gheschoren / ende lagen met vier roers voor op 't Braedt-spit: De Beer wert gheschooten / soo dat hy wegh liep / het sneeude soo seer / dat sy niet sien konden waer hy vervoer / doch vermoeden dat hy achter een hooghen heuvel bleef legghen / die daer veel op de ijs-schos waren.

(Wonderlijcke ijs-gangh.) Den 10. Augusti began 't ijs gheweldigh te drijven / ende sy bemerckten doen noch eerst dat het groote stuck ijs / daer sy aen ghemeert lagen / vast aen de gront was / want het ander ijs dreef altemael daer voorby: Hier door waren sy seer bevreest datse in 't ijs souden mogen beknelt worden / deden derhalven groote naerstigheydt / arbeyt ende vlijt om van daer te komen / ende seylden op 't ijs dat het al kraeckte watter ontrent was / raeckende noch aen een ander schos ijs / daer sy 't wederom vast aen maeckten met het werp-ancker dat sy daer op brachten / ende bleven daer legghen tot den avondt toe. Als sy nu 's avonts gegeten hadden in 't eerste quartier / soo began de selve schos ijs soo schrickelijck te bersten ende te scheuren / dat het met geen woorden is uyt te drucken / sy laghen met de steven daer aen / vierden daerom haer touw / ende raeckten alsoo daer af: Het scheurde met een eysselick ghekraeck in meer dan 400. stucken / onder 't water / daer 't op de grondt lagh / was 10. vadem dick / ende boven water twee vadem. Van daer quamen sy weder aen een ander groote schos ijs / die ses vadem onder water lagh / daer maeckten sy aen elcke syde een touw vast / ende sagen doen noch een ander schos wat van haer in zee vast legghen / die in de hooghte spits toegingh als het spits van een tooren / daer voeren sy aen / ende bevonden dat het (Ys schos 32. vadem dick.) wel 20. vadem diep aen de grondt lagh / ende ruym twaelf boven water. Den 11. Augusti roeyden sy wederom aen noch een ander schos ijs / de welcke sy bevonden 18. vadem onder water vast aen de gront te leggen / ende 10. daer boven. Den 12. seylden sy noch naerder onder 't lant / om van 't ijs niet geschoven te worden / want overmits de grootste drijvende ijs-schossen veel vademen diep dreven / soo waren sy dicht onder 't lant op 4. oft 5. vadem beter daer van beschermt: Daer was een groote afwateringe van 't gheberghte / ende sy maeckten het wederom (Kleynen Yshoeck.) vast aen een ijs-schos / ende noemden dien hoeck den Kleynen Ys-hoeck.

Den 13. Augusti 's morghens quamder een Beer om den oost-hoeck van 't (Beer gedoodt.) lant henen dicht by 't schip / ende een van de maets schoot hem 't been in stucken / maer hy huppelde noch met sijn drie pooten op een bergh / doch sy liepen hem na / ende sloeghen hem doot / vilden hem / ende brachten de huydt in 't schip. Den 15.

quamen

quamen sy aen de Eylanden van Orangien, ende werden daer van't ys beset by een groote schos/ daer sy in groot perijckel waren om 't Schip te verliesen/ doch raeckten met grooter moeyten aen't landt/ ende de wint quam van den z. o. waer door sy 't schip moesten verlegghen. Terwijle sy daer mede besigh ende seer luyt-rustigh waren/ werter een Beer wacker die daer lagh en sliep/ ende trat tot haer aen na 't schip toe/ so dat sy haren arbeyt moesten opschorten/ ende sich tegen den Beer te weer stellen/ die sy door 't lijf schoten / dat hy wegh liep nae d'ander syde van 't Eylandt/ ende begaf hem op een schos ys/ maer ghewaer werdende dat sy na hem toe-roepden/ sprangh hy weder in 't water ende zwom wegh na 't lant toe/ doch sy onderschepten hem den wegh/ ende hieuwen hem met een byl in de kop/ maer hy doock t'elckens onder als sy met de byl naer hem toe hieuwen/ so dat sy groote moeyte hadden eer sy hem dooden konden. Den 16. dito roeyden sy onder haer 10. met de Jacht nae't vaste landt van Nova Sembla, ende haelden de schuyt boven op't ys om hoog/ klommen op een hoogen bergh/ ende peylden hoe 't landt van haer lagh/ bevindende dat het wel z. o. ende z. z. o. ende daer nae noch wel soo z. lagh/ daer uyt sy een quaet vermoeden schiepen dat het lant z. streckte/ maer open water siende in 't z. o. ende o. z. o. werden sy wederom seer verblijt/ en meynden de reys was gewonnen/ so dat sy nauw en wisten hoe sy dra genoech 't scheep souden komen om 't selvighe Willem Barentsz te verwittigen. Den 18. so maeckten sy gereetschap om t'seyl te gaen/ maer 't was al verlooren moeyte/ soo dat sy na veel vergeefschen arbeyt weder quamen van daer sy gescheyden waren. Den 19. quamen sy boven den hoeck van Begeerte, daer door sy weder goets moets waré/ maer geraeckté al weder in't ys/ so dat sy moesten te rugge keeren. Den 21. seylden sy een groot stuck inde Ys-haven, ende bleven dien naecht daer leggen. 's Morgens haelden sy daer wederom uyt/ ende maeckten 't schip vast aen een stuck ys/ daer sy op klommen/ ende haer niet genoegh en konden verwonderen van de seltsaemheyt ende 't vreemde gedaente des selven : Het was boven vol aerde/ eñ sy vonden daer wel 40 eyeren op/ het sagh' er oock niet uyt als ander ys/ maer was lasuer blauw als een blauwen Hemel / alsoo datter onder 't volck groot gesprek van viel / d'een seyde 't was ys/ ende d'ander bevroren lant: Immers 't was uyttermaté hoog/ eñ wel 18. vadem onder/ eñ 10. boven water dick. Den 25. Augusti omtrent z. w. Son begost het ys met de stroom weder uyt te dryven/ ende sy meenden besuyden om Nova Sembla west aen na de Weygats te zeylen/ want overmits sy Nova Sembla nu al gepasseert waren/ ende nerghens gen openinge en vonden/ soo gaven sy de moet verloren om daer door te komen/ ende waren van sinne weder naer huys te keeren/ maer komende aen de Stroombaey moesten weder te rugge van't ys/ dat daer seer vast lach. Den 26. so sy voorby de Ys-haven ghekomen waren / begon 't ys soo gheweldigh te dryven/ dat sy daer in beset werden; Ende hoe-wel sy grooten arbeyt deden om voort te geraken/ so was 't evenwel al te vergeefs/ ende by so verre het ys zijn gangh gehouden hadde/ sy hadden dat mael drie mannen verloren/ die op 't ys waren om openinge te maken/ maer alsoo sy te rugge dreven / ende het ys daer de Mannen op waren mede dreef / soo hebben sy gau ter handt zijnde in 't voor-by dryven d'een aen de sluyt ghegrepen / d'ander aen de schoot / ende de derde aen de groote bras die achter uyt hingh / ende quamen alsoo seer avontuerlijck met sulcke slingheringhen/ die sy waer namen / noch behouden 't scheep/ daerse Godt grootelick af ruckten/ want het was veel eer geschapē dat sy met het ys wegh gedreven souden hebben.

Noch een Beer gedoodt.

Seldtsaem ys.

Sy worden in 't ys beset/ ende ghedwongen aen de west-zijde van de Yshaven te overwinteren.

Op den ſelven dagh quamen ſy des avonts aen de weſt-zijde van de Ys-haven, daer ſy voorts de gheheele koude winter met grooter armoede / ellende ende verdriet moeſten overblijven. Den 27. dreef het ijs rondom 'tſchip/ende alſo 'tgoet weer was/ ginghen een deel van de maets aen lant: Als ſy nu een ſtuck weeghs gegaen waren/ begon het tamelick uyt den Z. O. te wayen/ ende 't ijs geweldigh aen te ſetten voor den boegh / drijvende 't ſchip voor wel vier voeten om hoogh/ dat het achter ſat als of 't met den aers in de grondt geſeten hadde / ende ſcheen dat het daer ſoude vergaen hebben. Die in 't ſchip waeren ſetteden ſluckx den bock uyt om haer lijf te behouden / ende lieten een vlagghe wayen / om d'andere die aen lant waeren te locken na 't ſchip te keeren. Deſe ſiende de vlagge wayen ende dat het ſchip alſoo op-gheſchoven was/ hebben ſich al wat ſy mochten derwaert ghehaeſt/ meynende dat het ſchip al gheberſten was. Den 28. weeck het ijs wat wegh / ende 't ſchip ſettede ſich wederom recht / maer eer 't noch recht gingh ſitten/ was Willem Barentſz met de andere Stuerman voor den boegh gaen beſien hoe 't al geſtelt/ende hoe veel het gereſen was/ende terwijle ſy doende waren over knije over elleboge om 't ſelve te meten / ſo berſte 't ſchip op met ſodanigh gekraeck/ datſe meenden haer lijf quijt te zijn/ niet wetende waer ſy haer bergen ſouden. Den 29. als 't ſchip wederom gerecht was/ maeckten ſy groote ghereetſchap met yſere koe-voeten ende andere inſtrumenten / om de ijſſchoſſen/ die op malkanderen geſchoven laghen te breken/ maer 't was al te vergeefs/ ſoo dat ſy 't Godt moeſten op-geven/ ende van hem hulpe verwachten/ want het ijs dreef niet wegh / dat haer hulpe doen konde. Den 30. begon 't ijs noch veel geweldigher als voor heen op den anderen te ſchuyven teghen 't ſchip aen / met een krachtige wint/ ende groote jacht-ſnee / waer door 't gantſche ſchip op-geſchoven ende geknelt wert / ſoo dat het alles begon te kraken ende te berſten watter om ende aen was/ ende ſcheen aen hondert ſtucken te ſplijten / 'twelck ſoo ſchrickelick om hooren ende ſien was/ dat een de hayren te berge ſtonden van 't afgrijſelick ſchou-ſpel. In deſe ghevaerlickheyt werdt het ſchip daer nae / doen 't ijs aen weder ſijde teghens malkanderen aen daer onder quam recht op in de hooghte gedreven/als of het met een vijſel op-gevijſelt ware geweeſt. Den 31. werden ſy wederom door 't geweldigh drijven van 't ijs wel 4. oft 5. voeten daer op-geſchoven met de voorſteven / ende 't achter-ſchip ſat in een kloof ijs / daer door ſy meynden / het roer ſoude van 't ſchuyven des ijs gevrijt geweeſt zijn/ maer brack evenwel met de pen in ſtucken / ende ſoo 't achter-ſchip in 't drijvende ijs geweeſt hadde/ gelijck als 't voor-ſchip / 't gantſche voor-ſchip ſoude op 't ijs geſchoven geweeſt zijn/ oft mogelick in de gront gekomen hebben/waer over ſy gantſch bevreeſt waren/ende hadden haer ſchuyt ende boot al voor uyt op 't ijs geſet/om ter noodt haer te bergen. Maer omtrent 4. uren daer nae is 't ijs van ſelfs weder wegh gedreven/ dies ſy ſo verblijt waren als of ſy haer leven gevonden hadden/ om dat het ſchip nu wederom vlot geworden was. Sy hermaeckten 't roer met de pen weder/ende hingen het uyt de haecx op/ ten eynde/of ſy weder alſo geſchoven werden/ dat het dan ſoude ghevrijt zijn.

Den eerſten Septembris begon 't ijs wederom te ſchuyven/ alſo dat het ſchip over ſijn gantſche lijf wel twee voeten op-ſchoof / maer bleef evenwel noch al dicht. Des naemiddaeghs maeckten ſy ghereedtſchap om de ſchuyt ende bock over 't ijs aen landt te ſlepen. Den 2. begon 't ſchip wederom te ſchuyven van 't ijs/ krakende ende barſtende ſoo geweldigh / dat ſy raetſaem vonden/ niet tegenſtaende 't quaet weer/de ſchuyt aen lant te brengen met 13. tonnen broots en twee

vaet

vaetgens wijns/ om haer ter noodt by provisie t'onder houden. Den 3. werden sy wederom gaende van 't ÿs daer sy teghens aen-gheparst laghen/ soo dat de scheck achter van de steven gheschoven wert/ maer de planck en daer 't schip me-de verhuydt was/ hiendense noch/ dat sy daer aen bleef hanghen: Het touw te leef brack mede stucken/ met een nieu kabel-touw dat sy op 't ÿs hadden vast ge-maeckt/ door 't gheweldigh aen-parsen van 't ÿs/ maer 't schip bleef noch dicht/ 't welck te verwonderen was/ om dat het ÿs soo geweldigh dreef/ jae datter Ys-bergen dreven soo groot als de Soutbergen in Spaengien zijn/ ende dat omtrent een roer-schoot van't schip. Den 5. dito als sy 's avonts gegeten hadden/ quam 't ÿs haer wederom besetten/ ende werden dapper geparst/ so dat het schip gantsch seer over zijd begon te hellen/ ende veel leet/ maer bleef door Godes genade noch dicht. In sulcken noot vonden sy raetsaem/ haer oude fock/ met kruyt/ loot/ roers/ musketten/ ende ander geweer aen lant te brengē/ om aldaer een tent of hutte om-trent hare schuyt/ die sy aen-gebracht hadden/ te maken/ namen oock sommigh broot/ wijn/ eñ timmer-gereetschap mede/ om de bock wat te vermakē/ of sy haer in den noot mocht dienstig zijn. Om't schip en was so veel waters niet/ datmen een puts vol had mogen scheppen. Den 7. gingender vijf van de maets op't lant/ maer de twee keerden weder/ ende drie gingen voort omtrent een paer mijlen te landewaert in/ daer sy een Rivier van soet water vonden/ mitsgaders oock groo-te menighte van hout/ dat daer was komen drijven/ ende eenige voetstappen van Rheeden ende Elanden/ als sy niet bet konden sien/ want de voeten waren ghe-kloost/ d'eene grooter/ als d'andere/ daer door sy sulcx vermoeden. Den 9. dito quamender 's nachts twee Beeren dicht by 't schip/ maer sy bliesen Trompet-ten/ ende schotender nae/ doch en raecktense niet/ door dien 't doncker was/ ende liepen weder wegh.

Schrickelijcke Ysbergen.

Den 11. Septembris was het stil weder/ ende sy gingen met haer achten aen landt/ wel versien van geweer/ om te sien of 't oock alsoo was als de ander drie mannen ghesept hadden/ te weten/ datter hout omtrent de Riviere lagh. Want om dat sy dus langhe ende menighmael omghezwerft hadden/ dan in't ÿs/ en dan weder daer uyt/ ende nu bevonden dat sy daer vast bleven sitten/ ende niet wederom (als dickmaels voor-henen) los en werden/ als oock om dat het nu na den herfst ende na de winter begon te gaen/ soo heeft haer de noot ghedwongen raedt te schaffen/ ende den besten boegh/ na ghelegentheydt/ voor te wenden/ om daer te verwinteren/ verwachtende wat avontuer Godt verleenen soude. Sy hebben dan raedtsaem ghevonden/ om te beter voor de koude ende wilde beesten beschermt te blijven/ een hutte oft huys op te slaen/ om sich daer inne ten besten mochten te onderhouden/ ende voort de saecke Godt te bevelen. Hier toe heeft sich een goede onghewaende gheleghentheydt gheopenbaer/ namentlijck/ dat sy aen de strant vonden legghen eenighe boomen met wortelen met al/ gelijck de drie mannen gesept hadden/ die daer moesten zijn komen drijven/ 't zy uyt Tartarien/ Moscovien/ oft van elders waer/ want op 't landt daer sy waren gantsch gheen boomen en wassen. Van dese gheleghentheydt/ als offe haer Godt toeghesonden ende verleent hadde/ waren sy gantsch verblijdt/ verhopende dat haer Godt noch wijders bystaen ende verlossen soude/ want dit hout en diende haer niet al-leen tot de timmeragie van 't huys/ maer oock tot branthout/ daer mede sy haer den gantschen winter onthielden/ sullende anders ongetwijffelt van groote kou-de moeten vergaen hebben.

Sy besluyten een huys te maken om in te verwinteren/ ende vinden t'allen ghelucke hout daer toe dienende/ als oock brant hout/ om van koude niet te versmachten.

Den 15. Septembris in den morghenstont gincker een man op de wacht/ ende

daer

Drie beeren kvamen nae't schip toe/ ende daer word een van ghe-schoten.

daer quamen drp Beeren/daer van d'een achter een stuck ijs bleef legghen/ d'an
dere twee quamen op 't schip aen/ het scheeps-volck dit siende/ maeckten gereet
schap om die te schieten. Daer stont jupst een balp met vleesch op 't ijs om te ver
verschen (want dicht by 't schip was geen water) d'eene Beer stack sijn hooft in
den tobbe/om een stuck vleesch daer upt te nemen/maer 'tbequam hem als de hon
de worst/want hy wert in zijn hooft geschoten dat hy daer doot bleef leggen / en
de verroerde sich niet met allen meer. Daer sagen sy doen een seltsaem schou-spel
dat den anderen stil bleef staen / ende star-ooghde vast op sijn macker / als ver
wondert zynde waerom hy so stil moght blijven legghen/ hy roock daer aen/end
siende dat hy nu doot was/ gingh ten laetsten wegh/ maer de maets loerden va
op hem/ om te sien of hy oock weder komen soude/ ghelijck hy dede / ende ging
op zijn achterste pooten staen/ om also op haer aen te komen/ dan terwijlen hy al
so over eyndt stont/so schoot hem een van 't volck door den buyck/ dat hy weder
om op sijn vier voeten neder viel / ende met een groot ghekrijsch wegh liep. De
dooden Beer sneden sy den buyck op / haeldender 't inghewant upt / ende stelde
hem over eynde op sijn vier pooten/ om te laten bevriesen / van meeninghe zijnde
so sy met het schip los geraeckt hadden hem in Hollant te brengen.

Daer na begonnen sy een slede te maken om het hout te slepen / daer sy 't huys
meenden te setten. Op die tijt vroort in Zee wel twee vingeren dick. Den 16 d
den sy d'eerste tocht om hout te halen/ ende brachten dien dag vier balcken over
ijs ende snee/ bykans een mijle weeghs verre/ 't vroos oock dien nacht twee vin
gheren dick. Den 17. ginghen sy met 13. mannen nae 't hout toe/ ende trocke
onder haer thienen vijf ende vijf elck een slede voort/d' ander drie bleven by 'thou
om dat te behouwen. Sy deden ghemeynlijck twee tochten daeghs / ende kr
ghen soo 't hout over hoop daer sy timmeren wilden. Den 21. was het soo kou

De Timmerman sterft.

dat sy de combuys beneden in 't ruym moesten brenghen/om dat het boven alle
bevroor. Den 23. sterf haer Timmerman/ ende sy begroeven hem den 24. onde
de cinghel in een kloof van een bergh / ontrent een af-wateringhe/ omdat sy nie
inde aerde en konden door de groote vorst ende koude. Den 25. dito rechten sy d
balcken op van 't huys / ende begonnen vast te timmeren / dan hadde 't schip lo
geworden/ souden het timmeren haest hebben laten staen/ ende ghereet ghewe
sijn wederom wegh te seylen/want daer te blijven lagh haer vry zwaer op 'thar
maer also haer alle hope benomen was/ so moestense van de noot een deught ma
ken / ende met lijdtsaemheydt verwachten wat uytkomste Godt verleenen soud
Den 26. was 't een weste windt ende open zee / maer 't schip bleef evenwel va
leggen / alsoo dat het haer meer verdriets was / als vreughde. Sy waren doe
noch 16. man sterck / ende onder dat getal wasser al-te-met noch een sieck. De

Vroege en geweldige vorst.

27. vroor het so geweldigh/dat als sy een sprijcker in de mont namen (so men in
timmeren veel gewoon is te doen/so bleef 't vel daer aen hangen/als men die w
derom upt de mont nam / datter 't bloet na-volghde /) ja 't was soo ghewveldig
kout / dat sy 't qualick konden harden te arbeyden / maer den uytersten noot de
haer daer in voort varen. Den 30. was de wint o. ende o.z.o. ende 't hadde al
dien nacht so gesneeut/als 't oock dede den ganschē dag/dat sy geen hout moch
halen/so hoog lagh de snee op malkanderē. Sy maeckten een goet vier by 'thu
om de aerde t'ontdopen / ende die rondtom het huys in te stouwen/ op dat het
soo te dichter zijn soude/ maer 't was vergeefsche moeyte / want de aerde was
hart ende diep bevrozen/dat syse niet ondopen en konden/of 't soude haer al te v
houts ghekost hebben/ so dat zy 't moesten laten staen.

Den tweeden Octobris rechten sy het huys op / ende setten daer boven een Mey-boom van bevrozen sneeuw. Den 5. dito was de zee heel open van 't ijs so verre als sy sien konden/ maer lagen noch even stijf bevrozen/ ende 't schip sat wel twee of drie voet geboeyet op 't ijs/ soo dat sy niet anders en konden vermercken of sy lagen tot de gront toe bevrozen/ het was daer vierdehalve vadem diep. Des sesden daeghs braken sy het voor-onder van 't schip op / ende met die delen deckten sy 't huys/ inde middel wat hooger voor de afwateringe/ ende kreghen 't dien dagh meest dicht. Den 7. braken sy 't achter-onder mede uyt om 't huys voort dicht te maken. Den 8. haddet al de voorgaende nacht soo gewaeyt/ 't woey oock ende sneeujachte den heelen dagh so geweldig/ dat het scheen men soude gesmoort hebben die in de locht ghekomen hadde / jae 't waer eener niet mogelick gheweest al hadder zijn lijf aen ghehanghen / een schips lenghde voort te gaen/ want 't en was buyten 't schip ofte huys niet te harden. Den 10. dito begon 't weer wat te beteren/ alsoo dat sy weder uyt het schip bestonden te gaen/ ende 't ghebeurde datter een van 't volck uyt het schip gaende een Beer in 't ghemoet liep/ dien hy schier op 't lijf was eer hy 't wist / dan liep wel dapper weder te rugghe nae 't schip/ ende de Beer hem nae: In 't naeloopen quam de Beer ter plaetse daer sy voorheen den Beer hadden ghestelt te bevriesen / die nu al onder de snee bewelt was/ maer alsoo dat zyn eene poot noch boven uyt-stack / daer bleef dese Beer staen/ ende door dit vertoeven quam de man behouden in 't schip / roepende seer verbaest / een Beer/ een Beer. Als nu d'ander maets door zyn roepen boven quamen om nae den Beer te schieten/ soo en konden zy uyt haer ooghen niet sien/ vermits den bitteren roock / die sy gheduerende 't quade weder in 't schip besloten zijnde gheleden hadden/ ende niet te lijden en soude gheweest hebben om geen goet ter Wereldt / maer moesten dat noch voor de koude ende sneeu-jacht verkiesen/ soo sy anders haer leven behouden wilden. De Beer vertoefde mede niet langhe aldaer/ maer packte hem flucx wegh. Den 11. brachten sy haren wijn ende anderen voor-raet aen landt/ ende den 12. begaven sy haer met de helft van 't volck in 't huys/ doen voor d'eerste-mael daer in slapende/ maer leden seer groote koude/ door datter noch gheen koyen ghemaeckt en waren/ ende zy niet te veel deksels en hadden/ konden oock geen vier houden / vermits de schoorsteen noch niet gemaeckt en was/ daer door het seer bitter roockte. Den 13. gingen sy onder haer drien nae 't schip/ ende laden een slede met bier / maer als zy die meenden nae 't huys te gaen slepen / ontstacker onversiens soo gheweldighen windt/ weder ende koude/ dat sy haer wederom moesten in 't schip begheven/ vermits zy het buyten niet harden konden / moesten daerom het bier oock buyten op de slede laten legghen; 's ander-daeghs vonden zy de tonne daer in 't was/ zijnde een Hopenvat/ aen den bodem in stucken ghevrozen / ende 't bier datter uyt liep vroor soo vast aen den bodem toe/ als of het met eenig vast-houdende lijm daer aen hadde gehecht geweest/ zy stelden de tonne in 't huys op den bodem/ ende droncken die voor eerst ledigh / maer moesten 't bier smelten/ want daer was nauwelijcx eenigh onbevrozen nat in de ton/ doch in dat selvige was de gansche kracht van 't bier/ alsoo dat het veel te sterck was om drincken/ ende 't gene bevrozen was smeckte als water / daerom menghden zy 't als 't ghesmolten was onder malcanderen/ maer 't was heel krachteloos ende smaeckeloos. Den 16. dito hadder 's nachts een Beer in 't schip geweest/ maer tegens den dagh/ als hy 't volck vernemende/ was hy weder daer uyt-gheloopen. Op den selven tijdt braken zy de kajuyt weg/ om de deelen te besigen aen het Poortael/ dat zy doen begonnen te ma-

ken. Den 18. haelden sy 't broot uyt de schuyt / die sy op 't lant gesleept hadden/ als mede den wijn / die noch niet seer bevrosen was / hoewel sy wel omtrent ses weken daer gelegen hadden / ende het dickmaels seer hart gevroren hadde. Den 19. dito warender niet dan twee man ende een jonghen 't scheep/ ende daer quam een Beer die met ghewelt wilde in 't schip wesen/ waer door het volck seer verschrickt waeren/ ende sagen elck om een goet heen komen / de twee spronghen in 't ruym / ende de jonge klam in 't fockewant : Middeler tijt quamen eenige van de maets van 't huys na 't schip toe/ 't welck de Beer siende quam stoutelick tot hae aen/maer sy schoten hem met een musquet/ ende doen liep hy wegh. Den 20. quamen sy om bier voor uyt het schip te halen / ende bevonden datter sommige vate in stucken gevroren waren/ ja de ysere reepen om de Joppen-vaten waren mede stucken ghevroren. Den 24. dito quam de reste van 't volck / te weten acht personen in 't huys/ ende sleepten een sieck man/ die seer teer ende zwack was/ op een slede. Sy sleepten oock met grooter moeyte ende arbeydt haeren scheeps boot aen 't huys/ ende keerden den bodem om hoogh/ om den selven in tijdt ende wijl te moghen gebruycken. Daer na siende dat het schip even vast bleef sitten / ende datter gheen dingh min te verwachten was als openinghe van 't water / so brachten sy 't werp-ancker weder 't scheep / op dat het onder de snee niet verloren en soude worden/ende haer tegen de Somer noch dienen mocht/want sy hadden noch altijt hope tot Godt/ dat hy door 't een of 't ander middel haer tegen d Somer noch na huys soude helpen.

Staende desen tijt / alsoo hun de Son (het hooghste ende beste goet dat sy sie konden) began te begeven / so haelden sy met allen vlijt alle dage noch sleden me goet uyt het schip in 't huys/ als eet-waer/ drincken/ ende alles wat sy tot de toerustinge vande schuyt ende bock mochten noodigh hebben. Als sy nu op den 25.
Beer en-strijdt. Octobris de leste slede ghealden hadden / ende in de seelen stonden om die voort te trecken na 't huys / so keeck de Schipper eens om / ende sagh drie Beeren achter 't schip nae 't volck toekomen/ riep derhalven/ verbaest zijnde / seer luyde / om d Beeren te vervaren: De maets sprongen flux uyt de seelen om sich tegen dat onverhoede quaet ten besten sy mochten te beschermen: Daer lagen 't allen geluck twee Helbaerden op de slede/ daer van naemen de Schipper ende Gerrit de Vee elck een/ ende stelden sich soo ter weer/ d'andere liepen al haer beste na 't schip/ende in 't loopen vielder een in een scheur tusschen 't ijs in/ 't welck eysselyck om sie was / want sy meynden alle dat de Beeren tot hem ingeloopen ende hem verslonden souden hebben / maer Godt gaf dat de Beeren nae 't schip toe liepen achte 't volck dat derwaert aen was gevloden. De Schipper middeler tijt / Gerrit d Veer, ende de man die in de scheur ijs ghevallen was/ liepen voor 't schip om/end quamen behouden daer in. De Beeren siende dat de maets haer alsoo ontkoma waeren / liepen seer wreetmoedigh na 't schip toe/ ende 't volck anders geen ghe weer hebbende dan de voornoemde twee Helbaerden / alsoo sy haer niet genoegh daer op dorsten verlaten / hielen de Beeren vast gaende met werpen met brandt houten ende anders / daer sy t' elckens nae liepen als een hondt na de steen doe Daer werdt een Man gheschickt onder in de Combuys om vyer te slaen / end een ander om Spiessen; vyer en konden sy niet bekomen/ ende derhalven oo niet schieten/ oversulcx/ also de Beeren even stout aenquamen/ so hebben sy den e nen met een Helbaert recht op de snuyt ghewoorpen/ daer door hy hem selven ghe treft vindende/ allenckens af weeck/ ende d'ander twee/ die so groot niet en wa ren/ gingen mede van langer hant wegh: De mannen danckten God dat sy al

va

van die felle monsters ontslaghen waren/ ende sleepten de slede met vreughde na 't huys toe. Den 26. dito saghen sy veel open water dicht by 't landt / maer 't ys dreef noch evenwel in de zee over 't schip heenen. Den 27. schooten sy een witte Vos/ die sy aten/ ende smaeckte gebraden zijnde seer als de Konijnen doen. Den selven dagh stelden sy oock haer horologie weder dat de klock sloegh / ẽ maeckten een lamp toe om 's nachts over te branden / daer toe sy gebruyckten het ghesmolten vet van den Beer. Den 29. haelden sy cingel van de stant met sleden/ ende stropden die over 't zeyl dat over 't huys lagh/ op dat het so veel te dichter ende warmer wesen soude/ want de deelen lagen ongedreven op 't huys / alsoo sy door 't quaet weder belet waren die te drijven.

Den eersten Novembris saghen sy de Maen opgaen / als 't doncker begon te worden/ in 't oosten / ende de Son gingh noch effen so hooge boven den Horizon/ dat sy hem noch sien konden. Den 2. dito sagen sy hem opgaen in 't z. z. o. ende ondergaen ontrent z. z. w. hy quam met sijn volle rondigheydt niet boven / maer gingh in den Horizon langhs der aerden henen / ende op den selven dagh werter een Vos met een byl geworpen/die sy brieden ẽ aten. Den 3. gingh de Son op/ z ten o. wel so z. ende onder z. ten w. wel so z. ende men mocht doen in den Horizon de boven kant van de Son maer effen sien/ nochtans was 't lant daer sy hem by leyden wel so hoogh als de mars van haer schip. Den 4. al wast stille weder/ so en sagen sy nochtans de Sonne niet meer/ want hy langer niet boven den Horizon quam. Doẽ ordonneerde de Surgijn een bad om te stovẽ van een wijnpijp/ daer gingen sy d'een voor d'ander na altemet in/ende vondẽ sich daer gantsch wel by. Op den selven dagh vinghen sy weder een witte Vos/ welck gedierte sich nu altemet openbaerde/terwijlen de Beeren wegh waren/die met de Son ons begaven/ende niet weder en quamen voor dat oock de Son wederom quam. Doen nu de Son haer verlaten hadde / sagen sy wederom dagh ende nacht de Maen sonder onder gaen / also sy in haer hooghste teycken gingh. Den 7. dito was 't duyster weder/ende men konde de nacht van den dagh qualijck onderkennen/ sonderlingh om dat haer Horologie stil ghestaen hadde / daer door sy vermoeden gheen dagh als 't alreede dagh was: Sy hadden dien dagh uyt de kop niet gheweest dan om haer water te maken / daerom wisten sy niet wel of 't light dat sy saghen van de Maen oft van den dagh was / ende hadden daer van onder malkanderen veel dispupten / maer als 't al om quam / soo was 't wel op 't hooghste van den dagh. Den 8. deelden sy 't broodt onder malkanderen om/ ende elck man kreegh vier pondt ende thien loodt in de acht daghen / daer sy voor heenen maer vijf of ses daghen mede toequaemen / vleesch ende visch was haer noch gheen noodt om te deelen / maer dranck hadden sy niet naer behoef / daer van moestense bylegghen / want het Bier dat sy noch hadden was meest al de kraght uyt gevroren / alsoo dat het gantsch smaeckeloos was / ende dan wasser noch een goedt deel ghespilt. Den 11. stelden sy een ronden hoep toe met kabel - garen als een net t'samen ghebreyt om Vossen te vanghen / soo dat men in 't huys mocht toe halen ghelijck een val / als de Vossen daer onder quamen / ende vinghen op die tijdt een Vos daer onder. Den 12. begonnen sy de wijn mede uyt te deelen elck twee loockgiens daeghs / voorts moesten sy ghestadigh water drincken / dat sy ghesmolten van de sneeu / die sy buytens huys haelden. Den 18. sneedt de Schipper een pack grof wolle laecken op / ende deelde dat elck nae sijn behoefte / om van de koude beter beschermt te zijn.

Sy verliesen de Sonne.

Badtstove.

Omdeelingh van broot ende dranck.

Vosse-val.

Den 19. is de koffer met linde laecken gheopent/ ende onder de maets uytghe-

deelt/

deelt tot hembden / want de tijdt begaf sich alsoo / datmen allerley middele
moest gebruycken/ tot onderhoudinge des lichaems. Den 20. so 't moy ende st
weder was / wiesschen sy hare hembden / maer 't was soo koudt / dat als sy di
gewasschen ende gewrongen hadden/ so bevrorense uyt het warme water so stijf
dat al leyde mense by een goedt vyer / soo ontliet de zijde wel die by 't vyer lagh
maer die van 't vyer bleef even stijf bevrozen/ also dat syse wederom in 't heet su
dende water moesten legghen / soudense ontdoyen. Den 22. hadden sy noch 1
koepen kasen / daer van aten sy den eenen in 't ghemeen / ende van d'andere wer
elck een toegheddeelt voor sij.. portie / die hy tot sijn nootdruft recken mocht al
't hem goet docht. Den 23. dito / door dien sich de Vossen meer als voorhene
vertoonden/ soo maeckten sy eenige sprengen van dicke plancken/ daer sy steen a
leyden/ende bestaken 't rontom met eynden van sparrẽ in de gront/ dat de Vosse
daer niet onder doo' mochten graven / ende vinghen soo altemet sommighe Vo
sen. Den 24. ginghen sy met haer vieren in 't badt / door dien sy haer qualijc
gevoelden/ende als sy daer uyt quamen gaf haer de Barbier een purgatie in/ da
haer groot goet dede. Den 26.27. ende 28. viel so geweldighen sneeu-jacht / da
sy gantsch ende gaer in 't huys beset waeren / ende niet daer uyt konden komen
maer alle haer dinghen binnens huys moesten doen: maer den 29. was 't mo
klaer weder/ so dat sy haer selfs uyt het huys groeven met de snee wegh te schop
pen/ krijgende so ten lesten een deure klaer/ waer lancx sy uyt kropen/ende buyte
komende vonden alle hare vallen oft sprengen onder de sneeu bewelt / di ; y med
schoon maeckten / ende vinghender op dien dagh noch een Vos in / welcke hae
nu niet alleen diende tot spijse mitsdien zy niet veel te bicken hadden/ maer vand
vellen maeckten zy mutsen dight om 't hooft toe / om van de felle koude wat be
ter beschermt te zijn.

Den eersten Decembris werden sy weder gantsch toegestopt van de sneeu/en
de door die oorsake roockte het mede soo bitterlijck/ dat zy seer qualijcken konde
vyer maecken/ende bleven daerom meest den tijt in de koy/ dan de Kock moest te
noot vyer maken om te koken. Den 2. maeckten sy eenige steenen heet die sy den
anderen gaven in de koyen om de voeten te verwarmen / want de koude ende
roock waeren beyde onlijdelijck. Den 3. mochten sy in hare koyen leggende het
ijs in de zee wel hooren kraken / ende gaf een schrickelyck gheluydt / soo dat zy
vermoeden dat als dan de groote ijs-berghen op malkanderen stouwen ende
schuyven / die zy soo veel vadems dick in den Somer hadden sien leggen. Ende
also zy dese 2. oft 3. daghen / vermits den bitteren roock / niet soo veel vyers en
maeckten als wel voor heen/ soo vroort so geweldigh binnens huys/ dat het aen
de wanden ende solder/ ja selfs in de koyen daer sy lagen wel twee vingeren dick
bevrozen was. Sy stelden oock het Sandt-glas van twaelf uren toe / daer op
gestadig wacht gehouden wert/ op dat sy haer inden tijt niet en souden vergissen/
want de koude was so groot/ dat het uyr-werck niet gaen en konde/ al hingmen
schoon daer meer gewicht aen als voorheen. Den 6. dito was 't soo geweldigh
Felle koude. kout/ dat de maets malkanderen deerlijck aensagen/ vreesende so 't also voortaen
noch kouder soude worden / dat sy van de koude souden hebben moeten vergaen/
want wat vyer dat sy maeckten soo kondense evenwel niet verwarmen / jae de
Seréssche Secke (die doch soo heet is) bevroor gantsch seer/ soo dat mense over 't
vyer most smelten: als 't deel-dagh was/ende sy om den tweeden dagh elck om-
trent een half pintjen daer van tot haer deel kregen/ daer mede zy haer soo lange
moesten onderhouden / oft anders water drincken / dat immers met de

koude

Sy leggen vyer aen van steenkoolen / dat haer by nae 't leven kost.

koude niet wel over een en quam/ende niet en behoefde met sneeu gekoelt te worden/ want die wasser de moeder van. Den 7. was 't noch even quaedt weder/ ende alsoo zy onderlinge raetslaegden hoe zy't best aenleggen souden om de koude te wederstaen/ soo wasser een die gaf door/ datmen de steen-koolen / die sy mede gebracht hadden uyt het schip/ nu ter uyterster noot gebruyckẽ soude/ eñ daer vyer van maken / also 't een heeten brant was / ende lange duerde : Op den avont leyden zy een goedt vyer daer van aen/ dat groote hitte gaf/ maer sy hadden sich niet gewacht voor de weerstuyt/ want overmits de warmte haer soo wel verquickte/vonden zy (om die lange te houden) raedtsaem alle de deuren ende de schoorsteen dicht toe te stoppen / ende ginghen also elcx na sijn koye om te slapen/ wel gemoet zijnde door de verkregen warmte/ ende langhe tijdt met malkanderen pratende: Maer in 't eynde bevingh haer (doch den eenen meer als den anderen) een groote duyselinghe / 't welck zy eerst gewaer werden door een die sieck was/eñ daerom sulcx te min verdragen mocht. Als sy nu alle seer banghe werden / kropen eenighe die noch de kloeckste waeren uyt haer koyen / ende stieten eerst de schoorsten open/ ende daer na de deur / maer die de deur open dede viel daer by in zwijm / ende storte op 't sneeu neder/ 't welck hoorende Gerrit de Veer, als met sijn kop naest aen de deur leggende/haelde flucx edick / ende wreef hem die in sijn aensicht / soo dat hy noch bequam. De deuren geopent zijnde/ werden sy alle wederom door de koude verquickt/ die haer te vooren soo harden vyant gheweest hadde/ soudende anders ongetwijffelt alle als in een zwijm ghestorven hebben. Daer nae gaf haer de Schipper/ als sy nu tot haer selfs wat ghekomen waren / elck een dronck wijns om 't hart wat te stercken. Den 9.10. ende 11. was't helder klaer weder/ende de lucht vol sterren/maer onlijdelijck kout/ dat het den onversochten qualijck ghelooven soude / want de schoenen bevrozen 't volck so hart als een hooren om de voeten/ so dat sy niet langer eenige schoenen konden gebruycken/ maer maeckten wijde klompen/ het bovenste van schapen vellen/ daer sy met drie ofte vier paer socken over malkanderen getrocken mochten ingaen/ om alsoo de voeten te verwarmen / want selfs de kleederen op haer lijf waeren van den vorst wit uytgheslaghen ende berijpt/ ende so haest sy yet langhe buyten 't huys bleven / soo vrozender blaren ende buylen in haer aensicht ende ooren. Den 14. dito namen sy de hooghte van de rechte schouder van den Reus/doen hy stondt z. z. w. wel soo westelijck/ ende bevonden des Pools hooghte 76. graden. Den 18. ginghen sy met haer seven mannen na 't schip om te sien hoe het daer ghestelt was/ ende bevonden dat het water in 18. daghen (dat sy daer niet gheweest waren) een duym gewassen was/ hoe wel het geen water/ maer ijs was/ dat bevroor so dra als't boven quam/ gelijck oock de biervelasten die sy met water uyt Hollandt mede genomen hadden tot de gront toe bevroren waren. Den 24. dito/zijnde Kers-avent/groeven sy haer uyt het huys/ 't welck nu meest alle daghe te doen was / ende saghen veel open waters in zee/ want sy hadden 't ijs genoeg hooren kraken/ende hoe wel datter geen dagh was/ soo konden sy evenwel noch soo verre sien. Op Kers-dagh was 't noch al quaet weder / doch soo hoorden sy evenwel de Vossen over haer huys loopen/ 't welck sommige seyden een quaet teycken te wesen/ ende als men vraeghde waerom/ soo werter gheantwoort/ om dat mense niet in de pot oft aen 't spit en mocht steken/ want dat hadde dan een goedt teycken gheweest. De koude was alle daghe soo groot/ dat het vyer nau hitte gaf/ want als sy haer voeten nae 't vyer staken/ soo verbranden sy eer haer koussen dan sy de warmte ghevoelden/ soo dat sy stadigh

digh ghenoegh te doen hadden met lappen / jae hadden sy 't niet eer gheroocke als gevoelt / soudense eer gantsch verbrandt hebben / dan sy 't gewaer geworden hadden.

Na dat sy nu aldus met grooter koude / perijckel ende ongemack het jaer te eynde ghebracht hadden / zijn sy voort ghetreden 't jaer nae de gheboorte onses Heeren Jesu Christi 1597. 't welck gelijcken ingangh gehadt heeft met den uyt-gangh des jaers voorleden / want het weer bleef even quaedt ende kout. Sy be-gonnen seer op de selve tijdt haeren wijn by kleyne maetkens uyt te deelen om d twee dagen eens / ende alsoo sy besorght waren dat het noch lange aenloopen sou de eer sy van daer souden raecken (waer toe sy somtijdts gantsch kleynen moed hadden) soo spaerden de sommighe noch den selven wijn soo langh als sy moch-ten / om ter noodt altijdt wat in voorraedt te hebben. Den 4. January staecke sy (om te weten hoe de windt was) een halve lancie boven uyt de schoorsteen m een kleyn doeckxken of 't vleughtjen daer aen / maer moesten strackx daer na sie hoe 't uytwaeyde / want soo dra als 't uytstack / was 't soo stijf bevrooren al een houdt / ende konde dan niet drayen noch uytwaeyen. Den 5. het weer wa besatight zijnde / groeven sy haere deur weder open / nae dat sy nu ettelijcke dag nagaens hadden beslooten gheweest / ende niet een hooft moghen uytstec-ken: Sy maeckten oock alle dingh wederom klaer / haelden houdt in / end kloofdent / waer met sy den gantschen dagh doende waren / om immers soo v in voor-raedt te hebben als 't doenlyck was / vreesende of sy wederom mocht alsoo beslooten worden. Als sy nu den gantschen dagh dus gheslooft hadden werden sy ghedenckende dat het drie Koninghen avondt was / ende begheerde aen den Schipper / dat sy tusschen al haer verdriet sich eens wat vermaecke mochten / daer toe by brenghende den wijn die sy verspaert ende in voorraet hab-den / ende pannekoecken met oly backende van omtrent twee pondt meels / da sy mede ghenomen hadden om de kardoesen te pappen / waer met sy soo vrolijc waren als of sy t' huys een heerlijcke maeltijdt gehadt hadden: Sy deelden ooc briefkens uyt / ende de Constapel was Koningh van Nova Sembla, een land dat wel twee hondert mijlen langh is / tusschen twee zeen besloten.

Den 10. January bevonden sy dat het water in 'tschip wel een voet gewasse was. Den 12. namen sy de hooghte van Oculus Tauri, een wel bekende sterr ende bevonden dat dese metinge met die van eenighe andere sterren / als oock va de Sonne wel over een quam / ende dat sy aldaer waeren op de hooghte van 7 graden / eer hoogher dan lagher. Den 13. was 't klaer ende stil weder / ende konden doen mercken dat het light van den dagh begon te meerderen / want liepen uyt ende schoten de kloot / die sy voor heen niet hadden konnen sien loope Van doen voort ginghen sy altemet buytens huys / om haere leden wat te va stercké met gaen / werpen / ende loopen / op dat sy niet verlammen souden / ende b gonnen eenighe roodigheydt aen de lucht te sien / als een schijnsel oft voorbod van de toekomende Son: Daer quam oock wat meer warmte over dagh / s datter / als sy een goet vyer aen hadden / altemet vande wanden ende solder van huys groote stucken ijs vielen / ende het in hare kopen ontliet / dat voor heen ni geschiet en was / hoe groote vyeren dat sy oock maeckten / doch des nachts vroo wederom even hart. Den 18. dito / vermits haer branthout vast begon te mind ren / leyden sy weder steen-koolen aen / maer sonder de schoorsteen te stoppen / da

en w

en voeren sy niet qualijck mede / maer achteden 't evenwel beter de koolen te houden / ende 't hout wat spaerlijcker aen te leggen / om dat de koolen haer in toekomenden tijdt / als sy met de open schuyten naer huys souden varen / meer dienstelijck konden zijn. Ende alsoo 't broot altemet begon te krimpen / door dat sommige tonnen haer volle wight niet en hadden / soo moestmen de uytdeelinge oock wat verminderen / ende die te vooren met sparen wat over gehouden hadden / mochten 't nu daer wel inbrocken. Het Vossen vangen begon oock te minderen / 't welck een voorbode was dat de Beeren haest souden weder komen / soo sy namaels gewaer werden.

Den 24. Januarij was 't moy klaer weder / ende Jacob van Heemskerck met Gerrit de Veer ende noch een derde zijn gegaen na de zee-strant aen de zuyt-zijde van Nova Sembla, alwaer Veer, buyten haer aller gissinge / allereerst sagh de kim van der Sonne / daer over sy flucx wederom naer huys spoeden / om 't selve Willem Barentsz ende d'andere maets voor een blijde tydinghe te verkondighen: Willem Barentsz. als een kloeck ende ervaren Stuerman / wilde dat geensins ghelooven / also omtrent noch veerthien daghen voor den tijdt zynde dat sich de Sonne daer in die hooghte openbaren soude: Daer teghen streden sy hart die de Sonne ghesien hadden / ende hier over geschieden verscheyden weddingen. Den 25. ende 26. was 't mistigh weder soo datmen niet sien konde / ende hierom meenden de ghene die contrarie gewet hadden / dat sy 't gewonnen hadden / maer op den 27. klaerde 't weer op / ende doen sagen sy altesamen de Son in sijn volle rondigheydt boven den Horizon / daer uyt genoeghsaem bleeck dat sy die den 24. oock gesien hadden. Maer alsoo hier teghen wordt voor ghewendt / dat dit strijdt teghen 't gevoelen van alle oude ende nieuwe Scribenten / jae teghens de loop der natuere / ende soo der Aerden als oock des Hemels rondigheydt / daerom sommighe seggen / dat / vermidts daer in langhe gheen dagh gheweest hadde / de maets haer moesten verslapen / ende quaede gissinghe ghemaeckt hebben / soo hebben wy / op dat niemandt haer en bedencke als of sy daer aen twijffelden / indien sy het met stilzwijghen lieten voor-by gaen / gaerne reeckenschap willen gheven van dit haer segghen / om alsoo te bewijsen dat sy in haere metinghe ende reeckeninghe vast gaen. De Son doe sy hem eerst saghen was in Aquario in den 5. graedt / ende 25. minuten / ende hy behoorde vertoeft te hebben / nae haer eerste gissinge / tot den 16. graet / ende 27. minuten / eer hy hun aldaer op de hooghte van 76. graden soude verschijnen.

Wederkomst van de Son die sy nu in 11 weken ende 5 daghen niet gesien en hadden.

Den voorsz. 26. dagh Januarij werdt de siecke man die sy onder haer gheselschap hadden heel zwack / ende ghevoelde hem seer qualijck / want hy hadde een langh en suur leger gehadt: Sy vertroosten hem naer vermogen / met wat goeds voor te seggen / ende hy sterf een weynigh na middernacht. Den 27. groeven sy 's morgens een kuyl in de sneeu by 't huys / maer 't was soo geweldigh kout / dat sy niet langhe buyten en mochten harden / ende malkanderen t'elckens moesten verpoosen / immers kregen ten laetsten noch seven voet diepte / daer sy de doode man in begraven mochten: Daer na deden sy een maniere van een lijck-predicatie met lesen ende Psalmen te singen / ginghen met het lyck uyt / ende begroevent. Den 31. was 't moy stil weder / ende sy sagen de Son heel klaer schijnen / 't welck haer seer verheughde.

Een man sterft.

Den 1. 2. 3. 4. 5. 6. ende 7. Februarij was 't doorgaens quaet ongestuymigh weder / daer door haer de moedt altemet weder wat begaf.

Den 8. dito begont weder te beteren / ende sy saghen de Son rijsen in 't Z. Z. O.

ende

ende gingh onder in 't z. z. w. wel verſtaende op 't Compas dat ſy by haer huy
gemaeckt hadden van 't loot / ende geſtelt op den rechten Meridiaen aldaer / a
ders ſcheeldent op haer gemeene Compaſſen twee ſtreken ruym.

Den 12. hebben ſy hare vallen ende ſpringen wederom ſchoon gemaeckt.

Den 21. dito hadden ſy gantſch geen hout meer / ende alſo 't quaet weder wa
met harde wint ende dicke jacht-ſneeu / ſo moeſten ſy hier en daer ſommigh ho
ergens afbreecken / ende opſoecken dat onder de voeten vertreden lagh / daer m
in de ruymte niet op gegiſt en hadde.

Den 28. haelden ſy onder haer thienen noch een ſlede houdts met geen mind
arbeyt ende moeyte als te vooren / want een vande maets mocht haer langer n
helpen / door dien hem een van ſijn groote teenen het voorſte lit afgevroren wa

Den 8. Maert konden ſy in 't n. o. inde zee gantſch geen ijs ſien / waer door
wel vermoeden dat in 't n. o. van haer een ruyme zee weſen moſt.

Den 16. Aprilis inder nacht quamder een Beer na 't huys toe / die ſy haer
ſte deden te ſchieten / maer door dat het damp weder / ende 't kruyt vochtig wa
ſoo weygherde 't roer los te gaen. De Beer quam wel ſtout aen de trappen
na de deur van 't huys / ende pooghde daer in te breken / maer de Schipper hiel
deur toe / dies hy te rugghe keerde. Omtrent twee uren daer na is hy weder
komen / ende op 't huys gheklommen / daer hy ſulcken ghebaer maeckte dat
ſchrickelick om hooren was / komende eyndelijck aende ſchoorſteen / ende daer
grooten ghewelt bedrijvende dat het ſcheen hy ſoude de ſchoorſteen om verre
ſmeten hebben / hy ſcheurde 't seyl datter om vaſt ghemaeckt was ende ſtelde
eyſſelick getier / doch gingh ten leſten wederom henen zijns weeghs.

Den eerſten Mey koockten ſy haer leſte vleyſch dat ſy langhe gheſpaert ha
den / ende was noch ſoo goet dat de leſte beet haer ſoo wel ſmaeckte als d' eerſ
doch had evenwel deſe mangel dat het niet langer dueren wilde. Den 2. wo
een geweldige ſtorm uyt de z. w. alſo dat de zee meeſt al klaer wert van 't ijs / da
door ſy begonnen te jancken naer Hollandt / want ſy daer lange ghenoegh hu
gehouden hadden. Den 3. dreef 't ijs ganſch wegh / maer rondom 't ſchip ble
noch even vaſt ; Ende alſoo de beſte ſpijs / die haer de meeſte ſterckheydt gaf /
vleyſch / grutten ende anders / haer nu ontbrack / ende ſy nochtans wat ſter
behoefden te weſen om den aenſtaenden arbeyt te verdragen / ſo heeft de Schi
per de reſte van 't ſpeck onder haer om-ghedeelt / zijnde een kleyn vaetgen met
kel-ſpeck / daer van ſy elck kregen twee oncen daeghs / drie weken langh duer
de / maer doe was 't mede op. Den 4. gingen ſy met haer vijven na 't ſchip / en
vondent vaſt rondom in 't ijs leggen meer als te voren / want omtrent half ma
lagh het maer 75. treden van 't open water / ende nu wel 500. 't welck haer ga
kleyne vrees aen en bracht hoe ſy 't avont oft morghen de ſchuyt ende bock da
door ofte daer over in 't water ſouden brengen.

Den 29. gingen ſy onder haer 10. na de ſchuyt om die omtrent het huys te ve
timmeren / doch vonden die ganſch diep bewelt in de ſnee / daer ſyſe met groot
arbeyt ende moeyte noch uyt-graeven / maer ſo ſyſe meynden na 't huys te ſlep
konden ſy (vermits ſy te zwack / ende uyt-gheteert waren) 't ſelve niet doen / da
door ſy gantſch verſuft ende moedeloos werden / duchtende dat ſy daer in ſoud
moeten blijven ſteecken / maer de ſchipper vermaendeſe elck wat meer te doen a
hy mocht / dewijl haer leven ende wel-vaerdt daer aen hingh. Den 3. Junij / ſo
ſy nu wederom wat ſtercker geworden ende van de ſieckte ghebetert waren /
De bock voltimmert. heyden ſy met alle macht aen den bock / die ſy eyndelick vaerdigh kregen.

Den 12. ginghen sy gheelijckelijck henen met bylen / houweelen ende allerley ghereetschap daer toe dienende / om den wegh wat te effenen waer langhs sy de schuyten nae 't water souden slepen / daer sy grooten arbeydt deden met houwen / smijten / schoppen / graven ende wegh werpen. Terwijle sy nu in 't beste van haren arbeydt waren / quamder een groote magere Beer uytter zee op 't ys teghen haer aen / die sy vermoedden dat uyt Tartarien moest komen (want syse wel eer 20. oft 30. mylen in zee ghevonden hadden) ende alsoo sy van gheen musketten versien en waren / meer als een / dat de Barbier hadde / soo liep Veer metter haest na 't schip om een musket of twee te halen: De Beer dat siende liep hem wacker na / ende soude hem misschien achter-haelt hebben / maer de maets schoten fluckx nae hem toe / soo dat hy Veer verliet / ende sigh nae de Maets keerde / maer werdt van de Barbier gheschooten dat hy wegh liep / doch konde door dat heuvelich ende rompeligh ys niet wegh komen / ende wert voort doot geschoten / als noch de tanden uyt de muyl gesmeten terwyl hy noch leefde. *Eē Beer doodt geschoten.*

Den 13. Junij was 't goedt moy weder / ende de Schipper is met de timmerluyden nae 't schip ghegaen / alwaer sy de schuyt ende bock voort ghereedt ghemaeckt ende toe-gherust hebben / datter nu niet anders aen ontbrack / dan te water te brenghen. De Schipper met de ghene die by hem waren / siende dat het open water was / ende een goede koelte uyt den westen / heeft Willem Barentsz, die langhe sieck geweest was / te kennen ghegheven / dat hem raetsaem docht nu van daer te varen / ende besloten doen onderlinghe met de ghemeene maets / dat men de schuyt ende bock souden te water brenghen / ende in den name Godts de reyse aenvaerden van Nova Sembla naer huys toe. Willem Barentsz heeft te voren een kleyn cedelken gheschreven / ende 't selve in een muskets mate ghedaen / in de schoorsteen op-gehangen; met een kort verhael hoe sy uyt Hollandt daer gekomen waren om te seylen naer China, ende wat haer aldaer op 't lant bejeghent was / op avontuer of daer yemant noch naemaels quame / dat die weten mocht wat haer wedervaren was / hoe sy ter noot het huys gemaeckt / ende daer thien maenden langh huys ghehouden hadden. Ende alsoo sy haer nu met twee open schuyten moesten in zee begheven / ende een gevaerlicke reyse voor handen hadden / soo schreef de Schipper mede twee brieven / die sy meest alle onderteeckenden / hoe sy daer te lande soo langhe met groot verdriet ende ongheniack verbleven hadden / op hope dat het schip los worden / ende sy daer mede noch souden wederom moghen seylen / doch alsoo 't selve niet ghelucken wilde / maer dat het schip even vast bleef sitten / de tijdt verliep / ende haer victualie korte / dat sy daer van noots weghen tot harer behoudinghe 't schip moesten verlaten / ēn met de schuyten op Godts genade na huys zeylen. Van dese brieven hadder elcke schuyt een / op avontuer of sy van malkanderen verdwaelden / oft door storm ende onweder d'een oft d'ander vergaen mochten / datmen dan altijdt noch by de overgebleven schuyte bevinden soude / hoedanigh haer afscheydt ware geweest. Na dat sy nu hier in alles verdraghen waeren / soo hebben sy de schuyt ende bock in 't water ghesleept / met noch elf sleden met goedt / soo victualie ende wijn / als koopmanschap / die sy met aller neerstigheydt hebben ghesocht te berghen / te weten 6. packens met fijn wolle laecken / een koffer met linde laecken / twee packens fluweel / twee koffertjens met gelt / twee harnas tonnen met het volcx goet / derthien tonnen broodts / een ton soete-melckx kaes / een zijde speckx / twee vaetjens oly / ses kleyne vaetjens met wijn / twee vaetjens edick / ende voorts de boodts-luyden kleeren ende anders / soo dat men 't goedt over hoop

Zy schrijven haer afscheydt op Nova Sembla.

Brenghen de schuyten in 't water.

Berghen de goederen hier vermelt.

Gaen t'ſcheyt.

ſiende / ſouden gheſeydt hebben / ten hadde niet in de ſchuyten ghemocht. D
ghedaen zijnde hebben ſy eerſt Willem Barentſz, ende daer nae Claes Andrieſz,
beyde ſieck waeren / op een ſlede gheſleept nae 't water / ende in elcke ſchuyt e
ſiecke ghedaen: Doen heeft de Schipper beyde de ſchuyten aen den ander
doen legghen / ende de maets doen onder-teyckenen 't ſchrift dat hy ghemaec
hadde: Ende op den 14. Junij 1597. 's morgens omtrent de ooſter Son zijn

Varen af van Nova Sembla.

op Godts ghenade van 't landt van Nova Sembla en 't vaſte ijs af-gheſeylt m
een weſte windt / ſeylende dien dagh tot aen des Eylandts-hoeck, maer haer e
ſte intrede was niet al te goedt / want ſy quamen daer wederom dicht in 't ij
dat aldaer noch gheweldigh vaſt lagh / 't welck haer gheen kleyne vrees en v
oorſaeckte. Sy ginghen haer vieren aen landt / om de ghelegentheyt te verſp
den / ende wierpen vier voghels met ſteenen van de klippen. Den 15. 't ijs w
af-gheweecken zijnde / ſeylden ſy voor-by 't Vliſſingher hoofdt tot den hoeck
Begheerte. Den 16. quamen ſy aen de Eylanden van Orangien. Daer gingh
ſy mede aen landt / maeckten vier van 't houdt dat ſy vonden / ende ſmolten
ketel ſnee-waters/dat ſy in tonnekens deden om te drincken. Drie van haer g
ghen over 't ijs nae 't ander Eylandt/ daer ſy drie voghels vingen: In 't wed
om komen viel de Schipper (die een van de drie was) in 't ijs / daer hy groot
rijckel leedt van blijven / want daer een gheweldighe ſtroom gingh: Sy koo
ten de voghels / ende brachten die den ſiecken. Daer nae gingen ſy weder t'ſ
ende omtrent den Ys-hoeck, zijnde beyde de ſchuyten dicht by een/ riep de Sch
per Willem Barentſz toe hoe 't met hem was: hy antwoorde/ al wel maet/ick h
pe noch te loopen eer wy te Wardthuys komen / ſegghende voordts tot Veer, G
rit zijn wy omtrent den Ys-hoeck, ſo beurt my wat op / ick moet dien hoeck n
eens ſien/ hier werden ſy weder rondom in 't ijs beſet/dat ſy daer blijven moeſt

Zijn in doodts noot.

Den 17. 's morghens quam 't ijs weder ſoo vreeſſelick op haer aendringh
dat eener de hayren te berghe ſtonden die 't ſagh; Sy en konden de ſchuyten
redden / ende meynden dat het haer laetſte heen-vaerdt beduyde / want ſy
ven ſoo ſchrickelick met het ijs henen / ende worden ſoo dapper gheknelt
ſchen een ſchorſſe ijs in / dat het ſcheen / de ſchuyten ſouden aen hondert ſt
ken barſten: Daer door ſy de doodt elck ooghen-blick voor haer ooghen
ghen. Eyndelick werdter gheſeydt / ſoo ſy een Touw aen 't vaſte ijs kon
vaſt krijghen / ſy ſouden de ſchuyten daer by moghen optrecken / ende alſoo

Daer ſy noch uyt verloſt worden.

het principale drijven van 't ijs zijn: Deſen raedt was wel goedt / maer
mandt en dorſt de kat de bel aen hanghen/want het quam op den hals aen/ no
tans eyſchte de noodt dat men 't doen moſt/ ende 't meeſte moſt het minſte op-
ghen. Veer in deſen uyterſten noodt zijnde / ende denckende dat het met een g
drenckt kalf goedt waghen is / als de lichtſte van allen zijnde / heeft beſtaen
tros aen 't vaſte ijs te brengen / kruypende van de eene drijvende ſchors op d'
der / ende is alſoo door Godes helpende handt aen 't vaſte ijs ghekomen / d
hy de tros vaſt maeckte aen een hoogen heuwel. Doen trocken d'ander die i
ſchuyten waren de ſelve daer by op/ ende konde een man meer bedrijven/ dan
voozen deden met haer allen. Aen 't vaſte ijs komende hebbenſe met ſneller h
de ſiecken daer op gebracht/ over eenige laeckens ende ander gereetſchap da
op mochten ruſten/ loſten voorts 't ander goedt uyt de ſchuyten/ ende haelden
mede op 't ijs/ waer door ſy datmael uyt de kaken des doodts zijn verloſt.

Den 18. hebbenſe de ſchuyten / die ſeer ghekrenckt ende gherabraeckt wa
wederom gerepareert ende verſien.

Den 30. Junij dreef 't ijs noch even hart oost aen door den westen wint/ ende daer quamen twee Beeren op een schots ijs drijvende/ die sy vermoeden deselve te zijn van 's daeghs te vooren: Sy stelden haer als of sy op de maets aen gewilt hadde/ maer dede 't evenwel niet: Ende ontrent z.z.o. Son quamder noch eē Beer over 't vaste ijs recht op haer aen/ maer gelupt hoorende/ ging hy wederom heenen.

Den 20. dito hebbende noch heerlijcken voortgangh/ zijn sy ontrent z.o. Son gekomen voor by den Swarten hoeck, ende op den avont ontrent wester Son sagen sy 't Admiraliteyts Eylant, daer sy ontrent noorder Son voorby zeylden. Hier saghen sy wel by de 200. Walrusschen op een schots ijs/ zeylden dicht by haer heen/ ende jaeghdense daer af/ 't welck haer by naest niet ten besten vergaē hadde/ want/ also 't geweldige stercke Zee-monsters zijn/ so zwommense dapper tot haer aen/ als offe haer leet hadden willen wreecken/ ende baerden rontom de schuyten/ niet anders dan of sy 't volck hadden willen vernielen: Dan sy ontquamen 't noch door de goede koelte/ maer 't en was doch niet wel gedaen slapende wolven wacker te maken. Den 21. passeerden sy Capo de Plancio, ende Langenes. Den 22. komende ontrent Capo de Cant, is Veers volck aen lant gegaen/ om eenighe voghels ende eyeren te soecken/ doch en vondender gheen/ maer daer na ontrent zuyder Son sagen sy een klip die vol vogelen sat/ daer zeylden sy aen/ ende wierpen met steenen daer op/ dat sy 22. vogelen kregen/ ende 23. eyeren/ die een van 't volck van de klip haelde. Ontrent z.w. Son quamen sy weder aen een hoeck/ daer sy wel ontrent 125. vogelen kregen/ die men met de hant op haer nesten greep/ waer af 't scheen dat sy voor niemant vrees en hadden dan voor Vossen eñ andere wilde beesten/ die tegens die hooge steyle klippē niet op en konnen/ want haddense voor de menschen vervaert ofte schouw gheweest/ sy hadden 't lichtelijck konnen ontvlieghen/ maer nu scheen wel warense op de klip t'eenemael sorgeloos/ die so steyl was/ dat de maets in gheen kleyn perijckel en waeren van armen ende beenen te breken/ bysonder in 't af klimmen. Dese vogels hadden elck maer een ey in 't nest/ ende dat op de bloote klippen neer/ sonder eenigh stroo ofte ander ruyghte daer onder/ so dat het wonder is hoe sy d'eyeren in sodanigen koude konnen uytbroeden. Als sy nu wederom van lant staken/ kregense recht inde wint/ ende 't wasser oock vol ijs datse naer lange laveren ende veel vergheefse moeyte daer wederom in moesten. De schipper die met sijn schuyt vet 't zeewaert in was/ siende dat sy in 't ijs waeren/ ende daer in noch zeylden/ vermoede dat sy noch openinghe sagen (gelijck sy oock deden) daer sy nae toe zeylden/ wende daerom mede nae haer toe/ ende quamen by malkanderen aen 't landt/ daer sy een goede haven vonden/ beschermt van meest alle winden. Hier ginghen sy mede op 't landt ende raepten hout/ daer by sy de gevangen vogelen koockten. Den 23. dito wast doncker ende mistigh weder met een noorde wint/ so dat sy inden selven Inham moesten blijven leggen/ ondertusschen ginghender eenige te landewaert in/ ende vonden een deel goede goudt-steentjens. Den 24. namen sy de hooghte des Sons/ ende bevonden dat sy daer lagen op 73 grad. 10. min. Sy moesten noch al aen strant blijvē/ en gingen al wederam steentjens rapen/ van de beste die sy noch oyt gevonden hadden. Den 26. gingen sy 't zeyl ontrent zuyder Son/ ende also den Inham seer groot was/ wiert 't wel middernacht eer sy daer boven quamē. Den 27. roeydense door 't gebroken ijs heenen/ langhs 't landt/ eñ quamen 's avonts ontrent de wester Son ter plaetse daer een geweldige stroom gingh/ daer door sy meynden ontrent Costinsarch te zijn/ want sagē een grootē Inham/ die sy gisten dat doorging in de

Vogel-vangh.

Goudt-steentjens.

in de Tartarische Zee: Ontrent noorder Son passeerden sy de Cruys-hoeck, en de zeylden tusschen 't vaste lant ende een Eylant door.

Den 28. July zeylden sy langhs 't lant heen/ ende quamen 3. w. Son voor S. Laurens Bay ofte Schanshoeck. Daer vonden sy om den hoeck twee Russche Lod-gien legghen/ waer door sy ten deele verblydt waren/ dat sy eens ter plaetse qua-men daer sy menschen vonden / maer ten deele waren sy oock beducht/ om dat di Menschen wel dertigh sterck waeren/ niet wetende wat het voor volck mocht wesen/ wilde oft ander onduydtsche. De Hollanders quaemen met grooten ar-beydt aen landt/ 't welck de Russchen siende lieten haeren arbeydt staen/ end quamen nae de Hollanders toe/ doch sonder gheweer. Malkanderen ghenaec kende/ deden sy aen weder zijde/ elck op sijn maniere/ malkanderen groote eer biedinghe. Sommighe onder haer werden de onse kennende/ ende sagense deer-lijck aen/ waer over de onse haer mede quamen te kennen/ eñ sagen dat het de sel ve waeren/ die de reys te vooren (doen sy door de Weygats voeren) in haer schu gheweest hadden/ ende daerom/ so sy wel mercken konden/ over haer ontset end bekommert waeren/ siende dat sy nu soo magher ende ontstelt met soodanighe o pen schuytgens daer quamen zwerven/ die sy doen so wel gestelt met soo heerlij-ken schip van alles wel versien gevonden hadden.

Sy vinden twee Russe Lodgien.

Houden spraeck met de Russen.

Onder haer waerender twee die den Schipper ende Veer vriendelijck op d schouder sloeghen/ als haer noch van de voorgaende reys kennende (want nie mant dan sy twee en hadder doen van d'onse inde Weygats geweest) ende vraegh-den haer nae haer Crabble, ofte Schip. Sy/ gheen Tolck hebbende/ beduyde haer dat sy 't schip in't ijs verlooren hadden/ waer op de Russchen seyden/ Crabbl propal, Dit/ meynden d'onse was te segghen/ hebdy 't schip verlooren? en antwoorden Crabble propal, ja wy hebben 't verlooren. Doen beduyden sy/ da se datmael wijn in 't schip ghedroncken hadden/ daer over dat een van de maet in de schuyt liep ende tapte wat waters/ dat hy haer liet proeven/ maer sy schu den haer hoofden/ segghende no dobre, dat is niet goet. Daer nae is de Schip per haer naerder ghetreden/ ende heeft hem in de mondt laeten sien/ om te ke nen te gheven dat hy met de sijne van 't scheur-buyck ghequelt waeren/ ende o sy gheen raedt daer toe wisten: Sy verstonden dat de onse hongher hadden/ e de een van haer liep terstondt nae de Lodgie/ halende een rondt rogghen Bro ontrent acht pondt zwaer met sommighe gheroockte Voghels: De Schipp danckte haer/ ende gaffe weder een half dozijn beschuyten/ leydende tw van haer principaelste in sijn schuyt/ ende haer noch eens schenckende van Wijn die hy hadde/ d'ander maets ginghen daer sy laghen/ ende koockten b haer vyer wat beschuyts met water/ om wat warms in 't lijf te krijgen/ wel bl de zijnde ende Godt danckende dat sy 't eerste in derthien Maenden eens wede om Menschen saghen. 's Morghens den 29. dito hebben de Russen begonn ghereedtschap te maecken om wegh te zeylen/ gravende uyt den singhel somm ge tonnen met Traen/ diese daer onder begraven hadden/ ende m'tscheep bracht ten. D'Onse niet wetende waer sy heenen wilden/ saghen datse nae de Weyg liepen/ daer over hebbense mede zeyl ghemaeckt/ ende volghden haer nae/ m 't werdt soo mistigh ende mottigh dat sy malkanderen quijt werden: Doch z d'onse evenwel voort-ghezeylt tusschen de twee Eylanden door/ tot dat sy w derom dicht in 't ys beset werden/ ende gheen openinghen saghen/ waer door vermoeden ontrent Weygats te moeten zijn/ ende dat de noort weste windt het aldaer in den Inham t'samen gedreven hadde: Zijn daerom met grooter mo

te w

te wederom te rugge ghevaren tot aende twee voornoemde Eylanden/ ende hebben aen 't een van dien haer schuyten vast ghemaeckt.

Den 31. roeyden sy van dit Eylandt nae een ander daer twee kruyssen op stonden/daer door sy meynden dat aldaer eenigh volck gelegen hadde op haer neeringe/ maer vondender niemant.

Sy ginghen hier 't haren grooten gheluck op 't lant/ want vondender Lepelbladeren/ die haer wonderlijck wel te passe quamen/ ghemerckt sy veel siecken hadden/ ja meest al/ alsose van 't scheurbuyck gheplaeght waren/ dat sy nauwelickx voort mochten. Sy aten dese bladeren met handen vol op/want sy in Hollant veel hadden hooren segghen van haere kraght/ maer bevonden die meerder dan sy ghehoort oft gemeent hadden/ ende 't hielp haer soo merckelijck ende haestigh/ dat sy selfs verwondert waren/ ja sommige aten terstont weder beschuyt/ dat sy korts te vooren niet hadden konnen doen. *Lepel-bladeren.*

Den 3. Augusti 1597. werden sy van beraet van Nova Sembla over te steecken na Ruslant, zeylden derhalven zuyt zuyd west aen tot de ooster Son toe/ende quamen doen wederom in't ys/ 'twelck haer gantsch bedroeft maeckte/want sy hadden al overgeset ende adieu gheseyt. *Sy steecken over nae Ruslandt.*

Dus in 't ys sittende met stilte/ roeyden sy met grooten verdrietighen arbeydt daer door/ ende raeckten ontrent z. w. Son wederom in de ruyme zee/ daer sy geen ys meer vernamen: Voortzeylende meynden sy de Russe kust te ghenaecken/ maer ontrent de n. w. Son raeckten sy weder in 't ys/ daer door sy gantsch verslaghen waeren/ duchtende dattet haer altijdt aenhanghen soude/ ende dat sy nimmermeer daer van souden ontslagen worden: Ende also sy met de bock niet wel voort konden/ noch den hoeck van 't ys te boven zeylen/werden sy bedwonghen haer daer in te begheven: Daer in zijnde hadden sy 't wat beter/ ende quamen met grooten arbeydt in 't open water. De Schipper/ die in d'ander schuyt was/als beter bezeylt zijnde/quam den ys-hoeck te boven/ende quamen also wederom by malkanderen. Den 4. dito ontrent zuyder Son op de middagh sagen sy de kuste van Ruslandt voor uyt legghen/ dies sy heel verblijt waren/ ende wat nader komende/ roeyden aen landt/ daer sy laghen tot de z. w. Son toe: Doen sy van daer voort gezeylt lancx de Russche kust met tamelijcken voortgangh; ende ontrent noorder Son saghen sy weder een Russchen Jolle/ tot de welcke sy riepen Candenoes, Candenoes, maer de Russchen riepen wederom Pitzora, Pitzora, te kennen ghevende dat de onse niet by Candenoes (soo sy meynden) maer noch eerst by Pitzora waren/ want sy door 't Compas/ dat op een kist met ysere banden stondt/ alsoo waren verleydt gheweest/ dattet haer wel twee streecken scheelde: Dies sy/ siende dat sy aldus verdoolt waeren/ daer bleven legghen/ ende verwachten den dagh. Den 5. dito isser een van de maets aen landt ghegaen/ ende bevondt dattet groente was met sommighe kleyne boomkens/ roepende d'andere toe dat sy met roers souden te lande komen/ want daer was wilt te schieten/ daer sy seer in verblijdt waeren/ want haer eten was soo goet als [illegible] behalven alleenlijck noch wat verschimmelt Broodt/ soo dat sommighe [illegible]en/ men soude de schuyten verlaeten/ ende te landewaerdt in loopen/ oft [illegible]eren alle gheschapen van hongher te sterven. Den 6. Augusti vermaenden sy [illegible]t om voort te roeyen (alsoo 't recht in de windt was) ende uyt dien Inham te [illegible]en/ maer ontrent drie mijlen gheroeyt hebbende/ konden niet verder komen/ [illegible]om des contrarien windts wille/ als oock om dat sy moedeloos ende kracht- *Vinden weder een Russche Jolle.* *Hongers noodt.*

teloos

teloos waeren/ ende 't lant hoogher naer 't noort-oosten sterckte/ als sy wel ghe-
meent hadden. Den 7. seylden sy uyt den Inham/ ende quaemen op den hoeck
van 't lant daer sy eerst gheweest waren: Hier moesten sy 't door contrarie win-
weder vast maecken/ daer door hun herte heel kleyn wert/ siende geen uytkom-
hoe sy van daer souden raken. De sieckte en honger verteerde schier haer vleys
ende bloet: Dan hadde deerlick sien mogen helpen/ 't soude wel gebetert hebben
Den 8. ende 9. wasser noch al geen beterschap. Derhalven zijnder eenige vand
maets aen lant gegaen/ ende sagen ten laetsten een Baken staen tusschen Cande-
noes ende 't vaste lant van Ruslant/ daer uyt sy vermoeden dat het de cours wa
daer de Russen henen quamen. In 't wederom komen vondense onder wege ee
doode zeerobbe/ die seer stanck/ sy sleeptense mede tot aen de schuyt/ ende mee
den een goedt wildt-braedt daer aen te hebben/ door datse grooten honger lede
doch de andere versprakense noch/ segghende/ sy soudender den doot aen ete
ende daerom liever noch lijden/ mogelyck hoe 't de Heer versage. Den 11. roe
den sy totter zuyer Son toe/ ende kreghen doen een moye koelte uyt den zuyde
soo dat sy zeyl maeckten/ met een goede voortgang/ maer savonts begont hart
waeyen/ soo dat sy aen 't landt roeyden/ daer sy uyt ginghen om versch w
ter/ maer konden gheen bekomen. Sy stelden daer haere tenten om onder
schuylen/ want het begon gheweldigh te reghenen/ ende 's middernachts oo
dapper te donderen ende blixemen/ door alle 't welcke de maets bijster mismo
digh waeren/ siende datter noch gheen ontset voor ooghen was/ ende sommig
wenschten om haer doodt.

Russche Lodgie. Den 12. dito omtrent ooster Son sagense een Russche Lodgie aen-komen m
volle zeylen/ waer in sy niet weynigh verblijdt waeren/ haer haestende wat
machten om de schuyten in 't diep te kregen/ ende daer na toe te zeylen. By ha
komende gingh de schipper in de Lodgie/ vraghende hoe verre sy noch van Ca
denoes waeren/ maer konde sulckx (door onkunde van de sprake) uyt haer n
verstaen: Sy staecken vijf vingeren op/ 't welck de onse haer lieten duncken
meede te beduyden/ als datter vijf Cruyssen op 't lant stonden/ brachten oock ha
Compas voort/ ende wesen dat het landt n. w. van haer lagh/ 't welck de o
op haer Compas mede alsoo bevonden. Alsoo sy nu gheen beter bescheyt van
Russen konden vernemen/ tradt de Schipper wat nader/ ende wees haer
tonne met visch die sy hadden/ vraghende of sy die wilden verkoopen/ ende ha
toonende een Reael van achten. Sy dit verstaende gaven hem hondert ende tw
visschen/ met sommige koeckkens diese van meel gesoden hadden in 't koken v
haeren visch. Omtrent zuyer Son scheyden de onse van haer/ wel verblijdt zy
de/ datse wat victualie bekomen hadden/ want sy hadden langhe tijdt niet d
vier oncen broodts daeghs ghehadt/ ende daer water toe/ sonder yets ter w
reldt meer. De visschen deelden sy onder malkanderen om/ elck even veel/
wel de minste als de meeste/ sonder onderschepdt. Den 13. ginghender tw
van de maets aen landt/ om te vernemen of de hoeck van Candenoes aldaer
zee streckte/ wederom komende/ zeyden/ zy konden anders niet bemerck
of 't was de hoeck die sy ghemeent hadden. Daer over sy alle goets moets zy
de wederom in de schuyten ginghen/ ende roeyden soo by 't landt heenen. D
namiddaghs omtrent de z. w. Son/ saghen sy/ dat de hoeck/ die sy gesien hadd
ontviel nae 't zuyden/ daer door sy nu voor ghewis hielden dat het de hoeck
Candenoes was/ van daer sy meynden te zeylen over de mondt van de Witte Z
over sulcx leyden sy malkanderen aen boort/ ende staken eyndelijck van 't lant

als sy meenden / over de Witte Zee naer Ruslandt toe: Aldus zeylende met een goede voortgangh isser ontrent middernacht een groot onweer uyt den noorden [illegible]staen/ waer door de twee schuyten van malkanderen verdoolden. Den 14. be-[illegible]t heel op te klaren/ so dat die in Veers schuypt waeren haer andere maets effen [illegible]en/ ende deden alle neerstigheyt om by haer te komen/ maer konden niet/ over-[illegible]ts dat het mistigh werdt. Den 15. voort zeylende met een moye koelte / sa-[illegible] sy ontrent de zuyer Son het lant/ eñ meenden dat sy nu aen de west-zijde van de Witte Zee waren voor by Candenoes, komende dicht onder 't landt saghen sy daer ses Russche Lodgien leggen/ daer sy na toe zeylden/ ende vraeghden de Russen hoe verre sy noch van Kilduyn waeren: Die beduyden haer/ datse noch verde van daer waren/ als noch zijnde aen de oost-zijde van Candenoes, sy smeten haer handen van een/ ende wilden daer mede beduyden/ dat de onse noch over de Witte Zee moesten/ ende dat het seer periculeus soude zijn daer met soo kleyne schuyten [illegible] te varen/ gaven de onse/ gevraeght zijnde/ een broot/ dat sy alsoo droogh met [illegible]e smaeck al roepende op aten / maer konden niet ghelooven dat sy noch eerst [illegible] ontrent waren/ want lieten haer duncken al over de Witte Zee te wesen. Dē 16. setteden sy haer cours na een Russche Lodgie toe die sy aen stuer boort gesien hadden/ daer sy met groote moeyte by quamen/ vragende haer na Sembla de Cool oft Kilduyn, maer sy schudden haer hoofden/ ende gaven te kennen dat het Sembla de [illegible]andenoes was: Dit en geloofden de onse niet/ ende begeerden van haer eenige spijs[illegible]/ sy gaven haer een deel schollen/ daer de Schipper haer een stuck gelts voor [illegible]/ ende zeylden de onse doen van haer af om door 't gat te komen daerse voor [illegible]en/ alsoo dat in zee streckte: Maer de Russchen siende dat sy op een onwegh [illegible]en/ ende dat de vloet meest verloopen was/ sonden twee mannē met een groot [illegible]t in een kleyn Jolletgen nae de onse toe / ende beduyden haer / sy souden we-[illegible]m aen haer schip komen / om malkanderen naerder 't onderrechten. De on-[illegible]ven haer een stuck gelts met een stuck linden / maer sy bleven al by haer/ en-[illegible] van de groote Lodgie staken speck ende boter om hoogh / om de onse by [illegible] te locken/ 'twelck sy deden. By haer zijnde/ haelden de onse haer Caert voort/ [illegible]r uyt sy haer onderrechten/ datse noch aen de oost-zijde van de Witte Zee en-[illegible]andenoes waren. Dit verstaende/ waren de onse seer beducht/ dat sy noch so [illegible]en reyse te doen hadden over de Witte Zee/ maer noch allermeest om haer an-[illegible]mackers die in de bock waeren: De Schipper kocht van de Russchen drie [illegible]n meels/ derde halve zijde specks/ een pot met Russche boter/ ende een tonne-[illegible]met honigh/ tot provisie so van sijn volck/ als van d'andere maets of sy we-[illegible] een quamen. Middeler tijt was de vloedt verloopen/ ende sy zeylden met de [illegible]or-ebbe wederom uyt door 't gat daer hun 't kleyne Jolleken aen quam/ zey-[illegible] tot sy een uytstekenden hoeck saghen / die sy meenden dat Candenoes was: [illegible]t bleven sy op den avont leggen/ ende koockten een pot vol water ende meel/ dat haer seer wel smaeckte/ door dien daer wat speck ende honigh in was/ so dat sy doen lustigh kermis hielden/ maer waren ondertusschen bekommert met haer [illegible]ere maets/ die sy niet en wisten waerse mochten gebleven zijn.

[illegible]en 17. aen 't ancker legghende saghen sy 's morghens in den dagheraet een [illegible]e Lodgie uyt de Witte Zee komen / daer sy fluckx nae toe roeyden / ende by [illegible] komende kregen terstont ongheeyscht een broot: De Russen beduyden haer [illegible]y best konden / dat sy haer andere maets ghesproken hadden / ende datter 7. [illegible]uen op waren. Als nu de onse dit qualick konden verstaen oft ghelooven so [illegible]en sy seven vingeren op/ ende wesen op de schuypt/ daer mede beteyckende dat-

De twee schuyten verdoolen van malkanderen.

Krijghen van malkanderen tijdinghe.

ter

tet mede sodanigen open schuyt was/ eñ datse haer broodt/vleysch/visch/ende an ders meer verkocht hadden. De onse verblijdt zijnde / werden by haer een kley Compasken siende/ 't welck sy kenden / als ghekomen zijnde van haer Hoogh boots-man/vraeghden derhalven hoe lange het geleden was dat sy de maets g sien hadden/ ende waer ontrent ; Sy beduyden/ des daeghs te voren/ ende dede de onse alle eer ende vrientschap / die haer grootelijcx danckten / ende wel gemo waren nu sy tijdinghe hadden van hare mackers / te meer om dat de selve soo w gespijst waren / daer sy allermeest in bekommert hadden geweest. Roepden de halven met alle vlijt nae haer toe / of syse bekomen konden / ende den gantsch dagh gheroept hebbende langhs 't landt henen/ vonden omtrent de middernac een af wateringhe van versch water/ daerom sy te lande gingen/ haelden wate ende kregen mede eenige lepelbladeren.

Den 18. 's morgens omtrent de ooster Son/ haelden sy de steen daer sy aen l gen/in plaets van haer werp-ancker op/ende roeyden al langhs 't lant henen t de zuyder Son toe/ doen sagen sy een uyt-steeckende hoeck/ met schemeringe v eenige Cruycen/ ende omtrent de Son west/ mercktense aen de teyckens besche delick dattet de hoeck van Candenoes was / aen de mondt van de Witte zee/ da sy langhe nae verlanght hadden. Desen hoeck is een kenlicken hoeck met v Cruycen daer op / ende men kan perfect sien hoe hy aen beyde zijden ontvalt/ a d'een in 't z. o. ende aen d'ander z. w. Als sy nu van meyninghe waren van da over te steken nae de west-zijde van de Witte zee aen de Lapsche kust / bevond sy dat haer een vaetgen met water meest uyt-ghelecht was/ ende vermidts wel 40. mijlen weeghs te vaeren hadden/ eer sy by eenigh versch water soud komen/sochten sy noch eerst aen lant te roeyen om versch water te halen/maer dat het rondtom soo seer barrende/ dorsten 't niet bestaen/ ende gingen op God ghenade 't zeyl / maeckende een afsteecker omtrent n. w. Son / ende zeylden d gantschen nacht / als mede den dagh daer aen volghende met soo goeden voor gangh / dat sy den 20. dito 's morghens omtrent de o. n. o. Son het lant sagh aen de west-zijde van de Witte zee/ 't welck sy door 't ruysschen van de lantzee waer werden eer sy 't saghen / danckende Godt dat hy haer in dien tijdt van o trent 30. uren over de Witte Zee gheholpen hadde / zijnde omtrendt 40. mijl weeghs.

Voor 't landt wesende / ende siende niet veel voordeels te komen daen met ren/ zijn sy daer tusschen eenige klippen in-geloopen op een goede ree / ende weynigh binnen komende / saghen een groote Russe Lodgie legghen / met n eenighe huysen daer menschen in waeren / roeyden derhalven nae de Lodgie t maeckten haer schuyt daer aen vast/ ende gingen te lande nae de huysen/ daer h groote vriendtschap gheschiede / want werden in haere stoven gheleydt / daer haer natte kleederen drooghden/ ende voorts seer hertelick ghenoodt op een soo visch. In dese huyskens waren 13. mannen/die alle morghens met twee sch ten voeren uyt visschen / daer twee van haer het bewindt over hadden. Sy hielpen haer seer soberlick ende aten meest visch tot visch. Boven dese 13. m nen waren daer noch twee Lappen met drie wijven/ ende een kindt/ die wel d per armelick leefden van 't overschot dat haer de Russen gaven/ soo een s visch ende eenige hoofden die sy wech wierpen/ welcke de Lappen dan met gr ter danckbaerheyt op namen/soo dat sy van wegen haer armoede/de onse/hoe der sy 't selve machten hebben/ noch tot medelijden beweeghden/ ende heel d ontsetten.

Den 21. kocht de schipper vast versche visch/ ende aten nu/ dat in langhe niet geschiedt en was/ den buyck vol/ daer by kokende pap van meel ende water/ in plaetse van broot/ soo dat sy nu heel goets moets waren. Des namiddaeghs ginghen sy wat vet in 't Landt/ om lepelbladers te soecken/ ende saghen onderweghen twee mannen op 't gebergthe/ daer door sy tot malkanderen seyden/ hier moet meer volcks woonen/ maer keerden/ sonder meer acht daer op te slaen/ nae de schuyt toe. De twee mannen/ zijnde van hare maets uyt d'ander schuyte/ quamen den bergh af nae de Russe Lodgie toe om eenighe spijse te bekomen/ dan alsoose daer onversiens aen-quamen, ende gheen geldt by haer hadden/ soo haddense voor haer ghenomen een paer boxen uyt te schieten (die sy wel twee ofte drie over een hadden) om de Russen daer mede te betalen/ maer als sy begonnen te naderen/ sagense d'ander schuyt onder af by de Lodgie leggen/ ende werden malkanderen kennende/ daer door sy aen beyde zijden seer verblijdt waren/ ende met malkanderen wat gegheten hebben/ drinckende van den klaren als in den Rhijn [illegible]-by Ceulen loopt. Dese maets met haer schuyte hadden in noch meerder swarigheyt geweest als d'andere daer wy van verhaelt hebben/ danckte daerom gesamentlick den goeden Godt/ dat hy haer soo genadelick ghespaert/ ende noch wederom by malkanderen gebracht hadde. Den 22. quamen d'andere maets met de bock by de schuyt/ daer door sy alle ghelijck wel verblijdt waren/ ende bewilligden doen de kock van de Russen dat hy haer een sack meels tot broodt backen soude/ 't welck hy dede: Middeler tijdt de visschers uyt der zee komende/ kocht de Schipper van haer vier Cabeljauwen/ die sy te vier deden: ende als sy over maeltijdt waren/ quam de Overste van de Russen by haer/ ende siende dat sy weynigh broodts hadden/ gaf haer een broodt; Sy nooden hem om met haer te eten/ doch wilde daer niet toe verstaen/ vermits het hare vasteldach was/ ende de onse eenige boter oft vet over de visch gesmolten hadden: Ja men konde niet soo veel van haer krijghen/ dat sy eens mede wilden drincken/ om dat de nap vet ghewordẽ was/ wilden oock den onsen hare nappen niet leenen om uyt te drincken/ soo superstitieuselick onderhouden sy hare vasteldaghen. Den 23. gaf de Schipper den Oversten van de Russen een goeden drinck-penningh ghegeven/ ende den Kock betaelt van zijn moeyte in't backen/ daer van sy hem beyder bedanckten/ ende de twee schuyten zijn op den avont omtrent wester Son onder t'zeyl gegaen teghen 't hooghste water. Den 24. omtrent ooster Son zijn sy by de seven Eylanden gekomen/ daer sy veel visschers vonden die sy vraegden nae Kool ofte Kilduyn, ende wesen haer al west aen/ 't welck sy mede soo verstonden/ wierpen haer oock een Cabeljou toe/ die de onse door den goeden voortgangh die sy hadden/ haer niet en konden betalen/ maer bedanckten se/ seer verwondert zijnde over haere beleeftheydt; Omtrent wester Son vonden sy weder eenighe visschers/ die nae haer toe roepden/ ende vraeghden waer haer Crabble ofte schip was/ sy antwoorden op soo veel Rusch als sy gheleert hadden/ Crabble Propal, 't schip is gebleven/ waer op de visschers wederom riepen/ Cool Brabante Crabble, daer uyt de onse verstonden/ datter tot Cola eenige Nederlantsche schepen waren.

Nae 10. daghen komense wederom by malkanderen.

Russen zijn seer superstitieus in't houden van haer vasteldagen.

Den 25. dito hebben sy Kilduyn omtrent de zuyer Son in't ghesicht ghekregen/ ende zijn omtrent z. z. w. Son aen't west-eynde des selven Eylandts ghekomen. De Schipper ging fluex te landewaert in/ ende vonder vijf oft ses kleyne huyskens/ daer Lappen in woonden/ die hy vraeghde of dit landt Kilduyn was/ sy beduyden jae/ ende datter tot Cola drie Brabandtsche Crabblen laghen/

maer

maer dat de twee dien dagh ſouden af-varen. De maets dit beſcheydt hebben
de zijn van daer omtrent de w. z. w. Son af-ghevaren/ in meyninge zijnde nae
Warthuys te zeylen/ maer in 't zeylen zijnde/ gaf de windt ſoo gheweldigh op/ d
ſy 't over nacht niet en doꝛſten in zee houden/ ende namen haer cours ach
twee klippen nae 't Landt toe: Daer vonden ſy weder een kleyn hutgen ſta
met dꝛie mannen daer in/ die haer vꝛiendelick ontfinghen/ ende ghevꝛaegh
zijnde/ offer gheen ſchip te bekomen was om naer Hollandt te vaeren/ an
woꝛden mede ſoo d'ander Lappen ghedaen hadden/ datter dꝛie ſchepen lage
daer van de twee dien dagh meynden af te varen. Wyders ghevꝛaeght zijnd
of ſy met een van de onſe over Landt nae Cool wilden gaen/ men ſoudet ha
eerlick loonen/ ontſchuldighden haer dat ſe niet van daer en mochten/ maer g
leyden nochtans den Schipper met een van de maets tot over den bergh/ da
ſy eenighe Lappen vonden/ waer van ſy den eenen verwillighden/ dat hy met e
van de onſe naer Cola gaen ſoude/ hem belovende twee Realen van achten. D
Lap was te vꝛeden/ ende nam een roer mede/ onſe maet een boots-haeck/ en
trocken noch tegen de ña-nacht op de loop.

Den 26. hebben ſy beyde haer ſchupten op 't landt ghesleept/ ende 't goet da
uyt ghelost/ om wat te verluchten/ gaende voorts by de Russen/ daer ſy ha
warmden/ de ſpijſe die ſy hadden koockten/ ende wederom twee maels 's daeg
aten/ als ſiende dat ſy nu al-te-met wat meer by volck komen ſouden. Sy dꝛon

Russen dꝛanck.

ken oock van der Russen dꝛanck/ by haer Quas ghenoemt/ die ghemaeckt wo
van allerley ſtucken verſchimmelt bꝛoot/ ende nochtans de maets wel ſmaec
te/ dooꝛ dien ſy in langhe niet anders ghedꝛoncken hadden dan water. Son
mighe wat te landewaert in gaende vonden daer ſeeckere blauwe beſſen/ en
oock bꝛaem-beſſen/ die ſy aten ende haer wel bequamen/ want ſy voelden pe
fect datſe haer ghenaſen van 't ſcheurbuyck. Den 29. ſaghen ſy op 't gheberg
te den Lap/ die met een van de maets naer Cola ghegaen was/ weder aen-k
men/ doch ſonder zijn met-gheſelle/ dat haer wonder gaf/ ende waeren daer

Sy ontfanghen een bꝛief van Jan Coꝛneliſz Rijp.

bedueht/ maer de Lap by haer komende gaf den ſchipper een bꝛief/ die hy ſtra
opende ende las/ den in-houdt was/ dat de ſchꝛijver des bꝛiefs grootelijcx ve
wondert was van haere aen-komſte aldaer/ ende gansch beducht was gh
weest/ dat ſy al langhe om den hals waren/ derhalven hy nu des te meer in ha
komſte verblijdt was/ ende ſoude terſtondt met allen nooddꝛuft van eten en
dꝛincken by haer komen/ onder-teyckent/ by my Jan Corneliſz Rijp. Dooꝛ d
ſe blijde tijdinghe hebben ſy den Lappe zijn beloofde penninghen ghegheven/ e
de daer-en-boven noch eenighe kleederen/ als boxens/ kouſſens/ ende ande
gheſchoncken/ dat hy heel op zijn Hollandtſch toe-ghemaeckt was. De
Lap was ſoo ſterck in 't gaen/ dat het wonder om ſegghen is/ want in 't w
gaen/ ſoo zijn reys-gheſel ſeyde/ warenſe met een ſtijve gangh twee daghen
de twee nachten op de wegh eer ſy te Cola quamen/ ende nu in 't wederom kom
was hy maer een etmael onder wege/ dat immers de rechte helft ſcheelde: Da
over de maets tot malkanderen ſeyden/ hy moeſt kunſjens konnen; Hy gaf ha
oock een patrijs/ die hy onder wege geſchoten hadde.

Den 30. waren ſy noch bekommert/ wie die Jan Corneliſz was die aen ha
gheſchꝛeven hadde. Onder andere werdter gheſeydt/ oft niet wel die Jan Co
neliſz weſen mocht die met haer in een compagnie ghevaren hadde/ doch ontg
vent haer weder/ om dat ſy immers ſoo ſeer wanhoopten van zijn leven/ als
van 't hare/ meynende dat hy 't noch quader ghehadt hadde dan zy/ ende o

lang

langhe vergaen was. In 't ynde vont de Schipper noch onder sijn brieven de handt van die Jan Cornelisz. die met hem ghevaren hadde / ende bevonden doen dat het de selve man was die desen brief nu geschreven hadde/ daerom sy immers seer seer verblydt waren van sijn behoudenisse/ als hy van de hare moght zijn. Middeler tydt isser een Jolle komen aenroepen daer Jan Cornelisz. selve in was/ die de Man by haer uytghesonden: Daer ontfinghen sy malkanderen aen lant met grooter blijschap/ als of elck aen weder zijde den anderen van der doodt wederom levendigh ghesien hadde/ want sy hadden malkanderen al over lange doodt gheschickt. Jan Cornelisz. bracht een Ton Rostocher Bier mede / als oock Wijn ende Brande-wijn / Broodt / Vleesch / Speck / Salm / Sucker / ende meer ander proviande/ dat de maets seer vermaeckte. Den lesten Augusti maeckten sy gereetschap om van daer te zeylen na Cola, den Russen heerlick bedanckende/ ende een goedt stuck gelts schenckende voor haer herberghe/ ende zijn 's nachts omtrent de noorder Son met het hooghste water van daer ghevaren.

Die selfs by haer komt.

Den eersten Septembris in de morghen-stondt omtrent ooster Son/ zijn sy aen de west-zijde van de Rivier van Cola gekomen / zeylende ende roepende voort daer in tot omtrent de midder-nacht. Den 2. dito roepden sy voort de Rivier op/ ende saghen daer eenighe boomen aen den oever / dat haer verheughde als of sy nu eerst in een nieuwe Wereldt ghekomen waren / want en hadden in alle den tydt die sy uyt-geweest waren nergens boomen ghesien. Omtrent w.n.w. Son quamense aen 't schip van Jan Cornelisz, daer wast wederom nieuwe kermis met de maets die daer in waren / ende te vooren met de selve Schipper mede waren gheweest op de reys van 't voor-leden Jaer. Metten donckeren avondt quamen sy binnen Cola, ende 's ander-daeghs brachten sy alle 't goet te lande/ daer sy haer doen ververschten van de moeyelickheyt des weghs/ hongher ende ongemack/ die sy gheleden hadden / om alsoo wederom tot gesontheyt ende sterckte te komen. Den 11. brachten sy met consent van den Bayaert, oft Gouverneur van den Groot-Vorst/ haere schuyten in 't koopmans huys / ende lieten die daer staen tot een ghedachtenisse van de langhe/verre/ ende noyt beseylde wegh/ welcke sy met die open schuyten by nae vier hondert mijlen door ende langhs de zee ghevaren hadden tot Cola toe/ daer van de inwoonders aldaer sich niet genoegh konden verwonderen.

Komen te Cola.

Daer sy de schuyten laten tot een memorie.

Den 15. Septembris zijn sy de Rivier afgevaren met een Lodgie nae Jan Cornelisz. schip/ dat ontrent een half mijl van daer lagh/ ende 's namiddaghs zijn sy met het schip de Rivier vet afgezeylt tot ontrent halver wege/ ende uyt de enghde. Den 18. ontrent de ooster Son zijn sy uyt de Rivier van Cola t' zeyl ghegaen op Godts ghenade naer huys toe / ende 's anderdaeghs ontrent wester Son voor Warthuys gekomen/ daer sy 't ancker lieten vallen/om dat Jan Cornelisz. daer noch goet moest innemen/ende bleven der tot den 6. Octobris/ op welcken dagh sy ontrent den avont van Warthuys afvoeren/ en quamen den 29. Octob. inde Maes/ met een o.n.o. wint / ende 's morgens daer na te Maeslant-sluys te lande/ reysden alsoo door Delft / den Haegh ende Haerlem / ende quamen den eersten dagh Novembris ontrent middagh tot Amstelredam/met de selvige kleederen die sy op Nova Sembla ghedraghen hadden/ met bonte mutsen van witte Vossen/ ende gingen in tot Pierer Hasselaer, die een van de Bewint-hebbers der stadt van Amstelredam geweest was / tot uytrustinge van de twee schepen/ te weten Jan van Cornelisz, ende onse Schipper. Als sy nu daer ghekomen waren / daer van menigh mensch

Gaen t' zeyl naer huys toe.

mensch verwondert was/want men haer al over lange doot gerekent hadde:
dat gerucht nu over de stadt verspreydende/ so is de tydinge van haer komste
de gekomen in't Princen Hof/ aldaer op die tijt mijn E. Heeren den Cancelier
de Ambassadeur vanden aller doorluchtighsten Koninck van Denemarcken/ Noo
weghen/ Gotten ende Wenden over tafel sat. Derhalven zijn sy terstondt d
waerts gehaelt door mijn Heer de Schout/ ende twee Heeren vander stadt/ en
hebben aldaer voor den voornoemde Heer Ambassadeur ende den Heeren Burg
meesteren vertellinghe ghedaen van haer reysen ende wedervaren/ ende zijn d
na elck na huys gegaen die daer t'huys hoorden/ maer die daer niet t'huys ho
den zijn in een herberge gestelt sommighe dagen/ tot dat sy haer gelt ontfangh
hadden/ ende daer nae is elck sijns weeghs gereyst.

De namen van de ghene die van deso reyse wederom gekomen zijn.

Jacob Heemskerck, Commijs ende Schipper.
M. Hans Vos, Barbier.
Laurens Willemsz.
Pierer Cornelisz.
Pieter Pietersz Vos.
Jacob Jansz. Sterrenburgh.
Jan Hillebrantsz.
Jan van Buysen.
Gerrit de Veer.
Lenaert Hendricksz.
Jacob Jansz. Hooghwout.
Jacob Evertsz.

F I N I S.

Dese ende alle voorgaende ondersoeckinghen noch niet geluc
zijnde, soo hebben de Bewinthebbers van de Oost-Indische Gectroyeerde Co
pagnie, in't laetste van Meert 1609. weder uytghesonden, om de passagie by
Noort-oosten, ofte Noort-westen naer China te soecken, den kloecken ende v
maerden Engelschen Piloot Herry Hutson, met een Vlie-boot, wel voorsien, en
met 20 mannen soo Engelsche, als Neerlanders bemant, gelijck uyt het vervol
te sien is.

DEsen Henry Hutson is uyt Texel uytgevaren den 6. April 1609. ende hy d
belde de Cabo van Noorwegen in den 5. Mey/ ende hielt sijnen cours na N
va Sembla lanckx de Noortsche Custen/ maer vont aldaer de Zee soo vol ijs/
voorgaende jaer gevonden hadde/ soo dat sy de hope van dat jaer aldaer den m
verloozen: waer over om de koude/ die eenighe die wel in Oost-Indien gewe
waren qualijck herduren konden/ zijn sy twistigh ghewoorden onder den ander
zijnde Engelsche ende Nederlanders/ waer over de Schipper Hutson hun vo
hiel twee dingen/ d'eerste was te gaen/ op 40. graden na de Custen van Ameri
hier toe meest beweegt door Brieven en Caerten/ die een Capiteyn Smith hem u
Virginia gesonden hadde/ daer mede hy hem aenwees een zee om om te varen h
zuytsche Colonie aende Noort-zijde/ ende van daer te gaen in een westerlijcke z
dat welcke so 'talso geweest ware (also ervarentheyt tot noch toe contrarie wij
soude een seer voorderlijcke sake geweest hebben/ ende eenen korten wegh om in
Indien te varen. Den anderen voorslagh was/ dē wegh te soecken door de stra
te Danis, dat welcke sy ghemeralijcken besloten/ dies sy daer den 14. Mey d
waerts na toe zeylden/ en quamen met goeden wint den lesten Mey aen't Eyla
van Faro, daer sy alleenlijck 24. uren over brochten met versche water in te nem
vertreckende/ voerē tottē 18. Julij tot op de Custen van Nova Francia op 44. gra

[illegible] daer sy moesten inloopen/ om eenen nieuwen voor-mast te bekomen/ den ha[illegible] verloozen hebbende / die sy daer vonden ende opstelden / sy vonden die plaetse [illegible]aem om Cabbeliaeu te vanghen / als oock om traffique van goede Huyden [illegible] Pelssen ofte Peperinge / dat aldaer om een kleyn dingen te bekomen was/ [illegible] het schip-volck leefden qualick mettet lant-volck / dinghen met gewelt ne[illegible]de/ waer over sy twistigh onder den anderen werden/ de Engelsche vreesende [illegible] sy vermant waeren en de weeckste / ende daeromme vreesden voorder te ver[illegible]ken/ aldus schepden sy van daer den 26. Julij / ende hielden de zee tot den der[illegible] Augusti/ ende quamen by Lant op 42. graden : Van daer voeren sy voorder [illegible] 12. Augusti / quamen weder by Landt op de Latitude van 37. dry quart/ van daer hielden by 't Landt / tot dat sy quamen op 40. en dry quart graden/ al-daer sy vonden eenen goeden inganck tusschen twee hoofden/ ende voeren daer in-[illegible] 12. September / een alsoo schoonen Riviere als men konde vinden/ wijdt [illegible] diepe/ ende goeden ancker-grondt / eyndelijck quaemen op de Latitude van [illegible]-en-veertigh graden ende veertigh minuten met hun groot Schip. Dan daer Schip-boot voer hooger inde Riviere. Voor in de Riviere vonden sy kloeck [illegible] weerbaer volck / maer binnen in 't uyterste vonden vriendelijck ende beleeft volck / die veel lijf-tocht hadden / ende veel Vellen ende Pelteryen / Maerters/ Vossen ende veel ander commoditeyten/ Vogelen/ Vruchten/ selve Wijndruyven/ [illegible] ende roode / ende handelden beleefdelijcken metten volcke / ende brochten [illegible]s wat mede / als sy nu ontrent vijftigh mijlen hoogh op de Rivieren ghe[illegible] hadden/ zijn wederghekeert den vierden Octobris/ ende hun weder ter Zee [illegible]ven: daer hadde meer konnen uytgherecht worden/ hadde daer goede wil[illegible] schip-volck gheweest / ende mede ghebreck van eenighe nootdruft sulcks [illegible]erhindert. In Zee hebben hun beraedtslaeght/ ende waeren van verschey[illegible]pinien/ de Onderschipper een Nederlander was van meyninghe / op Ter[illegible]va te gaen verwinteren / ende de Noordt-weste passagie van Davis te door[illegible]n / daer was de Schipper Hutson teghen / die vreesde sijn ghemutineert [illegible] / om dat sy by wijlen hem rouwelijck hadden gedreyght / ende mede / door [illegible]ude des winters / hun gheheel souden verteeren / ende dan moeten keeren : [illegible] van't volck teer ende sieckelijck / niemant nochtans sprack van 't huys nae [illegible]ant te varen/ dan den Schipper 't welck naderhant achterdencken gaf / dies [illegible]oorsloegh na Yrlant te varen ende te verwinteren / daer sy alle toestemden/ [illegible]en lesten zijn in Engelandt tot Dertmouth den 7. November gekomen/ van [illegible] sy haer meesters de Bewinthebbers in Hollant hebben haer reyse verwit[illegible]/ voor-slagh doende / dat sy wel wilden het Noordt-weste gaen versoec[illegible]midts vijfthien honderdt gulden in gelde meer in nootdruft te besteden / [illegible]s den loon/ ende dat sy in't schip alreede hadden/ dies wilde Hutson ses ofte [illegible] van sijn volck verandert hebben/ tot 20. mannen 't getal opmaeckende/ [illegible]nden van Dertmouth 't zeyl gaen ontrent den eersten Meert/ om in 't Noort[illegible]en te wesen teghen 't eynde van Meert / ende daer de maendt van April ende [illegible] Meye over te brengen met Walvisschen ende Beesten te dooden ontrent het [illegible]ant van Panar, ende dan na Noordt-westen te varen / om aldaer den tijt over [illegible]engen tot half September/ ende daer na door het Noort-oosten van Schot[illegible]t weder te keeren nae Hollant.

Herry Hutson heeft op 40. 3. quart graden eē schoon Riviere ontdeckt.

F I N I S.

Wijders

Wyders om de landen Noordewaerts meer bekent te mak

(hoewel buyten onse voornemen) soo heeft het ons goet gedocht den goetwil
ende nieusgierigen Leser hier by te voegen de ontdeckinge ende beschrijvinge
de landen Siberia, Samoieda ende Tingoesa, so die vande Moscoviters te lande O
eñ Noorden aen ontdeckt zijn, ende dagelijcks bereyst werden: Als mede een
hael van de Wegen, Rivieren ende Steden, tot aen Groot Tartarien toe, gelijck
le uyt de Russische tale overgeset is.

DAer woont een volck in Moscovia, die genaemt worden de kinderen van
conij, ende zijn van Boerser af-komst/ gesprooten van een Landt-man A
genaemt/ desen Acina rijck zijnde van lant/ woonde ontrent een Riviere/ Wi
da geheeten/ de welcke in de Riviere Duyna vloeyt/ die 100. mijlen van daer
witte zee valt/ by Michael Archangel, een slot also genaemt.
Desen voorsz. Anica dan/ rijck zijnde/ als verhaelt is/ hadde oock veel ki
ren/ ende was van Godt alles wel versien/ ende ten vollen gheseghent dan
groote begeerlickheydt ghepzickelt/ willende geerne weten/ wat vo z landen
saten ende bewoonden de volckeren die jaerlijcks in Moscovia quamen hand
met kostelicke Pelteryen ende veel andere waren/ oock vreemt van spraeck/
kleedinge/ Godts-dienst/ ende manieren/ noemende haer Samojeden, ende
veelderley andere namen haer ghevende: Dese quamen soo de Riviere Wits
jaerlijcx af-drijven met haer Coopmanschappen/ mangelende met de Russen
Moscoviters in de steden Osoyl ende Ustinga op de Duyna, dat als doen ter
den stapel was van als/ oock van Pelteryen. Desen Anica dan (als voozen
haelt) was begeerlick om te weten van waer sy quaemen/ ende waer haer w
ninghe was/ ende wel denckende datter groote rijckdommen te halen wa
aen-gesien de schoone Pelteryen/ diese jaerlijcks brochten/ groote schat be
gen/ heeft stilzwijghens alliantie ende vrundtschap ghemaeckt met sommigh
ser volckeren/ ende oock eenighe van sijne slaven ende knechten/ tot 10. oft
toe/ met haer in haer landt ghesonden/ bevelende de selve/ datse alle 't landt
door-reysden/ alles wel neerstelick bespieden souden/ ende oock alle haer ma
ren/ wooningen/ leven ende gebeerden wel ordentelijck souden op-teeckenen
soo van alles goet rapport te doen/ als sy weder t' huys souden komen/ D'w
eens geschiet zijnde/ heeft hyse/ dieder geweest waren/ wel getracteert/ ende
goede gunste toe-gedraghen/ dan heeft haer neerstelick bevolen te zwijgen/
oock heeft hy 't neerstelick by hem gehouden/ sonder yemant daer van te ve
nen/ maer heeft het jaer daer aen volghende meerder partye daer henen gh
den/ oock eenighe zijner vrienden/ met Coopmanschap van kleynder weer
als Duytsche Kramerije/ Bellen ende dier-ghelijcke dinghen: dese zijn oock
gereyst/ ende hebben 't oock gelijck als d'andere alles wel door-snuffelt eñ b
sien/ ende reysden tot de Riviere Oby toe/ door veele Woestijnen/ ende versche
Rivieren/ die daer veele zijn/ ende maeckten met sommige Samojeden aldaer
te vrundtschap ende Alliantie/ ende vernamen oock dat de Pelterie daer van kl
der weerden was/ ende dat daer rijckdommen te halen waeren: Oock sagh
dat sy geen steden en bewoondẽ/ maer dat sy met troupen so by malkander
den seer vreedtsamigh/ ende werden gheregeert van sommighe de oudtste
haer; waren oock onreyn in haer eten/ ende leefden van 't Wilt datse vong
gheen koren noch broodt kennende/ ende meest al goede schutters met bog

de w

[illegible]elcke sy van taey hout maeckten/ ende waren voor geslepen steenen aen/ooch
[illegible]ighe met scherpe Visch-graten/ daerse 't Wilt met schooten/ dat daer als
[illegible]t menichte was: Oock naeydense met Visch-graten/ gebruyckende zenuen
[illegible]eyne ghedierten tot haer draden/ende voeghden soo de vellen by malkande-
[illegible]aerse haer mede bedeckten/ somers 't bont buyten/ ende 's winters 't bondt
[illegible]n draghende: Oock deckten se hare huysen met Elants-huyden ende Tee-
[illegible]/ die by haer niet geacht en waren. In somma/ door-saghen 't alles/ ende
[illegible]en met rijckdommen van Bont weder t'huys/ende hebbende Anica doen van
[illegible] verstaen/ daer hy nae wenschte/soo dreef hy met zijne vrunden eenige Coop-
[illegible]schappen op die landen/ eenighe jaren langh/soo dat dese Aniconij heel mach-
[illegible]wierden/ ende kochten alomme veel lants/so dat haer de lieden alomme ver-
[illegible]erden van dese schrickelicke rijckdommen / niet wetende waer sy van daen
[illegible]n; sy bouweden oock Kercken in sommighe hare dorpen: Jae namaels
[illegible]nse oock eenen schoonen Tempel in de stadt Osoil, op de Riviere Witsogda
[illegible]hen / daer sy in woonden / welcken Tempel van de gront op was
[illegible]aren witten Arduyn: In somma/ en wisten niet waer blijven met hare
[illegible]ren.

[illegible]merckten sy oock wel wisselijck/dat haer 't geluck mogelick eens den rug-
[illegible]den soude / ghelijck ghemeynlick in sulcke saecken ghebeurt / siende haer
[illegible]e van vremde seer benijt/ om haer rijckdommen wille/ hoe-wel sy noyt pe-
[illegible]enighe spijt aen-deden / ende dachten sulcks met groote voorsichtigheydt
[illegible] komen/ om te blijven inden graet daer sy in waren. Nu volgende de Mo-
[illegible]he maniere/ is datse gemeenelick seggen; die te Hove geen vrunden heeft/
[illegible]aensch te gelijcken is/ om dat in Moscovia, die yet begaeft is/'t sy met wat
[illegible]t oock soude mogen wesen / benijt ende belogen wort aen 't Hof/soo sy daer
[illegible] Vrunt en hebben/ ende sonder eenigh recht oft reden onderdruckt wort/jae
[illegible]h t'onder-ghewoorpen/ daerom sy rijck zijnde/ hadden al eenen Vrunt ghe-
[illegible]/de welcke wel een van de meeste scheenen te wesen, ende oock was den sel-
[illegible]naemt Boris Goddenoof, ende was Swagger vanden Keyser Fedor Ivano-
[illegible]ie doen regeerde/ende Boris wert na des Keysers doot in zijn plaetse verco-
[illegible]s Rusch Keyser/gelijck breeder verhaelt wordt inde hedendaeghse beschry-
[illegible] der Moscovischer Oorlogen.

[illegible] hebbense dan gedacht desen Boris alles te openbaren / doende hem eerst ee-
[illegible]eschencken/gelijck sy gewoon waren/ eñ baden hem dat hy haer eens ver-
[illegible]n wilde/als hebbende eẽ sake t'openbarẽ/die 't Rijcke veel profijteren soude.
[illegible]ier nae gauw luysterende / heeft haer veel meer minnelijckheydt bewesen/
[illegible] te voren wel hadde gedaen/ ende doense hem alles verhaelt hadden van de-
[illegible]ersoeckingen der Samoyedsche ende Siberische Landen/ooch watse daer ge-
[illegible]t ende gesien hadden/ eñ oock wat rijckdommen het Rijcke daer aen genie-
[illegible]nde komen/ ende hem voorts alles voor-leggende/behalven datse hem niet
[illegible]openbaerden/ hoe heymelijck datse daer mede om-gegaen waren; oock datse
[illegible]eerst machtigh rijck gemaeckt hadden/dit zweegense: niettemen begost Bo-
[illegible]oranden van begeerlijckheyt/ende wilde dit ondersoecken: jae beminde haer
[illegible]yn eyghen kinderen: jae verhief haer/ ghevende haer vrye Brieven uyt des
[illegible]ers naem/ datse mochten sonder teghens-spreken haere Landen diese besae-
[illegible]eimelijck ende erffelijck ghebruycken/nae haren wil ende believe/sonder ee-
[illegible]e schattinghe daer van te gheven/ nu noch naemaels: Hy liet se oock in zijn
[illegible]vaeren / als sy by Winter-daghe in Moscou waren / wesende een groote

genade

genade by den Moscoviten, principalijck by soo machtigen Vorst als Boris w
een die't gantsche Lant regeerde.

Boris dit wel bedacht hebbende/ heeftet den Keyser alles ontdeckt/ die 't seer
was / en Boris daer door noch meer eerde / ende gaf hem daer in te doen 't gh
hem believen soude. Boris hier op niet slapende / heeft eenighe Capiteynen o
sommighe arme Edel-lieden / ende die hy gonstigh was / daer toe ghebruy
bevelende haer te trecken met de ghene die de Aniconij haer met gheven soud
en kleeden haer oock kostelijck als Ambassaten/ haer oock met-ghevende een
krijghs-volck/ ende oock gheschencken van kleynder weerden/ om aen den V
ken te schencken / daerse souden komen / ende beval haer datse alle Passag
Rivieren / Bosschagien ende plaetsen wel op-teeckenen souden / oock de na
vande selve/ op datse wisten alle goet rapport daer van te doen/ als sy souden
der-komen ; ende beval haer oock minlijck te handelen / met de Volckeren
quaem om te gaen/ een bequame plaets te bespien/ omme naemaels/ soo 't m
lijck ware/ daer eenige Stercktte oft Castelen te maken/ ende datse immers
ge vande Lieden soude maken in Mosco te brengen/ so 't eenigsins mogelijck
re: Ende alsoo zijn sy uyt Mosco getrocken / wel gemaeckt van kleederen /
weer ende geldt/ oock geschencken/ en quamen tot Witsogda, by de Aniconij,
oock Volck toe-maeckten om met haer te trecken ; oock veel kinderen ende v
den van haer trocken mede daer heenen.

Daer gekomen zijnde/ hebbense gedaen na dat haer was bevolen/ ende heb
den Volcke aldaer groote vrundtschap bewesen / ondersoeckende neerstelijck
by haer de gesienste waren/ ende hebben die eere aengedaen/ ende schoncken
veel dinghen van kleynder weerden / die by haer seer rijckelijck ende kostel
scheenen te wesen: jae verbeyden haer met groote juychen en roepen/ vallend
voete voor de gene die 't haer gaven/ siende de selve soo kostelijck ghekleet/ zij
't selve ongewent te sien/ en meynden dattet Goden waren: Maer alsoo de M
scoviten door Tael-mannen spraken/ 't welck Samojeden waren/ die eenighe
ren hadden gewoont by de Moscovische Boeren op Dorpen/ ende alsoo de sp
ke gheleert hadden/ gaven haer te kennen van haren Keyser/ segghende de s
by nae eenen aertschen Godt te zijn / jae wel gheheel ; veel dinghen aenroeren
die dese arme menschen bewoghen/ om sulcks wenschende te sien/ sy oock niet
ter wenschende/ namen't terstondt aen: jae noch daer by seydense/ datse eenig
Moscoviters by haer so lange in ostagie wilden laten/ ende oock om de sprake te
ren/ soo datse veel lieden met dusdanighe maenieren op dese zijde van de Rivi
Oby aen haer zijde kreghen/ die haer den Moscovischen Keyser onderwierp
ende lieten haer oock terstondt van de Moscoviten taxeren/ belovende jaerlij
den Moscovischen Rijcke te gheven/ yeghelijck mensche / jae tot den Kinde
toe/ die maer den boghe en begonden te hanteren/ een paer Sabel-vellen/ die
haer van kleynder weerden waren: maer by den Moscoviten, voor een juweel g
houden/ en beloofden 't selve te gheven in handen van den ghenen die dat t'o
fanghen bestelt soude worden/ 't welck oock ten vollen gheschach: Ende voo
trocken sy over de Riviere Oby wel 200. mijlen door 't Landt heenen / sien
veel seltsame Ghedierten/ schoone Fonteynen/ fraye Cruyden ende Bosschagi
oock veelderley Samojeden, de sommige op Elanden rijdende/ sommige op sle
sittende/ die van Reen ghetrocken werden / de sommighe van Honden / die s
snel liepen als Herten/ in somma saghen vele daer se haer van verwonderden/
de teeckenden oock alles ordentelijck op / om naemaels goedt bescheet te br
gha

/ ende quamen soo wederomme / eenighe ghewillighe Samojeden met haer
ende / ende lieten oock eenighe Moscoviten in haer Landt / om de spraecke te
n / en zijn soo in Mosco ghekomen / daerse van alles goedt bescheet brachten
en voorsz Boris, eñ Boris aen den Keyser / ende sagen met groot verwonderen
mojeden aen / die sy met ghebracht hadden / de selve bevelende te schieten /
lck soo fier van haer gheschach / dattet gheen mensche soude willen gheloo-
Want een pennicxken kleender dan een halven stuyver / settense in eenen
m / ende ginghen daer soo wijt van datse nauwelijcks 't pennincxken / oft
m 't ghesicht konden hebben / ende treften 't selve soo menighmael / als
pijle daer na schoten / sonder eens te missen / 't welck velen dede verwonderen.
n anderen zijden / saghen dese wilde lieden 't leven der Menschen in Mosco
roote verwonderinghe aen / oock der stadts maenieren / ende meer dierghe-
dinghen : Maer met verschrickinge aensagense den Keyser / zijnde soo ko-
k gekleet / sittende soo te Paerde / oft varende so in een Koets van veel paer-
etrocken / kostelijck verciert / omringht met menigte van groote Heeren / seer
ijck verciert / en saghen oock seer nae alle 't Krijghsvolck die met de roers
in roode rocken om den troup liepen / zijnde altijts als den Keyser uyt-reet /
ent vier-hondert schutten by hem : Oock hoordense met verwonderinghe
ghelupdt der klocken / die met menighte in Mosco zijn / oock saghense met
onderinghe alle de kostelijcke winckels in Mosco, ende alle heerlijckheydt
r / in somma / sy meynden dat se in der Goden throon waren gheraeckt /
wenschten alreede te zijn by haer mede-broederen / om haer dit alles te ver-
igen / noemende haer zaligh te zijn / sulcken Hooft te moghen obedieren / als
Keyser / diese meynden eenen Godt te zijn / oock smaeckte haer de spijse wel / die
in Mosco was t'eten gegeven / wel proevende datse haer beter smaeckte dan
ve beesten in haer lant / oft droogen visch.

n somma hebben den Keyser belooft hem voor Heere aen te nemen / ende be-
den oock hare mede-broederen / verre en by te bewegen : Ende voorts baden
n Keyser / dat hy haer de genade doen wilde / ende seynden haer Gouverneurs
aer souden regieren / ende die se de voor-verhaelde schattinghen mochten in
en leveren : aengaende van haer afgoderie / daer en wert niet afverhaelt /
r bleef so naer haer gewoonte / dan geloove wel dat 't Christen Geloove daer
t geplant soude worden / waert datter eenige bequame Leeraers waren / en
ve metter tijt 't selve wel in 't werck gestelt soude werden / waer 't dat sy niet
h en waren / met dese zware Oorlogen / daer sy met beladen zijn.

ijnde dit alles geschiet als boven verhaelt is / so zijn de kinderen Aniconij seer
even / ende wert haer alomme vele vryheyt gegeven / ende oock bevel over ee-
plaetsen / ontrent hare Landen gelegen / die vele en groot zijn : Jae hebben
/ hondert mijlen van malkanderen / hier en daer op de Rivieren Duyna, Wit-
a, ende Soehna, so datse rijck en alomme vol zijn / ende worden noch dagelijcx
aer eere behouden.

n werdt in Moscou geraetslaeght datmen herwaert / langhs ende ontrent de
iere Oby, in de vlacke velden / sterckten ende plaetsen uyt der natueren daer
soeckende / Castelen moest maecken / ende met krijghs-volck besetten / en
de oock eenen gheneralen Gouverneur aldaer / om de Landen allenghskens
er ende wijder te versoecken / en 't selve also te incorporeren : d'welck alles ge-
t is / eñ eerst zijn aldaer gebouwt geworde eenige Casteelen van groote balc-
/ uyten bosschen aldaer / ende die met aerde gevult / ende so met soldaten beset /
oock

oock werter dagelijcx veel volcx heenen gesonden/ so datter op op sommige pl
sen/ matter tijt heele gemeynten waren/ vermengelt met Polen, Tarters, Russen
ende andere Natien.

Want alle ballingen/ ende die moorders/ verraders en dieven waren/ en al
ley schuym van menschen/ die de doot verdient hadden/ wierden daer heenen
bannen/ de sommige daer een tijt lang gevangen gehoudē/ de sommige bevol
woonen/ na dat hare misdaet groot was/ ende wierden so allenghskens gr
steden van veel volcken: dese Casteelen en groote gemeynten/ nu wel een Co
rijck besonder gelijckende/ want naemaels veel arme lieden daer heenen tro
om datse aldaer veel vrydom hadden/ ende Landt om niet: En dese Lant
we werdt Siberia genaemt/ ende oock werter een Stadt ghebouwt/ diemen
noemde/ ende doemen in't eerste in Mosco hoorde van den naem Siberia, gr
den de boosdaders in Mosco daer voor/ gelijck in't eerst t'Amsterdam/ die't v
digh geweest zijn voor het Tucht-huys verschrickten. Want men sontse ter
na Sibirdam. Nu ist soo gemeen dattet niet meer gheacht en werdt/ maer de
ren en Edelen in Mosco zijnde in 's Keysers ongenade vervallen/ zijnder noch
banghe voor/ dan die wordender somtijdts voor een tijdt lanck ghesonden
Vrouw' ende Kinderen/ ende wort haer daer eenigh gouvernement bevolen
dat den toorne des Groot-vorsts gestilt is/ als den wordense weder in Mosco
boden.

Om nu te weten den wegh uyt Moscovia tot daer toe/ sal ick vervolghens
vermoghen/ verhalen/ als hebbende niet meer konnen bekomen/ ende dat
met groote moeyte ende vruntschap/ hebbende te Hove sommige vrunden in
sco, doen ick daer woonde/ die my groote jonste toe-droegen/ ende my 't selv
ven/ alsoo ick lange aenhielt/ eer sy't my dorsten geven/ en haddet noch uyt
komen by tijde van Vrede in Mosco, 't soude haren hals ghekost hebben de
die't my gaven/ soodanigh is't Moscovisch Volck: Want sy en mogen niet
dat de secreten van haer Lant ontdeckt worden.

Een kort verhael van de Weghen ende Rivieren uyt Mosc

Oostwaerts ende Oost ten Noorden aen te Landewaerts, soo het nu alreed
ghelijcks bereyst wordt van den Moscoviten; Oock de namen der Steden a
van den Moscoviten ghebouwt, met des selven Gouverneur oock beset, d
Landt daer al-omme bewoont, opsoecken ende innemen laet; jae by nae
groot Tartarien toe heeft laten besoecken.

WT Witsogda Soil, van daer de Aniconij woonen/ reysen sy de Riviere opw
tot datse komen by een stedeken vande Moscoviten bewoont/ datmen J
sco noemt/ ende is 17. dagh-reysens van de stadt Soil, de Riviere opwaert/
Rivieren en Bosschen reysende/ en valt dese Riviere Witsogda, uyt het gebe
Joegoria genaemt/ de welcke strecken uyt Tartarien van't Zuyden/ tot by n
Zee na't Noorden: Uyt de selve gebergten valt oock de Riviere Petsiora, die
Zee valt/ op dese zijde Weygats.

Van Javinisco, drie Weecken reysens/ komense in een Riviere die se Ne-em
men/ of Strom op Duytsch/ om haren stillen loops wille Tusschen den Boss

... omtrent vijf daghen met Schuyten ofte Vlotten ghereyst hebbende in dese ... viere Ne-em, soo moetense 't goedt een mijle over Landt voeren/ want desen Ne-em loopt eenen anderen cours als sy reysen moeten/ so datse om der kortheyt ... e over Landt een mijle weeghs reysen / en komen soo in een Riviere die se ... ssera noemen/ ende dese Riviere valt uyt Steen-klippen/die de Moscoviten Ca- ... a noemen/ ende liggen oock in 't gheberghte Joegoria, ende reysen soo met de ... viere nederwaerts 9. dagen lang/ ende komen dan by een Stedeken datse noe- ... Soil Camscoy, en is vanden Moscoviten gebouwt tot een rust-plaetse voor de ... ende Lieden/ want sy van hier moeten voorder te Lande reysen/ ende de ... noemde loopt voorts haeren cours/ ende valt ten lesten in de Riviere Cam, ... ke Cam loopt onder de Stadt Viatca in Moscovia, ende eyndight haer in de ... te Riviere Kha, of Volga, die in Mare Caspium vloeyt met 70. ingangen/alles ... ort van persoonen die 't gesien ende besocht hebben.

... e Soil Camscoy gerust hebbende/ soo zijnder vele Peerden metter tijdt al op ... ocht/ ende is oock alreede wel bewoont ende 't Lant ront-om met Dorpen ... Vee wel versien/ al meest Russen en Tarters zijnde/soo nemense haer bagagie ... eerden/ ende reysen van daer meest over gheberghte vol Dennen / Pijnboo- ... / oock ander seltsame Boomen/ ende reysen dwers over een Riviere in het ... erghte Soyba genoemt / daer nae noch over eene die se Coosna noemen/ loo- ... e beyde nae het Noorden. Dit gheberghte wort by haer in drien ghedeelt/ ... s een heel ander Lant als daer sy uyt-komen / schoonder Bosschen/ vaster ... Hout/ ende oock veele verschepden Kruyden daer wassende / ende wort twee ... -reysens langh ghenaemt ... oosvinscoy Camen ; noch ander twee dagh-rey- ... wortet ghenaemt Cirgi ... Camen ; daer nae vier dagh-reysens langh is ... inscoy Camen, ende ko... van tot een Stadt ghenaemt Vergateria : Dese ... oornoemde Woestijnen worden meest besocht van wilde Tartars ende Samo- ... n, die niet en doen dan alle kostelijck Wildt vanghen voor den Moscoviter : ... gheberghte Podvinscoy Camen is 't hooghste/ende op veel plaetsen met sneeu ... kt ende wolcken/ende 't selve is seer moepelijck om reysen/maer 't valt so al- ... skens seer leege.

... omende tot Vergateria voornoemt/ moeten se hier wachten tot in 't Voor- ... want daer is een Riviere Toera die 't heele Jaer aldaer ondiep is/ om datse ... eerst haren oorspronck heeft/ maer in 't Voor-jaer wortse gantsch diep van- ... neeu des gebergthe aldaer / ende reysen dan alsoo met booten ende schuyten ... er.

... se Stadt Vergateria is d'eerste Stadt in 't Landt Syberia, ende wiert eerst ... uwt over 21. Jaren/ met meer andere Steden aldaer omtrent/ ende is oock ... ewoont/ oock bouwense Landt gelijck men in Moscovia doet.

... ck isser eenen Gouverneur aldaer / die alle Voor-jaren menichte van Pro- ... en ende Cooren sent al-omme door die Rivieren inden gantschen Syberischen ... e/in alle Casteelen ende plaetsen daer Soldaten ende Krijghs-volck is: oock ... de Oby in allen Forten ende plaetsen aen 't Moscovisch Volck/want sy aldaer ... n bouwen noch ter tijt / ende de Samoyeden leven van het Wilt als verhaelt

... n dese voorschreven Riviere Toera af-drijvende / komense naer vijf dagen in ... Stadt/ Japhanim genaemt/ oock over twee Jaren gebouwt / ende met Volck ... ont.

... ot Japhanim komende/reysense voorder inde selve Toera, ende twee dagen ge-

reyst

reyst hebbende / begint haer dese Riviere seer kromme te draepen / soo datse ha
dickmaels moeten oversetten inde selve Riviere over Landt/ om de rechte te he
ben/ ende om der korthept wille.

Ende nu woonen hier altijdt Tarteren ende Samoyeden, die daer omtrent
houden/ daer sy van leven: Oock houwense Booten.

Ende ten lesten van dese Riviere Toera komense in een groote Riviere Tab
zijnde by naer twee hondert mijlen van Vergateria, maer sy reysen tot Tinnen t
een Sadt vol Volcks/ o..k van de selvighe voor-verhaelde ghebouwt: dan
le reysen oock wel van Japhanim met sleden in den Winter tot Tinnen in twa
daghen tijdts/ ende hier gheschiedt nu grooten handel van Pelterijen met
Moscoviten, teghen de Tarteren ende Samoyeden, ende dese plaetse is go
voor de ghene die maer een half Jaer uyt en wil zijn: Maer vele soecken 't w
der/ jae tot verre over die Riviere Oby, soo nae 't Oosten als nae 't Z
den.

Van Tinnen komtmen tot Tobolsca, het Hooft der Syberische Steden/ ende
daer is den Stoel Syberia, ende den opperſten Viceroy van de Moscoviten, e
daer moeten alle Steden haere schattinghen Jaerlijcks brenghen / soo wel
d'ander zijde de Oby, als op dese zijde/ ende wordt daer oock versamelt/
soo met geleyde Jaerlijcks met Casacken en krijghs-volck nae Mosco gesond
ende hier wordt oock strenghe recht ghehouden. En moeten oock alle Gou
neurs in Samoyeda en Syberia desen obedieren. Oock geschiet daer grooten h
del in alle dinghen/ uyt Moscovia daer ghebracht: Oock komender Tartaren
het Zuyden/ heel wijt uyt Tartaria, ende veel verscheyden Volcken/ die daer all
kens meer ende meer komen / nae dat de fame van dit Landt wijder ende wi
streckt/ en is al vast profijt voor de Moscoviten, die 't met vreden soo geinco
eert heeft/ dat hy niet en hoeft te vreesen/ so seer zijnse den Moscoviten toe-geda
ende oock zijnder alomme Kercken/ wilde Godt dat den wreeden Spangi
America in plaetse van zijne onmenschelijcke tyrannije / met sulcken vrede in-
kregen hadde/ soo mocht men hem noch eenigsins 't selve gunnen/ want men
meer van sulcks met vrintschap sal konnen verkrijghen / gelijck ick 't selve g
merckt heb/ en noch dagelijcks vanden Moscoviten hoore en aenmercke/ dan
wreede tyrannije oft gewelt/ &c.

Dese voornoemde Stadt Tobolsca leydt op de groote Riviere Yrtijs ghena
die seer sterck valt uyten zuyden/ ende loopt wel soo snel als de Donouw doet
de valt in de Riviere Oby, ende sy schijnt met Oby uyt een geweste te komen;
d'ander zijde der Stadt loopt de Riviere Tobol voor-noemt/ daer de Sta
naem af heeft.

Inde Riviere Tobol komt een vallende Riviere / die recht uyt het noorden
het gheberghte by den zee-kant schijnt te vallen / ende wort van den Wildc
heeten Taffa, en op de selve Riviere hebben de Moscoviten nu onlanckx een S
ghebouwt/ Pohem ghenaemt / ende hebben deselve beset met allerley volck u
Sibierische steden/ en dat om oorsaecke datter soo schoone Landouwe omtre
oock schoone Bosschagien/ zijnde vol Wilt / van Luypaerden / Lossen / Vo
Swerte/ oock Sabels en Maters: En dese Stadt leyt twee weken reysens
Tobolsca, noordtwaert de Riviere Yrtis, daer van verhaelt is / loopt oock
Oby, twee weken reysens van Tobolsca: Ende op de Mont was eertijdts
een Stadt ghebouwt/ die ghenaemt was Olscoy-gorot, maer is naemaels
't bevel des Gouverneurs in Siberien gheruymt/ niet segghende waerom:

de

ke 't is gheweest om de koude / oft om datse nae haer meyninghe/ te nae den
kant stondt/ vreesende datter eenigh overval ofte veranderinghe mocht ghe-
den: Ende alsoo upt de groote Riviere Oby een groot water loopt/ omvan-
e een groot deel Lants/ gelijck eenen arm/ en valt t'selve so weder inde Oby,
ckt soo een groot Eylandt/ en hebben op dit Eylant weder een ander Stadt
ouwt/ in plaetse vande geruyneerde/ ende hebbense Zergolt gheheeten/ zijnde
ent 50. mijlen opwaerder als d'ander gestaen hadde.
n als sy van daer door de Riviere opwaerts reysen/ ghebruyckense weynigh
op hare Booten/ t' sy om datter weynigh Wint is/ of om 't hooghe Landts
/ hoe-wel de Oby alsints groot ende breedt is / maer trecken de Booten op/
ckse meest in alle plaetsen door de Rivieren in Moscovien reysen/ en reysen
Zergolt ontrent 200. mijlen opwaerts / en komen dan tot een Casteel/ ghe-
t Noxinscoy, dat over 13. Jaren gebouwt wiert/ als den grooten Gouver-
Volck upt Siberien sant/ om Landen op te soecken/ bequaem sijnde voor men-
/ ende om steden te bouwen / en hebben doen also daer een Casteel gebouwt/
enigh Krijghs volck op is / een playsante / ghesonde ende warme plaetse/
r vruchtbaer / daer oock veel fray Ghedierte ende Ghevoghelte is: Het
'n 't Zuyt-oosten/ ende is naemaels oock een Gemeynte ghewozden/ en haer
bevolen noch wijder en wijder/ nae de warmte opwaert/ 't Lant te bespie-
maer haer is altijdt bevolen met Vrundtschap te handelen/ ende den Volcke
elijck te tracteren/ diese souden ontmoeten/ oft vinden / om soo wijder ende
r Volck te hebben. Alsse nu met troepen te Lande-waert in reysden/ tot o-
400. mijlen / saghense alomme schoone Landouwe/ maer geen menschen/
al woest Lant.
an alsoose by de 200. mijlen quamen door de Riviere Oby op-reysende / heb-
nu geleden 10. jaren) eene schoone playsante Landouwe gevonden/ oock seer
n/ sonder datter eenighe onbequaemheyt was/ ende oock weynigh Winter/
na geen; en sy daerom weder in Siberia gekomen zijnde/ hebben veroorsaeckt
est 't selve inder Mosco te ontbieden/ eñ regeerde aldaer dē Boris Goddenoof,
lcke de saecke seer behertighde / ende beval oock terstondt dat den Gouver-
upt Siberia daer volck henen soude senden / om daer een Stadt te laten bou-
het welck geschiede/ ende daer is een schoon Casteel gemaeckt/ met noch ee-
uysen/ soo dattet nu een schoone Stadt is / ende wort Toom genaemt/ om
namaels gehoort hebben/ datter menighte Tartaren op deselve plaetse ge-
t hebben/ ende soo soude die Stadt van den Tartaren/ so den naem ontfan-
ebben/ om haer playsancy wille/ ende dese Tartaren hadden eenen Coninck
haer/ die Altijn ghenaemt was / ende soo wort dese Stadt dickmaels noch
ngen van diversche volckeren die haer derwaerts int velt onthouden / dan
soo machtigh/ dattet metter tijdt oock wel een kleyn Coninckrijck mocht
n.
tusschen dit Casteel Noxinscoy, ende dese Stadt Toom in Siberien vindense
dagelijcks te Lande-waert veel diversche Volckeren/ die haer Ostachii noe-
die nu oock al metten Moscoviten, Tartaren, ende Samoyeden in Saberia haer
nighen / ende met vriendtschappe handelen / brenghende sommighe oock
t ende andere dinghen / ende hebben onder haer veel Coninghen/ zijnde die
ck de Indianen/ te weten/ de kleyne die in Oost-Indien woonen/ ende niet
ote: In somma de Moscoviten komen soo wijdt dat Quartier upt/ dattet
wonderen is.

Oock

Oock zijnder veel Casteelen en Stedekens tusschen de Riviere Oby ende Yr de welcke in de selve tijdt / oft weynigh daer nae ghebouwt wierden/ als Tob sca ghebouwt wiert/ende zijn nu oock gantsch rijck/ zijnde ghemenght met M coviten, Tartaren ende Samoyeden, die tamme zijn/ ende worden deselve St ghenaemt Tara, omtrent welcke plaetse/ de Rivieren Oby ende Yrtis, thien da reysen van malkanderen zijn: oock een Stadt die Jorgoet genaemt is/ende d ghetimmert over veerthien ofte vijfthien jaren/ oock Beson, ende Manganfoisc gorad, ende leggen dese voornoemde Steden opwaert naer het Suyden/ ma de West-zijde der Riviere Oby, soecken de Inwoonders noch daghelijcx w en wijder te komen. Herwaert op dese zijde de Oby, liggen de Steden Tobol Sibeir, Beresai, ende meer andere op verscheyden Rivieren liggende/ ende w noch dagelijcx meer gebouwt.

Maer de Steden Narim ende Toom, leggen op d'ander zijde de Riviere O Hier gebruycken de lieden veel Reen in haer sleden/ oock snelle honden/ die sy le met visch spijsen/daerse na haer oordeel seer sterck van worden/zijnde gedr den Roch: Maer Jorgoet voor-verhaelt light inde Oby op een Eylant.

Nu van Narim op-waert na het Oosten/ de Riviere ghenaemt Telt, daer hense oock een Casteel ghebouwt ende noemen 't selve Comgosschoy, en beset rijck met volck: Van dit Casteelken en Narim, zijnse door't bevel des Siberis Gouverneurs/ over seven jaren geleden / ghesonden met sleden en Peerden nae het Oosten/ om aldaer te soecken ofter eenige onbekende Volckeren haer hielden/ ende reys den wel ontrent thien weecken lanck/ recht Oostwaert groote woestijnen/vindende alomme schoone Landouwe/ oock schoone boo ende veel diversche Rivieren: maer omtrent de tijt voorsz gereyst hebbende/ bense op den velden eenighe hutten ghesien/vindende oock veel vergaderinge Menschen/ dan alsoo sy Samoyeden ende Tarters tot Leydts-lieden hadden oock moghelijck de weghen wel door-loopen hadden / en waeren se niet schroomt.

Maer komende omtrent de menschen bewesen haer groote eerbiedinghe/ kreghen de Samoyeden ende Tartars so veel van haer te verstaen/ datse haer s met de name Tingœsy noemden / en woonden al langs de groote Riviere die niscea noemden/ ende wesen haer te spruyten uyt het Suyt-Oost/ dan wisten begin niet/ en was de Riviere grooter dan de Oby, oock hadden dese lieden g te kroppen onder de kinne/klockende met haer sprake als de Kalcoetten/ t' s dat de Samoyeden haer sprake in veel verstonden/ende sy de Samoyetle sprake heel ongelijck en was/ maer daer naer seer helde.

Dese Riviere Jeniscea, veel grooter zijnde dan de Oby, heeft aende Oost- groote ghebergten/ daer onder oock Vyer-berghen zijn/ die Zwevel ofte pher uyt-werpen: Maer op dese zijde naer het Westen daer ist leeghe scho Landouwe/ seer playsant van alderley Cruyden / Boomen/lieffelijcke Bloe ende diversche vreemde Vruchten: Oock heel seltsaem Gevogelte/ het welck ghe Lant wort wel by de 70. mijlen weeghs over-loopen inde Lenten vande viere Jeniscea, even (nae wy verstaen) ghelijck de Nijl in Egypten doet/ ende Tingœsy dit wetende / onthouden haer over d'ander zijde soo lange op de geb ten/ tot dat de Riviere valt/ ende komen dan weder in dese schoone leege L met alle haer Vee.

Dese Tingœsy was minnelijck Volck/ ende onderworpen haer oock den G Mosc verneurs die de Samojeden regeerden/ende dit al door de Samojeden haer d Tingœs

h

eghende/ ende noemden die hy nae Goden te zijn. Men konde niet mercken
Godtſ-dienſten deſe Lieden hadden / noch men heeft het noyt konnen verne=
/ alſoo door onachtſaemheyt vande Moſcoviten alle dinghen ten nauſten niet
iet en wort.

en verwondert my oock gantſch niet/ dat jaerlijcks Weygats ſoo verſtopt is
ijs in't Noorden/ aengeſien de groote Rivïere Oby ende Jeniſcea ſoo ſchricke=
veel ijs uytſpouwen/ ende noch meer ontallijcke andere Rivieren/ diens na=
men niet en weet/ de welcke ſoo ontallijcke dickte van ijs uyt werpen / dat=
ngelooflijck is/ want in 't Voor-jaer drijvet ijs omtrent den Zee-kant ſom=
heele Boſſchen met hem wegh/ van wegen zijn dickte ende menichte/ waer
komt datmen aende ſtranden van Weygats ſo veel Hout allesins ſiet aenge=
n ligghen : Oock zijnde in de engde by Nova Sembla de uyterſte kouden/ ſoo
niet wonder dattet daer op-hoopt door de engde/ ende oock noch vrieſt/ en=
icht in malkanderen ſich ſettet/ tot dat het de dickte van 60. of ten minſten
ademen krijght / ghelijck dit Jaer hebben af-ghemeten die met een kleyn
ken daer wederom waren van Iſaac le Maire uytgeſonden/ die my daer oock
e heen hadde ghehadt/ maer ſloegh het af / want ick bewijſen wil dat men=
et door en kan/ en altijts vergeefs ſal weſen wat ſy doen/ oft moeſten 't an=
enleggen.

hebben oock over deſe Riviere wijder reyſe aenghenomen / maer hielent
nt Ooſten / weynigh dorvende nae 't Suyden wenden / en hadden eeni=
n deſe Tingœſy met haer / van de welcke ſy verſtonden / datter Suydt-
t veel volckeren die haer vreemt waren/ woonden / ende oock Coninghen
t ſy verſtaen konden/ onder haer hadden/ die dickmaels tegen malkanderen
oyhden.

an niemant vernomen hebbende/ zijnſe wederom gekomen nae eenige dagh
s / maer hebben de Tingœſy bevolen wijder te ſoecken / die 't haer beloof=
n oock vrientſchap ende aliantie met haer maeckten/ latende eenige Moſco-
geallieerde Samoyeden ende Tartaren by haer / en gaven haer oock eenighe
henchen : Dan 't volghende jaer ſonden de Tingoeſy volck van haer zijde/
waert op / noch verder dan ſy te vooren gheweeſt waren / en trocken met
e menighte daer heenen / en hebben ten leſten noch een groote Riviere ver=
n/ dan niet wel ſoo breedt als Jeniſcea haer Riviere / maer wel ſoo ſnel loo=
/ en daer eenige dagen langhs gheloopen hebbende/ ten leſten noch eenighe
geſien/ die ſy achterhaelden/ en ſommighe gevangen kregen / maer konden
iet verſtaen / dan door wijſen ende bedien hebbenſe ſoo veel van haer ghe=
dat aen d'ander zijde dickmaels ghedonder was/ ſeggende : Om-om, oock
menighte van getier ende gheruyſch was van Menſchen/ en weſen op die
e/ en ſeyden Peſida , daer uyt de Tingœſy ende Tartars beſloten dat ſy de Ri=
o noemden / en uyt de woorden/ Om-om, beſloten de Moſcoviten namaels/
t gelupt van Klocken moeſte weſen/ en weder vertreckende/ namenſe eeni=
n deſe lieden mede/ dan ſturven al onder weghen / 't ſy van bangigheydt oft
/ oft veranderinghe des Lochts/ daer de Tongœſy , Samoyeden , en die met
waeren / ſeer droevigh om waeren/ want wederom komende/ ſeyden datter
e lieden waren/ wel geſtelt/ kleyne oogen hebbende/ ende platte aenſichten/
n zijnde uyt den geelen.

Moſcoviten in Siberia dit alles ghehoort hebbende van de Samoyeden ; die
ingœſen-lant in Siberia quamen/ waren ſeer begeerig om noch wijder te ſoec=

ken/

ken/ begeerende volck van den Gouverneur/ die haer 't selve vergonde/ oock s
veel Kryghs-lieden met sendende/ met bevel alles wel te door-sien / oock Tinge
sen met te nemen/ en Samoyeden, oock Tarters : ende zijn soo ontrent 700. mann
heenen getrocken/ over de Riviere Oby. door der Samoyeden ende Tingœsen la
over de groote Riviere Jenisceá, ende zijn soo voorder ende voorder ghereyst/ h
bende tot voorgangers Tingœsen, die haer den wegh voor-draesden/ haere sp
veerdigh onder-weghen vanghende / soo Voghels als Reen/ Geyten ende an
vremde Dieren/ en vongen oock Visschen/ als't landt door-regen zijnde met
schoone Rivieren / ende zijn oock tot de voornoemde Riviere Pelida gekomen/
de hebben by de selve hutten op-gheset / ende daer eenen tijdt lanck ghelegh
tot het voor-jaer toe datse de Riviere open sien wouden/ ende 't was by naer
voor-jaer alsse daer quamen : maer over die Riviere en dorsten sy niet kom
als hoorende dat haer te vooren ghesepdt was/ ende verstonden/ dattet ghelu
van Klocken was: als den Wint van over de Riviere quam/ hoordense oock d
maels ghedreum van volck en Peerden/ ende sagen oock eenighe zeylen somt
doch weynigh/ die af-liepen/ nae haer meyninghe / de Riviere onderwaert/
seyden naemaels dat de zeylen vier-kant waren / ghelijck ick dencke de ze
in Indien zijn ; maer gheen Menschen vernomen hebbende aen die zijde da
waeren / bleven daer eenigen tijdt / ende bevonden oock dat de Riviere heel
ghe werdt in 't voor-jaer/ dan weynigh te achten/ naedemael 't Landt aen b
zijden hooge was : Haer herte verheughde in 't aensien van de seer schoone
douwe / zijnde in May ende April. Oock saghense veel rariteyt van Cruy
Bloemen / Vruchten / ende seltsame Boomen / Dieren ende vremde Vogh
Maer alsoo de Moscoviters daer niet curieus en zijn / achtent selve niet / soec
de maer profijt aen allen zijden ; want het zijn een deel plompe heele M
schen.

Ende soo in de Somer zijnse wederom ghekomen/ reysende langhsaem : W
het was in den Herfst als sy in Siberia quamen/ ende verkondighden alles w
daer ghesien ende ghehoort hadden / ende confirmeerden 't selve met haeren
de.

Alle dese voornoemde dingen te Hove inder Mosco veradverteert zijnde/ heb
den Keyser Boris ende alle andere groote Heeren haer daer over seer verwond
met yverighe begeerte ontsteecken zijnde/ omme dit alles ten nausten te doen
ken/ meynde 't volgende jaer daer Ambassadeurs henen gesonden te hebben
vele geschencken / de welcke mede genomen souden hebben Tarteren, Samoye
ende Tingœsen, om te trecken over de Riviere Peysida, ende te vernemen wat
was/ ende oock alliantie te maken met den Koningen ende Volckeren aldaer/
sy daer yemanden vonden : Haer oock bevel gevende/ alles fijn ordentelick te
spien ende door-sien/ ende op te tekenen ; want sy konden niet vergeten van
der Klocken geluyt gehoor hadden : Maer dit is alles nae-gebleven/ als
beginnende in Moscovia dese troubel ende Inlantsche Oorlogen/ als inde besc
vinge des selven daer van te verstaen is.

Ick gheloove dat het begin van 't Koninckrijck Cathaya is / 't welcke p
aen China ende Indien, dan sorghe dat den Moscoviter daer metten hoofde te
den muer loopen sal/ doch den tijdt alles sal leeren/ soo sy het noch naemaels
soecken.

Dan niet-te-min hebben de Gouverneurs/ geduerende de Moscovische
ge/ noch derwaerts eenen tocht laten doen/ daer onder veel Burgers bywi

Siberia mede trocken / ende komende inder Tingœsen Lant / over die Riviere
scea, zijnse meest al te voet gheloopen/ soo datter door ongemack veel sturven
de gene die gemackelijck geleeft hadden/ ende vonden tē lesten even het selve/
gene de voorige gheconfirmeert hadden: Boven dat soo hoordense al-te-met
upt van Volck ende Klocken/dan haer vande Tingœsen ontraden zijnde/dor-
haer niet begeven over dese Riviere/ dan hebben in sommige Bergen/al-daer
egen/ eenige vlammen upt sien springen / daer van sy eenigh Solpher broch-
/ ende oock Goudt-steen / soo dattet schijnt/ daer veel kostelijcke Mijnen zijn
yten.
en Gouverneur in Siberia liet oock eenighe schupten toe-maken die verdeckt
n/ en beval haer met het voor-jaer te varen tot Zee/ upt de Riviere Oby , en
ot datse langhs de Zee-kant neffens lant souden varen/ tot datse souden ko-
tot de Riviere Jeniscea , want hy seyde datse oock moest eyndighen in de Zee/
val haer daer in te reysen eenige dachreysen : daer tegens sant hy oock volck
nde/ bevelende haer soo langhe daer te blijven op de kant van de Riviere/ tot
desе schupten vernemen souden / en geboot haer so sy die niet en vernamen/
n jaer wederom te keeren : Hebbende die ter Zee voeren bevolen/datse alles
n besichtigen watter te sien ware/ en gaf haer oock eenen Oversten met/ die
genaemt was/ den welcken hy beval / alles op te tekenen / en heeftse so hee-
hesonden / en sy zijn oock gekomen in de mondt van de Riviere voorsz. ende
n malkanderen daer ontmoet/ alsо die te Lande waren getrocken/ met den
op der Riviere/ op vlotten en schupten eenighe af-gesonden hadden / die op
Zee-kant de schupten ontmoeten/ ende vonden alles gelijck den Gouverneur
te voren verhaelt hadde/ te weten/ na zijn meyninghe : Dan alsо haren O-
en Luca voorsz. gestorven was/ met noch eenige andere vande voornaemste/
ense geraden gevonden van malkanderen te scheyden / ende elck weder zijns
ghs te trecken / ende zijn in 't wederom komen / weder 't huys ghearriveert :
beria komende/en alles op-geteeckent/hebbense seer goet rapport daer van
en Gouverneur gedaen/ die 't selve aen den Keyser in Mosco sont/ en is 't sel-
esloten inde schat-kamer in Mosco , soo langhe tot dat dese Oorlogen geeyn-
t souden zijn / alsdan soudet oversien worden / maer denck het al verloren is/
elck jammer is / want sy veel seltsaems daer vonden van Eylanden ende Ri-
n/ Vogels ende Dieren/ tot voor-by de Jeniscea heel wijt.
nde soo eenen goeden vriendt in Moscovia daer eenen broeder heenen ghehadt
e/ gaf my een blinde Caerte daer van/ ghelijck hy 't upt zijn broeders mont
aen hadde/ die doot is/ dan selver is hy door Waygats geweest/ende kent alle
sen tot Oby, dan wat daer voorts by is/ heeft hy maer ghehoort/ soo en is 't
Caertgen maer een bewerp daer van neffens den Zee-kant/ 't welck ick met
te moeyte verkreegh/want dat het upt-quame het soude dien Moscoviter sij-
hals kosten/ daerom laten hem onghenaemt.
nde groote Riviere Oby komt oock een Riviere vallen diese Taas noemen/en-
chijnt te komen van ontrent Jeniscea , upt een groot Bosch / daer upt oock een
ere valt/ niet wijt van de voorsz / die in Jeniscea valt / soo datse upt de Oby te
er komē reysen door de Samoyedens Landouwe/en settē haer maer twee mij-
over Lant/soo komense in een Riviere diese Torgalf noemen/ende vallen so met
ende water in Jeniscea, en 't selve is seer bequaem om reysen/ende is gevonden
anlanghs van de Samoyeden ende Tingœsen,
Maer 't is jammer dat het den Hollanders niet en ghelucht door Weygats te

komen/

komen / doch en weten niet hoe sy 't selve souden te werck stellen / want met sc
pen/daer in hondert mael niet door te komen en is: Maer alsse immers die L
den alle wilden doorspieden / moestense daer twee oft drie jaer blijven / omtr
Waygats oft Pechora, daerse wel goede Haven ende lijf-tocht souden krijgen/
de van daer moeten sy volck senden met Booten/gelijck de Russen doen/ ende o
eenige vrientschap met den Russen maken / die haer dan geerne den wegh sou
wijsen/ ende also soudet ontdeckt werden.

Vele schoone plaetsen souden ontdeckt worden/ so van Eylanden als vast l
dan is aen te twijffelen of America omtrent China niet aen dese drie deelen
Werelts vast is met een enghde ghelijck Africa aen Asia hanght/ by de roode
en 'tselve is voorwaer wel mogelick/want wie weet te seggen oft open is/and
danse uyt de sommige schriften der Heydenen gevonden hebben/die schrijven
tet van een gescheyden is/ende veel bewijs-redenen by brengen.

Oft soo het open is / soo moet de Strate seer enge zijn/ want ick by na gh
hadde/ dat het onmoghelijck soude zijn / dat den menschen in America souden
men/daer Adam in Asia geschapen is/ende daermen nergens in de heylige Sc
ten leest / dat voor de Diluvie eenighe Schepen of Schuyten waeren / ende
weetmen wel datter maer een werelt en is/ ende op geen diversche plaetsen sc
selen haren oorspronck en hebben/ dan uyt den Paradijse/ &c.

Nu mochtmen oock weder segghen/ hoe de menschen al-omme inde Eylan
gekomen zijn/ ende dit is/ nae mijn meyninghe/ nae de Diluvie gheschiet:
die in America, daer is een enge strate gelijckmen weet / ende sulcken engen st
mach tusschen Asia ende America oock wel zijn: hoewel nu sommige hart drij
datter een groote Zee tusschen beyden is over 100. mijlen breedt.

DISCOURS

Van den Hoogh-gheleerden

Johannis Isaacus Pontanu

Van by Noorden om.

HIer souden andere mogen tegenwerpen/dat dese luyden een desperat
de gansch onmogelicke sake/als die niet gheschiet en is/ en mogelick
mermeer volbracht en sal werden/hebben bestaen. Maer wy geven
antwoorde dat het selve eertyts van de vaert na Oost-Indien (welcke heden
dage niet alleene de Portegijsen/ maer oock de onse/so wy seggen sullen/ gel
lick gebruycken) oock van seer wijse mannen geseyt is geweest: dat het nam
onmoghelick was dat yemant daer soude konnen geraecken / de linie twee-
passerende: dat de hope onseecker was / ende de perijckelen seecker ende gr
Welcke dinghen ende andere daer teghen by gebracht en hebben nochtans
nuel den Coninck van Portugael doen van zijn voor-nemen niet konnen af-

dat hy niet dien wegh alreede een jaer te vooren van sijn voorsaete tot de Ca-
bone Esperanca ontdeckt / door het midden der baren voorts en soude 't ee-
el ontdecken. Derhalven heeft hy het ghebiet van de Indische Vlote Vas-
Gama over-ghegeven/ welcke dese last aen-ghenomen hebbende/ heeft hem
aer 1497. op de reyse begeven van Calis Malis tot Arabien ende het Coninck-
e van Calecut, de Cape de bona Esperanca voorby varende alles ontdeckt/ en-
eeft den Coninck daer na wat van noode was te doen tegenwoordelick ver-
t. Want seeckere hope ende ghelegentheyt om dese navigatie te volvoeren
en gegeven behalven de getuygenisse vande oude/ooch eenige die de Coninck
lexandrien gesonden hadde/ op dat zy van daer naer Mooren-lant/ dat bo-
gypten is trecken souden: ende van daer nae Italien varen / op dat sy van
ene persoonen leeren souden op wat wyse die vaert alderbequamelickst/ nae
mkeer van de Cape, naer Indien ghedaen soude konnen werden. Ende on-
getuygenissen vande Oude/behalven Ptolomeus, den welcken ick sie dat de
e van dese Cape onbekent is geweest / Plinius nochtans brenght veele upt-
elick by/ waer upt openbaerlick bleeck dat eertijts dese navigatie/ aen gee-
e van de selve Cape , die van Calis Malis wel bekent is gheweest: Want hy
dat in de Roode zee/ten tyde dat C. Cæsar de sone van Augustus aldaer krijg-
eckenen van schepen upt de Spaensche Schip - breucken bekent zijn ghe- Lib 2. cap. 67.
Ende dat Hanno, ten tyde dat de macht van Carthago floreerde/van Calis
arende tot het eynde van Arabien die navigatie beschreven heeft: dat meer
kan upt Cornelius Nepos af-nemen dat de selve die van Arabien oock be-
s geweest ende gefrequenteert: de welcke seght dat 't sijnen tijde eenen seec-
Eudoxus, als hy voor Lathyrus den Coninck van Alexandrien vluchte / door
ode zee met schepen weder-ghekomen zynde/ tot Calis Malis toe gevaren is/
ck dat vanden selven Plinius neerstelick aen-geteeckent is geweest. Op dat
n wederkeeren tot ons propoost: Ist dat dese getuygenissen van de Oude
Portegijsen geloove ende een gheluckige uytkomste gehadt hebben/ waer-
n soude oock de stemmen der selver van de vaert om het Noorden niet eenige
e ende proevinge om de saecke nauwer te onder-soecken verdienen? Op dat
er-en-tusschen voorby gae 't geene dat de Chronijcken der Francoysen en-
enen van die van Groenlandt verhalen/ den welcken in 't jaer 836. Ansga-
nde daer nae Adelbertus dienaers des Goddelicken woorts/van Hamborgh
ghesonden hebben; daerse nauwelicx met den name oft een kleyn gheruch-
ent zijn. Maer dese dingen sullen nieuwe zijn / indiense met Plinio, nu dick-
genoemt/ vergeleken werden: De welcke oock uytdruckelick upt Cornelius
s verhaelt dat eertijdts een seecker vaert om het Noorden vermaert is ghe-
/ soodanigh een bewijs voortbrenghende; Dat namelick Q. Metello Celeri
Borghemeester van C. Afranius, maer doen Stadt-houder van Gallia, In-
n van den Coninck van Schwaben ghesconcken waren/die upt Indien/om
ndelen varende door tempeesten in Duytslant ghedreven waeren gheweest:
aende naemelick dat deel van Duytslandt / daer de Weser ende Elbe in de
dt-zee vallen: Want wy hebben elders bewesen dat de Heerschappije van
de Schwaben soo verre gestreckt heeft: Ende men moet houden dat de selve In de herkomsten der Francoysen.
anen/ aen gheene zijde van de Noorder Cape van Tartarien Tabin, van Pli-
Tabin jugum genoemt/ upt het nabuerige lant vande Seres, alwaer nu de pa-
n Cathay, inde Stille zee (vande welcke wy bovē gemelt hebben/ende Mara-
a oft mortuum mare eertijts vande Cimbren genoemt is geweest/so upt Phi-
lemon

lemon de selve Plinius verhaelt) ghevaren zijn / ende van daer aen de kusten v
Duytslant voor tempeesten gedreven. Het welck in dien het soo is/ so sal het
Lib. 2. cap. 13. halen van de Samoiten dat wy boven vertelt hebben voor waerachtigh ende
grooten ghewichte te houden zijn/ te kennen gevende dat de Russen alle jare /
leghentheyt ende tijdt ghenomen hebbende om te varen / nae een seecker Cape
sy Ugolitam noemden/ aen gheene zijde van de Riviere Oby, door de selve zee/
datse toe-vriest / vijf dagen varens : so dat soodanige Noorder reysen van de
se / indien wy-begeeren datse tot eenen gewenschten uytganck gebracht wer
desen wegh soude den alder-veerdighsten ende seeckersten/behoudens het oo
van andere/ schijnen : dat namelick/ na het exempel van Emanuel de Coninck
Portugael (den welcken wy geseyt hebben/ eer dat hy in ernst na het Oosten
een vlote trock / verspieders nae de Roode zee ende van daer tot de Indianen
ve uyt-gesonden heeft / die den aerdt van die zee ende kromminghe ondersoe
souden) ooch de onse nae de Strate van Waygats oft van Nassaus, op ghem
kosten eenighe senden souden/ die/ gelegentheydt nemende/haer by de jaerlic
overvaringe der Russen naer Tartarien als mede-gesellen voegen souden : op
men seker vernemen mochte of de Zee/ die wy gheseydt hebben achter de S
van Waygats te zijn/ de Tartarische groote zee is / oft alleenlick eenen Inham
de die niet door en gaet. Ende ten lesten oft de Cape Tabin altijt bevrosen is/
dat men daer vaeren kan : dat segghe ick / alle dese dinghen van mannen b
Streke woonende ende vande saecken wetende vernomen souden werden. E
dat de heele sake te lichter soude zijn/ eenigh schip van de minste oorlogh sche
niet soo seer met menighte van Boots-ghesellen / als met mannen ende S
pers van die streecke ende tale niet onervaren/ daer-en-boven met victualie
een jaer / oft langer seer wel versien / soude men na de selve Strate senden ; w
aldaer/ op eenige plaetse/ die alder bequaemst soude schijnen / als in winter-l
ligghen soude / ende met den Samoiten ende Russen de sake gecommuniceert
bende / die jaerlicksche navigatie der Moscoviten op haren tijt soude verwach
Het en soude oock niet ondienstelick zijn / indien eenighe van de onse / die in
handelen / oock van die zijde na de Cape van Tabin, met ghelegentheyt / sou
varen/ oft ten minsten in de na gelegene plaetse van de gantsche saecke neerst
onder-soecken. Dit schijnt den vrijsten wegh ende de seeckerste wijse om die
duerighe dubbinghe van veele menschen twijfelende of daer een passagie voo
Schepen zy/ wegh te nemen. Want dat anderen seeckerder heeft ghedocht
volle ende diepe Zee te vaeren / ende de Noorder kusten van Nova Sembla om
te zeylen tot de hooghde van 82. graden oft daer ontrent : om dat aldaer na
lick de daghen ende somers langher zijn/ dat het ijs raerder ende niet van de
ste kusten aendrijvende ; ende ten lesten om dat de koude sachter / als ontrent
76. graden ende daer onder is : Ick sal wel bekennen dat dese dinghen alle a
zijn / om de sphere / de welcke in soodanighe hooghde alder-kromst is ; ende
nae ses maenden de Sonne boven den Horizont verheft : Nochtans dat de se
nie niet t'eenemael aen te nemen en is/ beletten dese twee dinghen : ten eersten
dat ons gantsch onbekent is hoedanigh die streecke sy / ofte gheheel van de
ommeringht is / oft met Landen ende Eylanden onderscheyden ; Ten ande
oft wy schoon toe-laten dat men daer door varen kan / so sal Nochtans dese z
righeyt blijven/dat men namelick wederom van 82. graden tot 70. ende daer
der sal moeten af-komen ; ende aldaer tegen de Ys-bergen ende seer groote
de/in onbekende plaetsen ende buyten den wech des Hemels ende der Sonne

ghemeynschap der menschen af-gescheyden/ ende ten lesten teghen de wreede
en ende honger strijden moeten ende jammerlick eyndelinge omkomen. Ende
en niet tot noch toe de uytkomsten geleert dat dese dingen so zijn? Want ick
e dat de eerste van al/ die dese Noorder kuste versocht heeft/ Nicolaus Zenetus
eest is/ die/ in't jaer 1380. verscheydentlick daer gedreven zijnde sijn hope ver-
heeft. Ende in't jaer 1500. Casparus Cortesius heeft in plaetse van de Stra- 1380.
e hy sochte een Riviere gevonden; ende 'thuys weder-gekeert zijnde als hy't 1500.
e jaer op hope dat het beter gelucken soude derwaerts weder gegaen was/
gheblеven: wiens doodt niet langhe daer na ghevolght is zijn broeder Mi-
: Alsoo oock Sebastianus Gabottus van Venegien, in't jaer 1506. eenen wegh
het selve Noorden/ voor den Coninck van Enghelandt Henrick de sevenste 1506.
ende/ is in Engelant niet uyt-ghrecht hebbende/ voornemelick om het Ys/
r gekeert. Johannes Varasanus, in 't jaer 1524. in den naem van den Coninck
Vranckrijck Franciscus het selve in 't hooft hebbende aen de Cape der Britan- 1524.
elant zijnde met de zijne is van de Wilden op-ghegeten geweest. Daer nae
aerts treckende Sebastianus Gomesius een Spaenjaert/ in't jaer 1525. ende et-
e Wilden gekregen hebbende/ heeft oock geen groote eere in-geleght. Dese 1525.
aer nae de Engelsche ghevolght; ende onder haer die eerste Hugo Willoug-
n van de Ridderschap/ in't jaer 1553. landen op twee-en-tseventigh graden
den hebbende/ is van de koude ende andere ongemacken met de sijne ver- 1553.
Ende drie jaer daer nae Stephanus Borroveus den selven wegh volghende/
ontdeckt de Eylanden van Galgoievia, Nova Sembla en de andere: maer
e koude overwonnen is by tijdts weder gekeert. Den welcken van de sel-
tie gevolght zijn terstont daer na Martinus, Forbisser, Arturus Petteus, Caro-
ckmannus ende Johannes Davisius: Van dewelcke Forbisser, in't jaer 1576. ins-
ax om de vorst ende het Ys noch weynigh uyt-gericht heeft: maer Petteus 1576.
ackmannus, in 't jaer 1580. 't selve versocht hebbende/ hebben alleene eenige
n van Nova Sembla bekender gemaeckt: Davis eyndelick/ in den jare 1585. 1580.
eenen Inham geopent/ maer waer henen dat den selven oock streckt en weet 1585.
noch niet recht. Tot onsen tijde eyndelick oock de Hollanders/ nu ettelicke
en in kloeckheyt van de zee-vaert/ boven andere seer vernaemt/ ende geroemt
y nae Neptunus kinderen/ de gelegentheydt haer aenbiedende/ om hier oock
e by te brengen hebben haer wel ghequeten. Maer hoedanige uyt-komste
fortuyne dese oock ghehadt hebben/ is hier boven ordentlick verklaert: soo
k niet en sie hoe desen omloop 't eeniger tijt ontdeckt ende der Werelt ghe-
eopenbaert kan werden/ ten zy dat men den wegh ende wijse alreede gesept
; waer van dewijle ick achte dat wy genoegh gesproken hebben.

FINIS.